

Universitätsbibliothek Wuppertal

Omnia Divini Platonis Opera

Plato

Venetiis, M.D.LVI

Platonis Theatetus, vel, de scientia

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-254](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-254)

neq; inquirenda sint quae quisque possidet, neq; redarguendū aliquid sit quandoquidē cogitationes quaelibet verae sint. Præterea si idem est sentire ac scire, ut videre atque audire, cum primū literas inspicunt pueri nondum eruditi, vident eas, sciunt igitur: aut si nescire dicantur, dicantur etiā non videre. Et cum primū barbaros sua pronuntiantes audimus, nondum illius linguæ periti, sicut audire, sic & scire quæ proferunt affirmabimus. quod si quis intelligere neget, neget similiter & audire. Respondebit ad utrumque hoc Protogoras, quod videmus audimūse, scire: quod ignoramus, nec sentire quidem. Ut in literis figuram, situs partium, & colorem pueri vident, & videntes sciunt. Voces barbaras audientes, mox acutum, & graue ut audiunt ita sciunt: literarum verò vocumq; significata cum non sentiant, prorsus ignorant. Contra illum sic insertur. Ex hoc, dicit Protogoras, sequitur, ut cum significata sciunt, alio quodam quā sensu sciunt. Scientia itaque aliud quiddam est quā sensus. Item si videre scire est, non videre nescire erit. Quod autem quis vidit didicit; & meminit, scit. Sape verò id non videt, ergo & nescit, quapropter idem simul & scit & nescit. Præterea si vno oculo aliquid videas, alio clauso nihil cernas, illud vides pariter & non vides. Quare litigiosus quistiam dixerit. Si videre scire est, & non videre nescire, idem scis simul & nescis. Adde quod cum quid enim & confusè prospicis, vides quidem, nescis tamen, cum dubites. Non igitur scientia sensus est. Responderet fortè Protogoras, primo quidem de memoria & scientia distinguendo. Nam cum primū sentiendo quis patitur, memoriter tenere incipit, deinde etiam non patiēdo meminit, cum iterum idem sentit patiturq; remiscitur, in primo quidem scit actu, non habitu: in secundo, habitu: non actu: in tertio, & actu simul & habitu, quare interdum & scit & nescit. Neque tamen hæc contraria. Nam non eodem modo quo scit ignorat. Ergo cum non videt, meminit tamen, scit habitu, actu nescit. Hæc verò contraria non sunt. Et cum à Socrate dicitur alius alio sapientior, respondet Protogoras non ex eo sapientes quosdam, insipientes alios esse vocandos, quod alij vera, alij falsa opinentur. Nam opinari vnumquēque illa quæ quisque patitur, pati ea à quibus mouetur, moueri ab his quæ agunt, agere illa quæ sunt, quæ sunt, vera esse. Ex quo omnes opinari vera concludit, non tamen omnes bona atque decora. Sapientes asserit eos, qui bene affecti quacūque offeruntur ut bona suscipiunt, bonaq; sibi putant, & ut putant, sunt. Insipientes illos, qui male affecti, mala iudicant, & mala sibi sunt quæ iudicant. Contra id quod dicitur, omnes vera opinari, sic Socrates. Accidit in omni vita & singulis facultatibus, ut existimemus in quibusdam nosmet ipsos verè iudicare, in nonnullis alios, quisque enim facultatem aliquam proficitur, & alteri in aliena arte concedit. Aut existimatio hæc vera, aut falsa est. Vtrunque sequitur, non omnes homines verè putare. Nam si vera existimatio illa, verum erit quod quidā in multis verè iudicat, in quibus nos falso opinamur. Non omnes igitur vera opinantur. Sin falsa, ergo in hoc saltem saepe decipiuntur, quare non omnis opinio vera. Quinetiam saepe contingit, ut quæ verus, ut vera cogitat, ab oīum aliorum opinione abhorreant. illa igitur illi vera, falsa alijs videbuntur. Erunt igitur falsa, tamen plus quā vera, quo plures sunt quibus falsa quā quibus vera putantur. Non ergo mensura rerum ille, sed alij. Quare non omnes mensura rerum omnium sunt. Item Protogoras sententia, quod omnis opinio vera sit, Paradoxon est, & præter omnium fermè sententiam, ex quo omne perè genus hominum falsam eius opinionem censet: quod si vera est omnis opinio, verum & hoc vniuersale iudicium, ergo ut falsa putatur, ita & est Protogoras ipsius positio, quæ dicitur omnem opinionem esse veram. Nam seipsam, ita dicendo, falsam esse concedit. Et si dixerit falso putare illos, qui ab eius dictis abhorrent, hinc quoque idem sequitur, non omnem scilicet opinionem esse veram. Præterea qui ignorat, mensura eius quod ignorat esse nequit. Qui dubitat, ignorat: omnes homines dubitant, multi ergo ignorant. Non omnes itaque omnium mensura sunt. Cumq; dicit, qualia cuique singula videntur, talia sunt, aberrat. Quæ nanque medicina artis ignavis salubria corpori noxia videntur, non semper talia sunt, saepe illos opinio fallit: & quæ vitia vel noxia in republica administratione cines deliberando decernunt, non semper republice talia sunt. Obsunt enim multi, quæ profutura sperabant: & quæ nocitura, profunt. Quod si ipsum salubre, & vtile non sola opinione hominumq; consuetudine constant, sed aliquam suapte natura substantiam habent, multo magis honestum ipsum atque bonum, quippe vtilium principium est, & finis. Quapropter nec in his quæ ad corporis curam, nec in illis quæ ad animam & republice gubernationem spectant, qualia cuique singula videntur, talia sunt. Etenim si quacūque viden-

tur, talia essent, quoties quis futura prædiceret, verè nimirum prædiceret. quod quidem falsum est: Rarè enim futura talia videntur, qualia cogitantur. Et si quis de futuris iudicat, non quis id agit, sed artifex de his quæ ad eius artem spectant. Ut futuram febrem medicus potius quā musicus, futuram consonantiam musicus melius quā medicus prædicit. His demque consutatis occasionem fumens Socrates à libertate vel seruitute loquendi, de libertate philosophantium, & seruitute ciuiliū ac rhetorum disputat, qualis sit vtrorumq; vita: quod philosophi finis est, ab humanis malis ad superna bona conscendere, de præmijs eorum qui caelestia petunt, paucis eorum qui terrenis inhiant. Quæ digressione peracta ad propositam questionem reuertitur. Eius fundamentum erat Heracliti sententia, quod omnia moueantur. Cuius contrarium Parmenides, & Melissus, & Eleates Zeno senserunt. Omne enim vnum & immobilitate posuere. Quorum dogma Plato in libro De vno rerum omnium principio, quem traduximus, exponit & approbat. Contra verò Heraclitum & Protogoram à motus diuisione differere incipit. Motus duo sunt genera. Vnus secundum locum motus, secundum rei naturā alter. Latè illa alteratio hæc dicitur. Latius species duæ, transitus & circuitus. Quia vel de loco ad locum sit transitus, vel circa locum vnum eundemq; circuitus. Motus verò in ipsa rei motitate, aut secundum substantiam, aut circa quantitatem, vel qualitatem efficitur. Si secundum substantiam ad ipsum esse quid mouetur, generatio: si ad non esse, corruptio. Secundum quantitatem ad maius, incrementum: ad minus, decrementum dicitur. Motus qui de qualitate in qualitatem, affectio nominatur. Sortitur deinde varia ex varijs qualitibus nomina. Nam qui ad calorem, calefactio: ad frigus, frige factio: ad colorem, coloratio, similitertq; de cæteris. Distinctione præmissa querit Socrates, si mouentur omnia, vtrum duobus illis motus generibus singula, aut uno quodam multa, duobus alia moueantur. Si vno quodam multa, sequitur non magis illa moueri quā stare. Nam si modò quodam mouentur, quodammodo & quiescunt. Opinio verò illorum non id vult, sed omnia omnino sine vilo statu moueri. quo sit ut omnibus motibus agitentur. Ergo dum res è loco ad locum feruntur, ex affectio- ne interim in affectioem iugiter transeunt, ut ex calore in frigus, albedine in nigredinem, vel contra. Queritur, vtrum sub vna quada hanc formam aliquantulum maneant, necne. Si manent, sequitur ut non omnis status sit expulsus. Si non permanent, dum quid calidum aut album pronuntiat. desinit calidum esse vel album. Imò prius quā pronuntiatio incepta desinat, desinit esse forma. Vnde nihil inquam verè pronuntiat aut percipitur: nec magis calidum illud, quā non calidum, album quā non album est prædicandum, cum in nullo consistat, & sit & non sit pariter dum profertur. Quam ob causam rerum formæ nobis ignotæ sunt. Idem de sensu dicendum. Nam nec visus in visione, nec in audiendo auditus momentū permanet. Quocirca non magis videre aut audire, quā non videre, & non audire contingit, etiam dum videre & audire nos profitemur. Ex quo sequitur, ut sublatus sensibus sublata sit & sensuum veritas: quæ sublata, nullo modo dicendum sensuum scientiam esse. Addit & aliam rationem; ad cuius intelligentiam aduertendum est, quod Plato nullam corpori cognitionem tribuit, quemadmodum nullam vitam. Quod viuunt, id sentit: viuunt anima, & anima sentit. In corpore autem nec vita nec sensus, sed vitæ sensusq; opera declarantur. Ideo quos sensus quinque alij vocant, ipse organa quinque sensus appellari vult, nihilq; his instrumentis sentire, sed per hos, quasi meatus ab vna quadam animæ vi sentiri singula putat, quem sensum communem vocat, in quem vndique è singulis corporis organis, ut ad centrum circuli è circumferentia lineæ, variæ passionis influunt. Colores quidem per oculos, per aures soni, per nares odores, sapesq; per linguam, denique per totum corpus calor, frigus, humidum, siccum, graue, leue, molle, durum, lene, asperum, rarum, densum, acutum similiter, & obtusum. Quod anima ista non multis sed vna vi sentiat, patet: quia sentiendo colorem, dicimus non esse vocem: & saporem sentiendo, non esse odorem pronuntiamus. Non potest aliud ab alio distinguere, qui non vtrumque cognoscit. Nullum organum eadem quæ & aliud organum porrigit: & si eadem, non eodem modo. Idcirco eorum quæ sentiuntur distinctio, non in organo est, sed in vna quadam vi animæ percipiente singula, & singula simul à singulis distinguente. Quæ cum ipsa hæc omnia sola possit, quod nec etiam Peripatetici negant, quid multis sensibus opus est? Hic sensus quem communem vocant, omnibus animalibus statim natus inest. Præter quem est & alia vis, quæ phantasiam, opinionem, cogitationemq; nominat. Cuius officium est, de his

Plato approbat Parmenidè dicentē, omnia esse vnum et im mobile. Distinctio motionum.

Protogoras altera respo- sio.

Contra Protagoram.

Responso Protogoras.

Son

Protogoras

Alto

Phantasia, opinio, cogitatio eadem res est ultra sensum commune apud Platonem.

que communis sensus per organa quinque sensit, iudicare non quale solium, sed quid sunt, quod eorum nunquodque idem est secum, ab alio aliud, unum seorsum, iuncta vero simul duo vel tria, similia item & dissimilia, bona, vel mala, pulchra, turpia, utilia, noxia, & ad uno in aliud ratiocinando percurrere, aliud applicare cum alio, & praeferita & futura cum presentibus comparare. Itaque haec res, essentiam, unitatem, numerum, idem, alterum, similitudinem, dissimilitudinem, pulchrum turpe, bonum, malum, utile, inutile iudicamus. Quod equidem iudicium cum non statim natis adsit, sed longo post tempore, nec omnibus animalibus, sed quibusdam, patet quod alia quadam vi praefer communem sensum haec percipimus. Hanc phantasiam perfectam, & opinionem nuncupat. Quae tamen ipsa non sufficit. Nam haec omnia proprio quodam, & particulari modo, certo sub tempore locoq; & conditione iudicat. Scimus autem nos de iisdem in genere, & universali modo etiam iudicare, non quid nunc homo hic, vel ubi hoc utile, verum quid ipsa semper humanitas, quid passim utilitas ipsa sit, Ideoq; alia vi opus est, quae universales rationes rerum generatim percipiens de una discurrat in aliam, discurrendoq; argumentetur. Quod quidem in nobis fieri dum syllogismos neclimus, nemo dubitat. Hanc rationem vel cogitationem dicimus universalem: cum opinionem ipsam particularem rationem cogitationemq; nuncupemus. Ad hanc demq; mens accedit, quae omnes rationes rerum non discurfu, sed simpliciter intuitu percipit. nam supra motum ac tempus, status & aeternitas esse debet. Motus quidem & tempus in ratione: in mente status est, & aeternitas. Non enim aliud post aliud disit, sed simul omnia tenet. Supra mentem ipsa anima unitas est summi boni chara eter, quae non rerum rationibus ideisq; sed primo rerum omnium principio, quod ipsum unum est, iungitur. Cum omnes anima vires, quae in cognitione versantur enumeratae sint, & scientia in cognitione consistat, in qua potissimum vi scientia sit, videndum. Sensui quidem non convenit, ut multis iam rationibus consistit, & hac praecepit, quia sensus ille communes essentias rerum non iudicat, sed passiones quasdam corporum solummodo percipit. Quisquis ignorat essentiam, ignorat & veritatem. Qui veritatis est expertus, a scientia nihil alienus. Non ergo in sensu scientia, ubi anima non per se, sed per corpus percipit, atque ideo sepe decipitur. Sed in phantasia forsitan, & opinione consistit, ubi essentias iam percipimus, & antea per seipsu sine corporis ministerio iudicat. Atq; haec sententia secundo loco Theaeteto placet, quod scientia sit opinio, non quaelibet tamen, sed opinio vera: falsa autem opinio, ignorantia. Cum vero Theaetetus opinionem in duo distinxisset, veram, & falsam, quae sunt ilico Socrates, quomodo falsa opinio esse possit. Verumq; supponit, quod quisquis opinatur, aut ea quae novit, aut quae non novit opinatur. Unde in hunc modum ratiocinatur. Qui opinatur falsa, nunquam ex eo falsa opinatur, quod putet aliqua quae novit, alia quaedam esse quae etiam novit. Nam qui utraque novit, aliud pro alio nunquam accipit. Neque quae non novit, alia quaedam quae non novit. Nihil enim de illis quis iudicat, quae nunquam in cogitationem venerunt. Neque quod novit, id quod nunquam novit: aut contra quod non novit, id quod novit esse. Quis enim pro ignoto notum, vel pro noto ignotum accipiat? His igitur modis opinari falsa, nullus posse videtur. Forte vero alio quodam pacto falsa homines opinantur, cum ea quae non sunt, opinantur. Ex quo falsa opinio erit, ea quae non sunt opinari. Sed neque id fieri potest. Quisquis enim videt, unum aliquid videt: qui unum aliquid videt, existens quoddam videt: qui vero non existens videt, nec unum aliquid. Qui non unum aliquid, nihil: qui nihil videt, nec videt quidem. Ergo aut non videt, aut quod est videt. Similiter de auditu ac ceteris sensibus affirmare possumus. Quamobrem cum opinio sensum sequatur, quicumque opinatur, unum aliquid opinatur: qui unum aliquid opinatur, existens aliquid opinatur. ergo quod est opinatur. qui vero non existens, etiam nec unum aliquid. Si non unum aliquid, nihil igitur. Si nihil opinatur, nec opinatur quidem. Itaque aut non opinatur omnino, aut quod est opinatur. Quapropter neque hoc modo falsa aliquis opinabitur, quod quae non sunt opinatur. Accedit modus alius quo commutatio fit, ita ut aliud pro alio accipiamus: ut pro pulchro turpe, & pro utili inutile. quod quidem Socrates ita refellit. Opinari, secum ipso loqui est, dum nobiscummet interrogamus, respondemus, affirmamus atque negamus. Nec est locutio haec intrinseca extrinseco sermone deterior. In extrinseco vero sermone nullus inquam dicit quod turpe est, esse pulchrum: & quod homo, bouem esse: quod par, impar, aut huiusmodi aliquid. Quare multo minus cogitando asseret, horum unum aliud esse. Nam aut noscit utraque, aut alterum solium. Si utraque, nunquam utique commutaret si alterum, neque sic etiam.

quod enim cognoscit, nunquam pro illo quod nondum in cogitationem venit acciperet. quo sit ut nondum inventum esse videatur, quo modo falsa opinio nobis insit. Utitur hic Plato, & in Philebo, Sophista, atque Menone, sex nominibus ad eandem vim animae pertinentibus, ad sex illius officia significanda. Nam cum post sensum communem anima eadem quae & communis sensus apprehendit, opinante potentia percipit, prima ipsa perceptio, imaginatio dicitur. Ut apprehensa conservat, memoria. Ut iterum quae servavit, in seipsa resumit, reminiscencia. Et cum resumendo de alio in aliud quaedam ratiocinatio discurrat, cogitatio. Postquam vero discurfu peracto affirmatur aliquid vel negatur, opinio. At vero cum opinione percepta per sensum atque memoriam anima cogitatione refigens ita in haec respicit velut in illa a quibus ista manarunt, & quae imagines sunt res veras esse putat, picturam quandam, & phantasiam Plato nominat. Et cum ceream inducit effigiem, cerebri naturam nequaquam intelligit. Non enim dixit in corpore, sed in animo ceream effigiem esse. Cum vero in incorporeo nihil sit corporale, per translationem quandam operumq; similitudinem potius, quam ita ut verba sonant, haec intelligenda sunt. Neque in corpore figi vult rerum imagines, neque in animo ab externis obiectis effingi, sed vel ex natura sua habere illas animum, vel occasione ab externis motibus corporisq; passionibus sumpta in seipsum sua ut formas rationesq; concipere. Qui de his dubitat, Plotini summi interpretis commentaria legat. His expositis ad opinionis falsae modos redeundum est. Inducit plurimos Socrates, & multos respicit, & ut sophistarum fastum reprimat, sepe quae concessa ab illis sunt, iterum atque iterum confutat. Tandem ex Platonis mente colligendum est, quod quando sensibile quoddam primo nobis occurrit, eiusq; occurfu sensus in nobis efficitur, & a sensu memoria, ac deinde rursus idem nobis obijcitur, memoriam praecedentem cum sequente sensu componimus, & in his iam dicimus Socrates, equus, ignis, ceteraq; huiusmodi. Atque haec opinio quaedam nuncupatur, componentibus nobis praecedentem memoriam cum recente sensu. Et quoties haec quae colligantur, invicem consonant, opinio vera existit: si dissonant, opinio falsa. Nam si quis dum Socratis speciem in memoria servat, Platonem ipsum offendat, putetq; se ob quandam similitudinem Socrati rursus occurrere, postmodum Platonis sensum velut opinio ut a Socrate hauriens, memoriae Socratis ipsum accommodet, opinio falsa resultat. Atq; hoc pacto opinio falsa fit ex collatione sensus ad cogitationem. Fit & alio modo, collatione commutatio: quae cogitationis unius ad alterius cuiusdam cogitationem, potest enim quis numerorum quorundam species, quae in memoria latent, etiam absque praesente sensu, cogitando invicem permutare, ita ut X I I. pro X I. & contra X I. pro X I I. capiat. Verum dubitatio quaedam suboritur. Nam quicumque species servat, scit ea quorum species habet. hos ergo scit numeros. Si commutat, ignorat. Quare simul eadem & scit, & ignorat. Respondendum, non esse absurdum ut is qui uno modo scit, ignoret alio. Nam si habitu quidem scit, actu ignorat. Quocirca his nihil impedientibus, duae falsae opinionis species inveniuntur, & paulo ante expositae. Oritur & alia dubitatio. Quia si quis dum scientias duorum quorundam habet, commutando falso opinetur, & alterum pro altero capiat, videtur rem ipsam cuius habet scientiam, ignorare: & quod deterius est, scientia ipsa, non ignorantia ignorare, cum ipsa scientia commutationis causa sit, ignorantia commutatio. Quod si ita est, cum scientia ignorare nos faciat, nihil prohibet quin ignorantia scire efficiat. Respondet ad haec Theaetetus, ponendam in animo inscitiam sicut & scientiam speciem, & qui alterum pro altera capit, falli, atque ita per ignorantiam potius quam per scientiam ignorari. Responso haec minime sufficit, qui eodem modo quo & supra, quaeretur, si commutat eas invicem species, utrum cognoscat utranque, aut ignoret, aut alteram norit, alteram ignoraverit. Unde superior controversia omnino redibit. Item si ponenda species qua scientia noscitur, & qua inscitia, iterum species aliae quibus species haec noscitur, ponenda sunt, & aliae rursus quibus illae atque ita in infinitum progrediemur. Quocirca non ita, sed aliter respondendum. Nam dicendum erat, ut Socrates supra tetigerat, quod non rerum notiones permutationis cause sunt, sed confusio notionum, negligentia diuturna, externa similitudo haud exacte discussa. Non ergo scientia, imò confusio, negligentia, deceptioneq; ignorare videtur. quanquam haec haud absolute iudicari prius possunt, quam quid est scientia, fuerit declaratum. Nam per lucem tenebras, per sonum silentium, per bonum malum, per verum falsum discernimus. Antè igitur quid scientia est, definiendum videtur, quam falsa opinio declaranda, si perfecte illam comprehendere cupimus.

Forma quae sunt in anima, non eae sunt quae sunt extra.

Quaeritur, quae falsa opinio. Duae species opiniois se.

cupimus. Hinc Theaetetus, scientiam esse veram opinionem asserit. Quod quidem ex eo constat Socrates, quod oratoria facultas persuadet, non docet: qui persuadet, opinionem inducit, & opinionem veram, cum vera refert, neque tamen scientiam. Nam de his quae in motu sunt semper, & aliis se aliter habent, certa nunquam scientia est. Talia vero sunt humana negotia, de quibus oratores arant, praesertim cum saepe ad ea credenda auditores inducant, de quibus ipsi dubitant, & quibus nunquam interfuerint. Addit post haec Theaetetus Leucippi, & Cyrenaei Theodori definitionem. Scientia est opinio vera cum ratione. & idcirco quae rationem habent, sciri possunt: quae ratione carent, minime. Et Prodicus Chrus Leucippium imitatus, elementa rerum, quia simplicia sunt, proptereaque sine ratione, ignota esse asseruit: composita vero cum rationem habere possunt, nota. Rationem quidem definitionem, & orationem quandam declarantem rei substantiam proprietatemque intelligunt. Quae quia plura includit, subiectum & praedicatum, interdum etiam copulam, id est verbum, & nomina, compositum quoddam significat. Elementum vero simplex, ideoque rationis expertis, & ignotum relinquitur. Duo quae dicta sunt. Socrates consultat. prius quidem posterius hoc, quo dicitur, Elementa, quia simplicia, ignota: quae ex his effecta sunt, quia composita, nota. Deinde prius illud, quod scientia sit cum ratione opinio vera. Et exempli causa pro elementis literas accipit, pro composito syllabam. Verum quae de his tradit, de rebus omnibus intelligi vult. Prima contra illos ratio est. Quia quemadmodum composita ab elementis dependent, ita compositorum cognitio ab elementorum cognitione perficitur. Neque enim sine causa, quae a causa sunt, cognosci possunt. Quapropter impossibile est, ignoratis elementis scire composita. Item sume compositum quoddam, ut ecce So, primam nominis Socratici syllabam. Virum syllaba haec utraque elementa est? An una quaedam species ex elementis congrederentibus nata? Si utraque, ergo quisquis syllabam hanc, so, novit, utraque elementa novit. Interrogatusque, quid est so, s, & o, respondet. Et si s, & o, ignorabit, so, nunquam cognoscet. Nam qui utrumque nescit, nescit & ambo. Impossibile igitur est ignoratis elementis compositum nosse. Sed dicit forte aliquis, syllabam, & manquantem speciem, non elementa, sed unum quiddam praeter illa existere. Quem Socrates sic interrogat: Utrum species haec, & syllaba partes habeat necne. Si habet, totum quoddam est, & omne. Totum vero, & omne, nihil aliud est quam partes omnes, quod in numeris patet. Etenim totus numerus, nihil aliud est quam omnes quas continet unitates, atque ita species haec constabit ex partibus, & partes eo ipso quod erunt, totus erunt. Sicut ergo nota species, ita & elementa cognita. Nam si speciem noscit, totum & omne noscit. Si totum & omne, nullam ipsi ex partibus eius deesse cognoscit. Ergo singulas scit partes habere, singulas itaque noscit: quas si ignoravit, utrum omnes adsint, necne, scire non poterit. Impossibile igitur ignoratis elementis speciem noscere. At si quis dixerit, speciem ipsam unum partes nullas habere, ex eo quod elementa quibus constat, partes eius non sunt: sequitur ut simplex, & impartibilis sit. Quare sicut elementum quia simplex, ignotum dictum fuit, ita & species ipsa quia simplex, ignota esse dicitur. Ideoque nullo modo fieri potest, ut ignoratis elementis species, quae ex his sunt, noscantur. Quod ex eo quoque perspicue patet, quod in singulis artibus fundamentum cuiusque artis intelligenda est, elementa rerum ipsarum de quibus ars ipsa agit, comprehendere. Alioquin labor omnis est irritus. Hoc demum constat, Socrates iam principalem propositionis partem refellere incipit, ubi dicebatur. Scientiam esse opinionem veram cum ratione. Tria enim rationis nomine significari possunt, aut oratio, aut per elementa rei discursus, aut definitio. Si primum, omnes opinio scientia erit. Siue enim vera seu falsa opinemur, quod sentimus sermone proferre valeamus: ergo ratione opinabitur, etiam qui falsa opinabitur. Si secundum, quoties quis per elementa discurret, scire dicitur. Id vero idcirco falsum est, quia elementa discurrendo transponere potest, ordinemque pervertit, & elementum unius rei in aliam quandam referre, & unum elementum alterius accommodare. Qui vero ista confundit, scire non est dicendus. Si tertium, id est, definitionem intelligit, & scientiam vocat opinionem veram cum definitione, sic contra illum argumentamur. definitio interpretatio differentiae est: ideo quicumque definit, praeter rei communia differentiam propriam assernat. Sed qui Socratem verè, & Theaetetum opinatur, utrum differentias opinando Socratis, & Theaeteti percipit, necne? Si non percipit, nec verè opinatur, nunquam enim alterum ab altero verè distinguere, nisi differentias utriusque distinguere. Ergo eo ipso quo verè opinatur, differentias calet. Quare nihil opus est praeter opinionem veram, addere rationem, id est, differentiae notionem. Verum dicit forte quispiam, in ipsa

opinionem sensum quandam imaginationemque differentiae includi, potius quam certam differentiae naturalis intelligentiam. Ideoque addendum in scientiae definitione, differentiae intelligentiam. Contra hunc ite Socrates argumentatur. Absurda profecto definitio est, qua idem per idem describitur. Cum verò dicimus scientiam esse opinionem non veram cum ratione, id est, cum differentiae intelligentia, scientiam per scientiam definimus. Nam intelligentia differentiae, differentiae scientia est. unde scientia erit opinio vera cum scientia differentiae, quod dictu ridiculum est. Ex his omnibus iam falsae philosopharum definitiones redargutae sunt. Prima, quae dicebat scientiam esse singulas, quae discuntur, facultates: secunda, quae scientiam esse sensum: tertia, scientiam esse opinionem veram. quarta, scientiam esse opinionem veram cum sermonis prolatione: quinta, opinionem veram cum discursu per elementa: sexta, opinionem veram cum differentiae imaginatione: septima, opinionem veram cum scientia differentiae. His denique redargutis videndum est quid Plato doceat. quippe in sexto libro De republica Brontinum, & Archytam Pythagoricos imitatus, duo rerum genera ponit, intelligibile scilicet, & sensibile. Illud stabile & incorporeum: hoc mobile corporeumque. Viam ad illud noscendum rationem vocat, viam ad hoc sensum. notionem communem illius intelligentiam: huius opinionem. Sed utrumque genus bifariam dividit. Vult enim esse intelligibile primum, & secundum: in eo ideas, id est, divinae mentis species notionesque, & mentes alias, & animas contineri: in hoc numeros, & figuras. Numeri quippe & figurae quamvis incorporatae sint, tamen quia divisionem aliquam suscipiunt, non pari dignitate qua impartibiles substantiae censenda sunt. Illorum cognitionem propria nomine intellectum, horum cognitionem intellectualem vocat. Sensibile quoque pari divisione partitur, in primum scilicet, & secundum. In primo locat corpora omnia corporeaque. In secundo umbras, & imagines corporum, siue in aqua, siue in speculis appareant. Et eas ita se habere ad corpora, ut mathematica ad divina existimat. Perceptionem corporum, credulitatem proprie nominat: umbrarum, imaginationem. Deinde circa umbras corporum, vel corpora, vel mathematica, scientiam esse negat, sed in solo intellectu divinarum eam locat. Quod & in hoc dialogo significavit in principio, cum scientiam & sapientiam idem esse proponeret. Nam sapientiam esse divinarum contemplationem ubique testatur. Quo verò differat intellectus ipse, id est, scientia ab opinione, in libro De natura his verbis ostendit: Si intellectus veraque opinio duae res sunt, necesse est ideas per semet intellectu potius quam sensu comprehendi. Sim verò, ut quibusdam videtur, vera opinio ab intellectu nil differt, omnia quae corporea sentimus, certa habenda sunt. Sed opinor duo esse dicenda, propterea quod utraque magna differentia distant: quippe quorum alterum doctrina nobis insinuat, alterum persuasionis assumptio. Alterum quidem semper cum ratione vera: porro sine ulla ratione alterum. Alterum eorum nulla ratione traducibile, alterum nutans incertumque. Quid, quod recte opinionis omnis homo particeps? Intellectus autem dei proprius, & paucorum admodum electorum hominum? Eadem sermè in Menone Phaedroque testatur. Quid ergo scientia est? Divinarum rerum certa ratione comprehensio. Haec intellectu, primo ac semper. In ratione secundo, nec semper. Nam ratio cum inter intellectum opinionemque media sit, quoties ad inferiora porrigitur, opinionis repletur erroribus, & divina cogitare desistit. Cum verò ad mentem suam ducent conuertitur, divinarum cognitionem haurit. Quam proprio nomine in mente sapientiam, in ratione reminiscientiam Plato nuncupat. Et ideo de obstericia facultate per quam reminiscimur, hoc in dialogo disputavit, ut non modo quid scientia sit, verumetiam quomodo acquiratur intelligeremus. Imò & unde sit & per quem, explicuit, dum diceret Socratem dei iussu obstericia munere fungi. Est ergo scientia, divinarum certa ratione comprehensio, in mente residens, in rationem profluens, à Deo menti inserta, à dialectico praestore in rationem deo aspirante reducta, rationem in mentem dirigens, mentem cum divinitate coniungens.

Septem definitiones scientiae redditae à philosophis.

Euclides,

EVCLIDES, TERPSIO, SOCRATES, THEODORVS, THEAETETVS.

ODONE, o Terpsio, an iam pridem rure venisti? TER. Pridem satis, ac te in foro quasui, & miratus sum quod reperire nequiverim. EVC. Non eram in Vrbe. TER. At ubi? EVC. Cum in portum descendissem, offendi Theaetetu, qui Corintho e castris Athenas ferebatur. TER. Viuisne an mortuus? EVC. Seminiuus. Vulneribus. n. quibusda afflictus est, & quod deterius, morbo ee diuturno in castris est cofectus. TER. Nu dysenteria? EVC. Hac ipsa. TER. O quale viru refers in discrimine positu. EVC. Praclaru admodum atq optima, o Terpsio: na paulo ante nonnullos audiu, qui eu circa re militare miris laudibus extollebant. TER. Nec miru id videri debet, imo longe magis mirandu esset, si contra se haberet. Sed cur no diuertit Megara? EVC. Properabat domu. Ego. n. & consului & obsecraui, ille noluit. Quinetia comitatus ipm, cum ab eo discedere recordatus sum Socratis, atq admiratus quam diuine & saepe alias, & de hoc maxime vaticinatus fuerit. Nam paucis diebus antequa e vita decederet, obuia factus Theaeteto adhuc adoleseculo, cu eo differuit, eiusq indole & probauit, & admiratus est. Deinde mihi Athenas profecto rones disputationis illius auditu maxime dignas singulas enarrauit, atq insuper addidit, pstantem oino virum futurum, si adoleuerit. Ac vera nimiu pdixisse videtur. TER. Certe. sed quina sermones? nu referre potes? EVC. No verbis per loue, sed literis. Etenim reuersus domu st utim comentarijs eos perstrinxit: deinde per ocu reminiscendo latius scripsi, & quoties Athenas proficiscerer, siquid excidisset, Socrate interrogaba, atq huc rediens emendaba. Quo factu est, vt vniuersa pene disputatio illa cofcripta sit. TER. Vera loqueris. Audiui. n. hac a te pridem, & ista nosse cupiens, te qsturus huc saepe accessi. Quid ergo nus obstat, quo minus percurramus? Enimvero quiete mihi opus est. Na ex agro venies, defessus sum. EVC. Ego quoq Erineu vsq Theaetetu comitatus sum, qua ob re libeter admodu requiescere. Eamus ergo. Nobis. n. sedetibus puer aliquis perleget. TER. Probe. EVC. Hic, o Terpsio, liber est non ita copositus, quasi Socrates mihi referat, vt reuera retulit, sed quasi cu illis psens disputet, quibuscu disputasse mihi narrauit. Hos aut geometram Theodoru & Theaetetu fuisse dicebat. Ne igitur molestiu esset, si inqua, & inquit, cofensit, & negauit, sapius interponeretur, his vitatis Socrate ipm vna cu illis disputante induxi. TER. Scite Euclides. EVC. Heus tu, accipe libru ac lege. SOC. Si Cyreni, o Theodore, p ceteris mihi cura essent, q ad eos spectant abs te potissimu exquirere, si qui illic iuuenes geometrica, aut alteri philosophia studio ardentem incumbere. Nunc aut magis nostros, quam illos amo, potiusq intelligere cupio quina e nostris iuuenibus in viros probos euasuri merito videantur. Hac ipse pro viribus semper exploro, & ab alijs ad quos iuuenes confluere video, saepe percontor. Te aut non pauci scctantur, & merito. Nam & alioru gratia, & geometria maxime, concursu dignus esse videris. Si que

Cur in dialogis personae loquentes introducuntur.

igitur nactus es memoratu dignum, libenter audirem. THEO. Atqui, o Socrates, & me referre & te auscultare decet quale e vestris ciuibus adolescentem inuenerim. Qui si formosus esset, laudare illu vererem, ne cui forsitan illius amore captus videri possem. Nunc aut ne mihi succenseas, neq turbes. non. n. est pulcher. Similis tibi est, sicuti naso & prominentibus oculis, quamuis minus ille quam tu in his modis excedat. libere tecu loquor. scito in primis me nulla adhuc adolescentulu reperisse, licet cum multis versatus fuerim, ta mirabili natura felicitate donatu. Difficile admodu est, reperire hoem ingeniosum simul & p ceteris mansuetu atq virile. Equide nec fuisse vnqua existimo, nec esse video, qui ita natura sint instituti. Ceterum acuti vt hic sagacesq, & memoriosi, & dociles, vt plurimum in iracundiam impetusq precipites sunt. prouunt. n. atq raptantur, que ad modum sine retinaculis naues, & furiosi potius quam fortes existunt. Graues aut saepe cu ad disciplinas se conferunt, segnes, torpentes, obliuosi sunt. Hic vero ita leniter, libere, suaviter, expedit, maxima cu mansuetudine ad disciplinas questioneq graditur, vt nec lubricus quietusq olei fluxus mollior & suauior videatur, & vt miru sit tantu ingenium ta mature ista peragere. SOC. Optima nuncias, sed cuius nostroru ciuiu filius est? THEOD. Nome quide eius audiui, sed memoria excidit. Est aut medius ille eorum, qui nobis occurrebant paulo ante in platea, q extra moenia est. is & socij sui quida victi luserunt, ac nunc peracto ludo huc aduere videntur. Aduerte viru agnoscis. necne. SOC. Agnosco equide. Suniensis Euphronij filius est, viri, o amice, proculdubio talis, quale tu filiu narrasti, probatissimi ante oes, qui patrimoniū amplu reliquit. sed nomen puero non audiui. THEOD. Theaetetus, o Socrates, nomen est, patrimonium aut eius tutores dissipasse videntur. Veruntamen liberalitate mirifice pollet. SOC. Generosum hoem narras, iube huc illu accedere & nobiscu sedere. THEOD. Fiat. O Theaetete, accede huc ad Socrate. SOC. Veni obsecro Theaetete, vt meipm ad aduertam, quale vultum praferat. Inquit enim Theodorus, vultu me tibi simile esse. quod si Veriusq nostru lyram similiter temperatam affereret, vtrum confestim id crederemus? an musicusne esset prius inquireremus? THEAET. Inquireremus. SOC. Et si tale reperiremus, crederemus vtrq, sin autem musica experte, minime? THE. Ita est. SOC. Nunc ergo si cura nobis est nostru vultu similitudo, videndum vtru pictor sit qui dicit necne. THE. Sic videtur. SOC. Nunquid pictor Theodorus? THE. Non aduertit. SOC. Geometricus aut? THE. Maximu quide, o Socrates. SOC. An & astronomus, dialecticus, musicus, & reliquarum disciplinarum peritus? THE. Mihi quidem videtur. SOC. Dum ergo in aliqua corporis parte conformes esse nos praedicat, laudans quodammodo, vel vituperans, non multum illi fidei adhibendu. THE. Non vt apparet. SOC. Si quidem vero ab animi virtute sapientiaq laudaret, nonne conueniret hac audienti, laudatum ipsum considerare, laudato autem sese ostendere? THE. Omnino, o Socrates. SOC. Vide, o amice Theaetete, tua interest ostendere, mea considerare. Scito cum Theodorus multos mihi tam peregrinos, quam ciues laudat, nullum maioribus ac te laudibus extulisse. THE. Bene est, o Socrates

Facies simili Socrati refertur.

Hotem ingeniosum & mansuetum atq virile reperire difficile.

Nescienti quid laudat aut vituperat, non est adhibenda fides.

tes. sed vide ne iocans dixerit. SOC. Nō est mos hic Theodori. Verūm ne renuas quae concessa sunt, obijciens quōd hic iocis agat, ne testari cogaris. Non facile est eius sententiam refutare, sed audacter in cōcessis persiste. THE. Agendum est, si tibi videtur. SOCR. Dic age. discis aliqua à Theodoro geometrica? THE. Equidem. SOCR. Quae verò ad astronomiam harmoniamq; & dialecticā spectant, discis? THE. Annitor equidem. SOCR. Ego quoq; ò puer, & ab hoc, & ab alijs, quos aliquid horū intelligere arbitror, & quo ad alia in his moderatē me habeo, exiguū verò quiddā dubito, quod recū, & cum istis inuestigandum. Quare mihi respondeas oro. An non discere est, sapienterem in eo fieri quod quisq; discit? THE. Idipsum. SOC. Sapientia verò sapientes sunt quilibet sapientes? THE. Certē. SOC. Nunquid hoc in aliquo à scientia differt? THE. Quidnam? SOC. Sapientia videlicet. In quibus scientes, in istis & sapientes? THE. Quid prohibet? SOC. Idē igitur sapientia & scientia est? THE. Idem. SOCR. Hoc illud est quod dubito, neq; concludere mecum ipse valeo quid scientia sit. habemus quid ad ista dicamus? Quid esse asseritis? quis nostrum prior ostendet? Quisquis verò aberraveris semperq; hallucinetur, a finis, quemadmodum pila ludentes pueri dicunt, sedeat. Sed qui vincet, nihilq; aberrarit, dominabitur nobis, & inuebit quicquid responderi voluerit. Quid siletis? Nūquid non, ò Theodore, homo literatus rusticor? cupiens vos in disputationē inducere, amicosq; & familiares inuicē fieri. THE. Minime hoc, ò Socrates, rusticū sit. Sed ex his pueris aliquē respondere tibi iubeas. Nam haec disputandi ratio insueta mihi est, et assuescere nūc atas prohibet, hos autē magis haec decet, & longē magis proficiet. Reuera enim iuuentus in oībus proficit, & ut cœpisti, ne dimittas Theatetū, sed eum interroga. SOCR. Audis hoc, ò Theatete, q̄ dicit Theodorus? cui tu, ut opinor, libetē obediēs. Neq; .n. fas est, ut hmoi in rebus sapienti viro inuenis minus pareat. Ingenue ergo responde, quid esse scientiā opineris. THE. Parendū est, ò Socrates, quādo quidē vos imperatis, si qua .n. in re aberrauero, corrigetis. SOC. Faciemus proculdubio, si quo modo poterimus. THE. Videntur mihi scientia esse, q̄ quis à Theodoro discere potest, geometria, & reliqua, quae in superioribus enumerasti: praeterea cerdonū aliorumq; opificū artes, & oēs, & singula nihil aliud, quā scientia sunt. SOCR. Generose ac magnificē, ò amice, de vno rogatus, multa pro simpliciter varia dedisti. THE. Qua rōne id ais, ò Socrates? SOCR. Fortē nihil dico, quod tamen putē indicabo. Quoties artem cerdonicā dicis, nihil aliud ais, quā conficiēdorum calceorū scientiā? THE. Nihil aliud. SOC. Quid porro, cum tectonicam .i. fabrilem artē nū aliud quā ligneorum operum scientiam? THE. Nil certē. SOCR. In vtrisq; igitur id declaras, cuius vtraq; scientia est? THE. Profectō. SOC. Quae verò nostra non haec erat, quorū scientia, & quot sint, non .n. numerandi gratia quaeuebamus, sed noscendi quid ipsa scientia sit. An nihil dico? THE. Imò rectē. SOC. Aduerte & hoc: si quis nos de aliquo horū viliū vulgariūq; percōtetur, veluti de luto, quid est, eiq; respondeamus, lutū corū qui olus, lutū corū qui puppas, lutū corū qui lateres fingunt, nōne ridiculi videamur? THE. Fortē. SOC. Primo quidem quod putemus eum qui interrogat, intelligere ex il-

lo nostro responso posse, si dicamus lutum, & vel puppariorum, vel aliorum quorūcūq; artificum tantum addimus: aut putas nomen quisquam rei cuiusquam intelligit, qui nō nouit, quid sit ipsa? THE. Nullo pacto. SOC. Ergo neq; scientiā calceorū intelligit, qui scientiam minime nouit. THE. Non certē. SOC. Cerdonicam quoq; non intelligit, quisquis ignorat scientiā, & aliam vllā artē. THE. Sic est. SOCR. Absurda itaq; responsio est, si quis interrogatus quid scientia sit, artis alicuius nomē respondeat. Alicuius .n. esse scientiam, cum non hoc rogetur, ille respondet. THE. Videtur. SOC. Praeterea, cum liceat simpliciter ac breuiter respondere, per immēsū circūuagatur. Quēadmodum in quaestione de luto, leue quiddā, & simplex referri pōt, quod terra humori cōmixta, lutum est. Cuius autē sit lutū, praetermittendū. THE. Facile nunc, ò Socrates, ita videtur. Videris .n. petere quod nuper mihi, & Socrati huic tibi in noīe simili, disputantibus in mentē venit. SOC. Quid istud, ò Theatete? THE. Theodorus hic de potestatibus scripsit magnitudinis tripedalis, & quinquepedalis, quod longitudine nō sint pedali magnitudinē cōmensurata. Eodemq; modo discurrens, & eliciens singula vsq; ad magnitudinē septem et decem pedum, in ea tandem constitit. Nobis igitur id in mentem veniebat, quia infinita numero potestates emerferunt, conandum est qui in vnum comprehendantur, quos oēs exprimamus. SOC. Nū igitur inuentum tale quiddam est? THE. Mihi quidē videtur, considera tu quoq;. SOC. Dic. THE. Numerū oīm bisariam diuisimus. Vnū qui possit equalis equaliter fieri, quem in figura tetragono comparauimus, quadrangularem & equilaterū appellantes. SOC. Probē. THE. Et qui inter hunc medius est, cuiusmodi sunt tria, & quinq;, & oīs numerus qui nequit equalis equaliter fieri, sed vel maior rariū, vel minor sapius sumptus sit, maiusq; & minus ipsum latus semper continet, figura altera parte longiori comparauimus, & numerum altera parte longiorem vocauimus. SOC. Egregiē. quid tū postea? THE. Omnes lineas, quae aquilaterum, & planum numerum quadrant longitudinem esse definiuimus: quae autem altera parte longiore, potestates, utputa quae longitudine illis, nequaquam cōmensurabiles sint, planis autē quae possunt essent cōmensurabiles: & circa solida aliud quiddam huiusmodi. SOC. Optimē omnium, ò pueri. Quare Theodorus haudquaquā falsi testimonij reus fore videtur. THE. Enimvero, ò Socrates, quod de scientia quaeris, non ita ut de longitudine & potentia respondere valeo, quanquam huiusmodi quiddam perquirere mihi videris. Quo fit ut falsus Theodorus vicissim appareat. SOC. Quid verò? si te à currendi velocitate laudasset, addens nullum ex pueris promptiorem cursu vidisse: deinde currendo & ab adulto, & celerrimo quodam vincaris, num putares minus eum te verē laudasse? THE. Nequaquam. SOC. Scientiam verò, ut paulo antē dicebam, leue quiddam inuentu, an graue potius supremūque ducis? THE. Per Iouem supremum aliquid arbitror. SOC. Confide viribus tuis, testimoniumq; Theodori ne parui pendas. Annitere omni studio cum de alijs, tum et de ipsa scientia, rationem quid sit, consequi. THE. Annitendi causa, ò Socrates, haec agemus. SOC. Age iam bono animo esto. egregiē namq; modō exposuisti. Conare imitans respon-

Ignoto sim pueri propria.

Laterabur ius tetrago ni sunt mea dia inter tria et quin que, & cū eis sunt longi tudine in cōmensura bilia, potentia vero cō mensurabili a, produ ctum enim illorum est tetragono, ut patet.

An idem sit sapientia et scientia.

Non responde, rusticor.

Prima diffinitio scientiae.

sonem illam de potestatibus, quemadmodum eas multas
 una specie comprehendebas, ita & scientias multas una
 ratione complecti. THE. Scito, o Socrates, me id sapenu
 merito conatum fuisse, dum has tuas quaestiones circumfer
 ri audirem. Verum neq. mihi ipse persuadere possum ido
 neum ad hac me esse, satius habere, neq. alium audire,
 ut tu praecipis dispartem, sed neq. ab inquisitione tamē
 desistere. SOC. Doles, o amice Theatete, ex eo quod nō
 vacuus, sed gravidus es. THE. Ignoro, o Socrates, sed
 quid mihi acciderit dico. SOC. Oridicule, audisti' esse
 me filium obstetricis generosa admodum acrisq. & torua
 Phænareta? THE. Audisti equidem. SOC. Num quod
 & in eadē arte versor audisti? THE. Nequaquam. SOC.
 Scitō ita esse, nec me tamen corā alijs prodas. Latuit. n.
 hactenus oēs, quod hac arte praeditus sim, & hi vputa
 ignorantes, hoc quidem de me non praedicant, sed quod
 absurdissimam rem, hoēs in ambiguitatem induco, hoc
 audisti? THE. Id prorsus. SOC. Vis tibi causam huius

Obstretices.

Diana steriles obstretices fieri vult.

assigne? THE. Quidni velim? SOC. Quales sint obstre
 trices, cogita, ac facile quod volo percipies. Scis. n. quod
 nulla ex illis quando concipit paritq. parturientibus opi
 tularur, sed cum iam ad foetum inepta sunt ipse. THE.
 Prorsus. SOC. Causam huius Dianā ferunt, q. cū steri
 lis sit, partuum tutelam suscepit, steriles obstretices fieri
 vetuit, quoniam humana natura imbecillior est ad artes
 earum rerum, quas nunquam experta est, his autē qua
 propter atatem concipere iam non possunt, id imperavit
 similitudinem suam honorans. THE. Verisimile id qui
 dem. SOC. An non id quoq. probabile, ac necessarium
 est, quae praegnantēs sint, & q. non, acutius ab obstretici
 bus, quam ab alijs animadverti? THE. Omnino. SOC.
 Quinetiam medelis, & incantationibus obstretices exci
 tare, mollirēve partus vexationes valent, & agrē par
 turientibus opulari, foetusq. educere, & si intempestiū
 fore videatur, obtundere atq. retrudere. THE. Vera nar
 ras. SOC. Nūquid & hoc de illis audisti, quod tanquā
 pronuba in conficiendis coniugijs aptissima sunt? quippe
 quae optime callent, quam cui iugare ad generosa prols
 procreationē oporteat. THE. Haud satis id novi. SOC.
 Imo scias in hoc gloriari nō minus, quam in Umbilici ip
 sius praefione. Quid. n. alteriusne, an eiusdē artis esse
 putas, curare colligereq. terrae fructus? & rursus digno
 scere, quod in solū, quam plantam, quodue semē iacere
 deceat? THE. Eiusdē. SOC. In foeminis autē, o amice,
 alterius facultatis hoc, alterius illud existimas? THE.
 Haud sanē cōveniēns est. SOC. Haud certē, sed propter

Quare obstretices nolunt esse pronuba.

Ars obstreticia Socratis

iniustā absurdamq. maris & foeminae coniunctionem, cui
 lenociniū nomen est, conciliandi matrimonij officium fu
 giunt obstretices casta, verenturq. ne pro laudabili studio
 lenociniy notentur. siquidē legitimis obstreticibus solis cō
 venit rectē mares foeminasq. iugare. THE. Cōstat. SOC.
 Atq. id est, obstreticū officium, opera mea quodāmodo le
 uis. Neq. n. accidit mulieribus, ut aliquando simula
 cra, aliquādo res veras pariant. Hoc verō haud facile
 discernere est, quod si cōtingeret, maximū praclarissi
 mumq. obstreticū munus esset, verū a falso discernendi.
 Tu verō quid sentis? THE. Idē profecto. SOC. Arti ve
 rō meae adest quicquid ad illarū obstreticiam diligentiam
 attinet. Verū in hoc pstat, quod maribus nō foeminis par
 turientibus succurrit, & quod a arum foetus nō corporū

speculatur. Potissimū autē arti meae hoc inest, posse vide
 licet diligenter examinare, simulacrumne & falsum,
 an nativū ac verum quiddam iuvenis cogitatio pariat.
 Quinetiam quod obstreticibus, idem & mihi accidit. Ste
 rilis sum, & sapientia vacuus: & quod mihi obiecerūt
 multi, quod interrogē singulos, respondeam nulli, pro
 pterea quia nihil habē, quod sapienter respondere possim,
 verē nimium obiectant huius profecto hac est causa: par
 turitibus succurrere Deus me cogit, generare prohibuit.
 Quocirca nō sum ipse quidē, vlla in re prorsus sapiēs, neq.
 extat aliquod meae mentis inveniū ex me natū. Qui verō
 mecū versantur, principio quidē rudes apparent, sed mea
 deinde cōsuetudine hi quibus Deus ipse fauet, mirū in mo
 dum proficiunt, ut & sibypsis, & alijs videntur. hoc
 tamen constat, quod nihil vnaquā a me discunt, imō ipsi
 in seipsis egregia multa possidentes, inveniūt. Obstreticij
 sanē muneris Deus & ego causa, quod hinc maximē co
 iectare licet. Nā multi quondā hoc ignorantes, seq. ipsos
 causam existimantes, me quidē spreuerūt, fortē ab alijs
 persuasi: vnde citius quāam decebat, a me discesserunt.
 Hi abeūtes, ob pravam consuetudinē cetera aborsi sunt:
 atq. insuper quae ego obstreticia ope ex a illorum visceri
 bus iam eruerā, malē nutriendes, penitus perdidērunt,
 quippe cū falsa atq. simulacra veris nimū anteponerent.
 Postremū & sibi & alijs indecti sunt viti. Quorū ē nu
 mero vnus Lysimachi filius extitit Aristides, alijsq. per
 multi. Cū verō ad me reuertuntur, cōsuetudine mea ite
 rum indigentes, eamq. mirifice affectantes, nōnullis sta
 tim demoniū meū congredi prohibet, quibusdam contrā
 permittit, qui denuō valde proficiunt. Nam & hoc cū
 parturientibus cōe familiares mei patiuntur. Vexātur. n.
 & difficultate diu noctūq. multo magis quā illa replē
 tur. Quē quidem dolore tam excitare, quā sedare arti
 ficium meū valet. Atq. ita quidem isti habent. Quan
 doq. verō, o Theatete, qui se cūā non sunt, adueres quia
 opera mea non indigens, eos libenter cū alijs in matrimo
 nium copulo, & ut cū Deo dicā, acutē praesagio quibus
 potissimū coniuncti proficiant. Quorum multos Pro dico
 tradidi, multos et alijs sophistis diuinisq. hoibus. Haec, o
 optime, oia hanc ob causam alius repetij. Angi. n. te
 conceptu quodam gravidum suspicabar, quod & ipse pu
 tas. Cōmitte ergo te mihi tanquam obstreticis filio, &
 obstreticia facultatis longē perito, & quae perquiro anni
 tere pro viribus respondere. & si ex ijs, quae dixeris dis
 cutienti mihi, simulacrū potius quā verū apprensū re
 futauero atq. abiecerō, ne succēscas oro, quemadmodū pri
 mo partu puerperae solent. Multi iam, o mirifice adole
 scens, aduersus me sic affecti sunt, ut vel moribus inua
 dere uellent, siquando deliramentum aliquod illis abige
 rem, non putantes id a me benevolentia fieri, cum eos la
 teret quod nullus Deus malevolus est hominibus, nec ego
 tale aliquid malevolentia facio. Mihi planē nefas esse vi
 detur admittere falsum, ac verū refellere. Rursus igitur
 a principio Theatete, quid scientia sit, ut potes, expo
 nere tenta: quod verō nō possis, nequaquam dixeris. Si. n.
 Deus voluerit, adiuueritq., poteris. THE. Cū tu ita, o
 Socrates, iubeas, turpe esset, siquis suā snā nō profer
 ret. Videtur mihi quod quispiā scit, id sentire quod scit: et
 ut nūc apparet, nihil aliud scietia est, quā sensus. SOC.
 Quā generose respondisti, o puer. sic enim loqui eum
 qui

Cur Socrates interret get semper, respondat nunquam.

Secunda de finitio, scietia esse sensus.

qui quicquam definire velit, oportet. Sed id communiter consideremus, Vtrum factus hic solidus, an uanus existat. Sensus autem scientiam esse. THE. Aio. s. o. c. Videris Vtriusque definitionem scientia haud abiectam intulisse, sed quam Protagoras modo quidem alio, eadem tamen intentione induxit. Inquit. n. reru omnium mensuram hominem esse, existentium quidem ut sunt, non existentium vero, ut non sunt. Legisti unquam. THE. Legi equidem sepe nullo modo. s. o. c. Nonne sic ait: qualia singula mihi uidentur, talia mihi esse: qualia vero tibi, tibi quoque talia: homines autem Vtriusque sumus. THE. Sic certe ait. s. o. c. Atqui probabile est sapientem Viru nequaquam nugari. sequamur igitur. An non sepe flante vento eodem, alius nostrum riget, alius minime? Et hic quidem leuiter, ille uehementer? THE. Proculdubio. s. o. c. Vtrum dicemus tunc uentum ipsum in seipso frigidum, aut non frigidu? Vel Protagora credemus, quod rigent sic frigidus, non rigenti minime. THE. Videntur. s. o. c. Nunquid ita Vtriusque apparet? THE. Ita. s. o. c. Apparere autem sentire est? THE. Est. s. o. c. Phantasia itaque sensus idem in calidis caterisque huiusmodi. Qualia namque sentit quisque, talia euisque uidentur esse. THE. Videntur. s. o. c. Sensus igitur existentis rei semper est et falsus nunquam, quippe cum scientia sit. THE. Apparet. s. o. c. Nonne per Gratianu numina egregia sapiens Protagoras erat? Et hoc nobis plebeis istis per insolucrum quoddam dixit, discipulis autem in aditu ueritatem explicuit. THE. Quo pacto id, o Socrates, inquis? s. o. c. Dicam, nec contemnenda quidem, quod nihil in seipso unum certum est, neque recte ipsum esse hoc quiddam, aut quale quid denominare potes. Et n. si magnum appellas, rursus paruum etiam apparet: et si graue, leue iterum. Eademque de ceteris ratio, quasi nihil sit unu, aut aliquid, aut quale. Sed ex latione motuque et alterna comixtione sunt oia quae esse dicimus, non recte denominates. Nihil. n. est unquam, semper autem sit. Et in hoc oes per ordinem sapientes excepto Parmenide consenserunt, Protagoras, Heraclitus, Empedocles, et poetarum in Vtroque poemate summi, in comedia Epicharmus. Homerus in tragedia. Nam cum Oceanum diceret deorum generationem et matrem Tethym, omnia ex fluxu motuque genita praedicauit. An non id proferre uideatur? THE. Mihi uero. s. o. c. Quis ergo aduersus tantu exercitus, eiusque ducem Homeru pugnare audeat, quin ridiculus habeatur? THE. Arduu est, o Socrates. s. o. c. Arduu absque dubio Theate te, praesentim cum haec huic sermone argumento esse possint, quod ut esse, aut fieri quicquam uideatur, motus facit, non esse autem et interire, quies. ignis enim calorque qui alia gignit, et regit, ipse ex latione frictioneque efficitur: hic autem motus est an non haec ignis origo? THE. Haec certe. s. o. c. Quin etiam animalium genus ex eisdem nascitur. THE. Quid n. s. o. c. Quid corporu habitus? an non otio et torpore corruuntur, exercitatione autem motuque plurimum conseruatur? THE. Ita. s. o. c. Anima quoque habitus disciplina et meditatione, quae motiones sunt, doctrinae consequitur, seruuatur, atque perficitur: Otio autem. i. negligentia, et pigritia, nihil penitus discit, et si quid didicerit, obliuiscitur. THE. Et maxime quidem. s. o. c. Bonum itaque tam in aia, quam in corpore motus est, quies uero contrariu. THE. Videntur. s. o. c. Praeterea in his quae serenitates tranquillitatesque uocantur, hoc assero, quod quietes putrefaciunt

atque perdunt, alia uero conseruant. itaque Colophonem nunc denique cogam, ipsam scilicet catenam auream rum pens, quam quidem nihil aliud praeter solem Homerus intelligit: quia quousque solis circuitus perseverat, omnia tam deorum, quam hominum sunt, atque seruantur. sin autem hoc quasi ligatum staret, confestim oia dissolueretur, eueniretque quod dicitur, sursum deorsum oia. THE. Mihi quoque, o Socrates, eadem quae dicis sentire uideatur. s. o. c. Cogita igitur sic, o optime, circa oculos: primum quidem colorem quem dicimus albu, non esse ipsum aliud quicquam extra tuos oculos, neque in oculis, neque illi tu locu certum attribuas. Jam enim esset in ordine maneretque, nec in generatione ulterius esset. THE. At quo? s. o. c. Sequamur sermonem superiore, nihil secundum seipsum unum quiddam ponentes, atque ita nobis niger albusque et quiuus alius color ex incurso oculorum motuque debito genitus apparet. Et unumquodque quod coloris nomine appellamus, neque imprimens oculos, neque impressus erit, sed medius quidam cuique proprius affectus. An tu assereres, qualis tibi unusquisque color apparet, talem canibus etiam, et singulis animalibus apparere? THE. Non per Iouem. s. o. c. Quid autem alteri homini, et tibi? num similiter unusquisque apparere uideatur? An potius nec tibi ipsi idem, eo quod nunquam tibi ipse similis? THE. Hoc potius quam illud opinor. s. o. c. Si igitur id quo mesuramus, uel quod attingimus magnu, uel album, uel calidum esset, nunquam in aliud quodcumque incurrens, aliud factum esset ipsum quidem, ut puta nihil mutatu, sin autem mensuratu quod attingimus, uel album, uel calidum esset, esse si nihil accidat aliud, patiaturue, ipsum quoque nihil paties mutabitur. Nam in praesentia amice, mira quadam, et deridenda facile dicere cogimur, ut ipse quoque Protagoras, et quisquis alius eiusdem sententia est, confiteretur. THE. Quo pacto? et qualia dicis? s. o. c. Breue exemplum accipe, intelligesque quod uolo. Talos sex si quattuor apponas, plures esse, quam quattuor dicimus ac dimidio superare, unde sesquialtera proportio nominatur. Sin duodecim, pauciores dimidiuque, haec aliter dici potest. An tu aliter? THE. Equidem nullo modo. s. o. c. Quid ergo? Si te Protagoras, aut alius quiuus interrogaret, potestne aliquid, o Theatete, maius aut plus aliter fieri, quam aduictu? quid inquam potissimum responderes? THE. Si quod mihi uideatur, o Socrates, ad hanc quaestionem protulero, non posse asseuerabo. Sin autem ad superiorem positionem respexero, ne mihi forte repugnet, posse dicam. s. o. c. Bene atque diuine per Iunone, o amice. Ergo si responderis, Erupidus illud eueniet, ut lingua irredarguta maneat, mens autem redarguatur. THE. Sic certe. s. o. c. Si igitur ego actu facili sapientesque essemus, postquam oes mentis angulos excussissemus, mox uelut ex abundantia suas quisque vires periclitantes, et in hac arena sophistarum more conredientes, orationibus conficta ueremur. Nunc autem ut potes rudes, volumus haec primum secundum seipsa contemplari, cuiusmodi sint quae cogitamus, et Viru conueniat nobis inter nos, an non. THE. Maxime quidem id uelim. s. o. c. Nec minus ego: sed cum ita affecti simus, tranquille prorsus, ut potes otiosi iterum speculemur, nihil succensentes inuicem, sed reuera nos ipsos exequentes, qualia sint haec in nobis uisa phantasmataque. Quibus primum consideratis dicemus, ut arbitror, nihil unquam maius minusue fieri,

Catena aurea Homeri.

Phasmata.

Oes sapientes, excepto Parmenide dixerunt oia semper transmutari.

Ignis uidetur.

Exercitia conferre ad corpus et animum.

fieri, vel mole, vel numero, quando aequale sibi ipsi per manet, nonne ita? THE. Ita profus. SOC. Deinde cui nec additur, neq. subtrahitur aliquid, hoc neque crescere unquam. neque decrescere, semper autem aequale consistere. THE. Valde quidem. SOC. Tertio vero dicemus, quod ante non erat, & postea est, nisi fiat, & factum sit, esse non posse. THE. Sic profecto videtur. SOC. Hæc utique tria concessa pugnant inter se nobis in animo, quando de talis illis loquimur, vel quando fatemur me senem, dum tantus maneo, nulla in parte auctus minutusue, eodem in anno te iuvene maiorem nunc esse, postea vero minore, cum moles quidem mea ablata non sit, sed tua duntaxat adaucta. Sum namq. postea quod ante non eram, nihil tamen factus, absque. n. fieri factum esse impossibile, nihil autem molis amittens, nunquam minus effectus sum. Et alia huius generis infinita in multis accidunt, si hæc admiserimus. Dic age, o Theatete. Videtur enim mihi harum rerum non imperitus. THE. Per deos, o Socrates magno opere quid ista sint admiror, interdumq. ipsa infirmitas tenebris offundor. SOC. Theodorus, o amice, non male de tuo ingenio cõiectasse videtur. Maxime. n. philosophi hæc affectio est, quæ admiratio dicitur. Neque. n. aliud præter hoc est philosophiæ principium. Et qui Irim Thaumantis, id est admirationis sibi iam esse tradidit, non absurde originem eius explicuit. Sed nunc percipis, quam ob causam talia sunt ex quibus Protagorâ loqui asseuerauimus, an non? THE. Nondum mihi videor. SOC. Gratiam itaq. mihi habebis, si tibi viri, imò virorum præstantissimorum intelligentia veritatem abditâ referauero? THE. Quidni habeam? & ingentem equidem. SOC. Contemplare iam, et simul diligenter caue ne quis prophanus hæc audiat. Prophanus vero sunt, qui nihil aliud esse putant, quam quod pugno tenere possunt. Actiones vero generationesq. & quicquid inuisibile est, in eorum quæ sunt numero nequaquam habent. THE. Duros nimis & proteruos homines, o Socrates, memoras. SOC. Sunt hi quidem, o puer, à musis admodum alieni. Nec desunt alij quidam elegantiores, quorum tibi mysteria narraturus sum. Principium autem deinceps erit ex quo ea quæ modo diximus manant, quod scilicet vniuersum hoc motus est, & aliud præter motum nihil. Motus vero species duæ: & multitudine quidem utraq. infinita, potentia autem altera agendi, altera patiendi habet. ex harum congressu compulsiq. mutuo effectus eueniunt numero infiniti, specie gemini, sensibile videlicet ac sensus, qui semper cum sensibili coincidit, atq. congregitur. Sensum hæc nomina sunt, visus, auditus, olfactus, gustus, tactusq. frigidorum, & calidorum. Quos sequuntur voluptates, dolores, cupiditates, atq. timores, aliq. affectus innumeri quidem sine nomine, nominati quoq. permulti. Genus autem sensibile sensui cuiuslibet est cognatum. Omnigenis visionibus, colores omnigeni, auribus utidè voces, cæterisq. sensibus aliis sensibilia cognata similiter adsunt. Quid igitur, o Theatete, sermo hic ad superiora? aduertisne? THE. Haud equidem multum, o Socrates. SOC. Vide igitur, nunc hoc pacto ad exitum perducatur. Illud. n. sibi vult: oia hæc videlicet ut diximus agitari, horumq. motibus velocitate tarditateque inesse. Quatenus igitur tarditas inest, in eodem et ad proxima, motum obtinet, atque ita generat. Quæ vero sic gignuntur, velociora sunt. Feruntur. n. & in latatione illorum motus est. Cum igitur

Philosophiæ principium.

Opinio dicentium nihil esse inuisibile.

Opinio dicentium vniuersum esse motum, & præter motum nihil.

oculus, aut aliquid eorum quæ accessit, albedinem, sensumq. cognatum gignit, quæ nunquam nata fuissent dum illorum alterutrum ad aliud quiddam aduenisset, tunc sanè interim dum fertur visio quidem ab oculis, albedo autem ab eo quod colorem tum ex se edit, oculus visione repletur, videturq. & factus est non visio, sed videns oculus. Quod vero colorem tum ex se edit, albedine repletum est, factumq. non est albedo, sed albus siue lignum seu lapis, siue quicquid aliud quod forte sit colore huiusmodi coloratum: eodemq. pacto de alijs, ut de calido & duro, cæterisq. omnibus iudicandum. Nihil ex his ipsum secundum se quicquam esse, quod & in superioribus disputabamus, sed in mutuo congressu oia fieri & omnigena, propter motum. Quoniam tam agens, quam patiens vnum aliquid esse per se haud firmiter, ut aiunt, cogitare licet. Neque enim agens quicquam est prius, quam patienti cõgredatur: neq. patiens prius, quam agenti. Quod enim congregitur alicui, & vim efficiendi habet, vbi in aliud incidit, ibi tum primum patiens emicat. Ex his oibus sequitur, quod ab initio quoq. diximus, nihil esse unum secundum se ipsum, sed alicui semper fieri, ipsum autem esse vniuersum excipiendum. licet nos in superioribus consuetudine quadam atq. inscientia, illo scilicet ipso esse vti sepius coacti fuerimus. Verum tamen, ut sapientis sermo dicitur, nullo modo predicandum est aliquid vel alicuius, vel mei, aut hoc, aut illud, aut aliquod naturam enunciare oportet, quod agantur, quod fiant, quod corruptantur, quod mutantur: nam si quis aliquid sermone consistere asseuerauerit, facile redargui poterit. Oportet autem et sigillatim sic loqui, atq. de cunctis in vnum collectis: in qua collatione hominem ponunt, & lapidem, et vniuersumque animal ac speciem. Hæc ne, o Theatete incûda tibi esse videntur? eaq. tanquam tibi placeant degustabis? THE. Ignoro, o Socrates, & de te et ambigo, vtrum ista tanquam tua menti consona referas, an me potius ceteros. SOC. Non recordaris, amice, me nihil horum scire, nihilq. taliū ut meū mihi vendicare? sum. n. sterilis te autem obstetricis ritu agito atq. exerceo, atq. huius gratia te incanto, & quæ quisq. sapientū dixit, gustanda præbeo donec sententiam tuam in lucem educam. Cum demum educta fuerit, tunc primum examinabo, sit ne vana steriliusq., an fecunda & solida. Audacter igitur & constanter bene atq. viriliter opinionem tuam in his, quæ te rogauero iam prome. THE. Roga igitur. SOC. Dic num tibi placeat, nihil esse, sed fieri semper bonum ac pulchrum, & quocumque paulo ante dinumerauimus. THE. Dum te audio differentem, mirum in modum probabilia, & admittenda videntur. SOC. Ne prætermitamus ergo quæ restant. Reliquum est. n. ut de somniis morbisq. cum alijs, tum insania maxime dicam, & de eo quod peruerse videtur, vel auditur, vel aliter quocumque sentitur. Nosti enim in his oibus sermonem quem supra retulimus sine vlla controuersa confutari, cum sensus in ipsis profus decipiantur. Tantumq. abest, ut oia quæ apparent cuiq., ea sint, ut contra nihil eorum quæ apparent existat. THE. Vera narras, o Socrates. SOC. Quo deinceps, o puer, ille cõfugiet, qui sensum scientiâ affirmavit, quæ ne cuique apparent, eidem et talia esse, qualia uisa sunt. THE. Pudet me loqui vterius Socrates. Nihil. n. habeo quod in medium afferam. Quod namq. posueram, deterrendo penitus subuertisti,

De somniis & morbis contra Protagoram.

subuertisti. Reuera negare nunquam possem quod furen-
 tes somniantesq; falsa nimium opinentur, cum illorum nō
 nulli deos esse se putent, alij autum instar volare se cre-
 dant. s o c. Nunquid igitur non & hanc controuersiam
 cogitas, de somnio praesertim & re? THE. Quānam?
 s o c. Eam quam saepe te audisse existimo, quoties queri-
 tur qua potissimum coniectura ostendi possit, Verum dor-
 miamus omnes nunc & qua cogitamus singula somnie-
 mus, an uigilemus, et reuera inuicem differamus. THE.
 Profecto dubium est, o Socrates, qua id coniectura quis
 discernere valeat. Adeo quidq; ad vnumquodq; velut re-
 ciprocum consequitur. Nam qua modo differebamus, ni-
 hil prohibet, ut somniantes colloqui videamur. Et quan-
 do in somno somnia referre nos arbitramur, mirum in mo-
 dum hac illis similia sunt. s o c. Vides iam quā facile
 in controuersiam veniatur: quandoquidem vtrum inso-
 mnia an vera res sint, quae uidentur, etiā ambigi potest.
 praeterea cum aequum tempus sit quod somno datur, &
 quod uigilia, in utroque contendit animus praesentes opi-
 niones, ut uer as asserere. Quamobrem pari tempore et haec
 vera dicemus, pari & illa, et in utrisque obrinebimus.
 THE. Omnino. s o c. Eadem quoq; de morbis furoribusq;
 ratio est, nisi quod tempus impar. THE. Rectè admodu.
 s o c. Nunquid longitudine breuitateue temporis verum
 determinatur? THE. At istud plurimum ridiculum ef-
 fet. s o c. An alio argumento ostendere potes qua ex
 istis opinionibus vera sunt? THE. Non, ut mihi uideor.
 s o c. A me igitur audi qua forsitan responderent hi qui
 apparentia semper ei cui apparent vera esse uolunt. Sic
 enim te, ut opinor, interrogarent, o Theatete nunquid
 quod alterum oīno est, eandem aliquando potentiam cū
 altero habebit? nec idem partim, partim alterū, sed pe-
 nitus alterū intelligamus. THE. Impossibile est igitur,
 hoc huius idē quicquam, vel potentia, vel quocunq; modo
 habere, quando oīno alterū est. s o c. Nōne dissimile quo
 que necessario esse fateamur? THE. Mihi quidē uidetur.
 s o c. Si quid ergo alicui simile, vel dissimile sit, aut si-
 bypsi, aut alteri, quatenus simile sit, idem: quatenus
 dissimile, alterū effici cōsistebimus. THE. Necessario se-
 quitur. s o c. An nō suprà concessimus multa, atq; in-
 numerata agētia esse, similiter & patiētia? THE. Cōcessi-
 mus. s o c. Quin & quod aliud est ab alio, cum alio et
 alio mixtū non eadē sed altera generabit. THE. Si pror-
 sus. s o c. Dicamus utiq; me ac te et alia secundū eandē
 rōnem, Socratem scilicet bene ualentē, & Socratē agro-
 tantē, utrū simile hoc illi, an dissimile esse dicemus? THE.
 Nunquid agrotantē Socratem totū hoc inquis illi toti, So-
 crati scilicet bene ualenti? s o c. Rectè nimis accepisti, hoc
 ipm dicebam. THE. Dissimile planē & alterum. s o c.
 Nūquid sic, ut dissimile? THE. Neesse est. s o c. Dor-
 mientē quoq; & uigilantem et quacunq; suprà narraui-
 mus, similiter asseres? THE. Equidē. s o c. Quodlibet
 eorū quae natura efficere quicquam possunt, quando acci-
 piet sanū Socratem, ut altero me utetur, quando debilitē,
 ut altero? THE. Quidni? s o c. Et altera in utroq; gi-
 gnemus, ego quidē patiens, illud aut efficiēs? THE. Nil
 prohibet. s o c. Quoties uinū sanus bibo, suaue ac dulce
 mihi uidetur. THE. Certè. s o c. Ex his porro q̄ cōcessa
 sunt, agēs et patiens, dulcedinē sensumq; progenuerunt,
 & utraq; mota: & sensus quidem à me existēs, sentire

linguam effecit: dulcedo aut à uino circa illud mota, dul-
 ce uinū sana lingua tā esse, quā apparere fecit. THE.
 Sic prorsus superiora cōcessa sunt. s o c. Cū uerò me agro-
 tantē accipit, principio quidē non eundem reuera apprehē-
 dit, dissimile nanq; aduenit. THE. Ita est. s o c.
 Deinde alia quadā Socrates sic affectus & uini potio gi-
 gnūt: circa linguam, saporis amari sensum: circa uinū,
 factam & motam amaritudinem: & hoc quidem
 nō amaritudinem, sed amarū, me uerò non sensum, sed
 potius sentientem. THE. Oīno. s o c. Et ego nihil unquā
 aliud siam sic sentiens, alterius. n. alter est sensus, et alie
 nū aliudq; sentientem efficit: neq; illud me talem efficiēs,
 aliquādo congregiens alteri, idem generās, tale quicquā
 existet. Ab alio. n. aliud generans, alienum alterumq;
 fiet. THE. Vera haec sunt. s o c. Nec ego mihi bypsi talis,
 nec illud si bypsi tale efficietur. THE. Non certè. s o c.
 Necessarium aut alicuius me fieri quando sentiens fio. sen-
 tiens enim nihil sentire impossibile est. & illud quoque
 necesse, alicui fieri quoties dulce aut amarū, aut aliquid
 huiusmodi redditur. dulce nanque nulli dulce esse nō po-
 test. THE. Sic est omnino. s o c. Relinquitur igitur, ut
 opinor, siue simus, nos inuicē esse: siue siamus, inuicem
 fieri: quandoquidem nostrā essentiam necessitas ipsa con-
 necit. Connectit aut aliorum nulli, nec nobis ipsis: inui-
 cem ergo uinciri sequitur. Quapropter siue quis esse ali-
 quid dixerit, siue fieri, ita accipiendum est, alicui esse
 fieriue, vel alicuius, vel ad aliquid: ipsum aut in seipso
 quicquā esse, vel fieri, neq; ipse quisquam profiteri debet,
 nec alteri asseneranti concedere, quemadmodū ratio supe-
 rior admonet. THE. Sic est prorsus, o Socrates. s o c. Nō
 ne quandoquidem me efficiens mihi est non alij, ego quo-
 que ipsum sentio, non alius? THE. Quidni? s o c. Verus
 itaq; mihi sensus meus: mea nanque essentia semper exi-
 stit, & ego secundū Protagoram, iudex tam eorum qua
 sunt, ut mihi sunt, quā eorū qua non sunt, ut nō sunt.
 THE. Ita uidetur. s o c. Quid iam obstat, quo minus
 sciēs existam, quemadmodū & sentiens? quippe cū nec
 decipiat, nec aberrē cogitatione circa ea, qua uel sunt,
 uel fiunt? THE. Nihil prorsus. s o c. Egregiè igitur ip-
 se dicebas, scientiā nihil aliud esse, quā sensum. In idē
 sanē haec concurrunt, secundū Homerum quidem & He-
 raclitū, & omne id genus, uniuersa decurrere, fluminis
 instar: secundū uerò Protagoram, sapientissimum homi-
 nem rerum oīum esse mensurā, & postremò secundam
 Theatetū concessis superioribus, scientiam esse sensum. nū
 quid, o Theatete, opinionē hanc dicemus esse quasi tuam
 prolem nuper abs te quidem genitam, à me aut in luteram
 obstetricia quadā opera iam eductam? Quid ais? THE. Vide Suid.
 Ita necesse est, o Socrates. s o c. Hanc, ut uidetur, qua
 liscunq; sit, uix tandē genuimus, post partum uerò, ut
 mos est quinta die ab eius natali solēnia celebrantes circu-
 lū disputationū discurremus, uideasq; ne nos fallat, si for-
 tē educatione digna nō sit, sed inanis et falsa: aut nū cen-
 ses tu natū tuum oīno alendū, nec ullo modo abijciendū?
 An fortē si reprobatū uideris primogenitū tuū, non mole-
 ste feres è medio tollit? THE. Theatetus, o Socrates, equo-
 aīno feret. neq; n. morosus est. uerū dic per deos, an nō ita
 se res hēt? s o c. Disputationis audius es, atq; uir bonus, o
 Theodore, qui me putes arcā quandam esse sermonum, un-
 de mox promam monstrēq; haec non ita sese habere: non

Ambiguitas
 circa som-
 nia & res
 ueras.

Vide Suid.
 in dict.
 ἀμπίδο
 πικ.

Quid se sci-
 re Socrates
 profiteatur

non aduertis quid sit, quod nullus scilicet unquam sermo à me manat, sed ab eo semper qui mecum disputat. Equidem scio nihil præter exiguum quiddam, hoc est cum sapiente aliquo rationem iure, & eam pro virili percipere. Et nunc quidem id ex hoc conabor, non ex meipso dicere.

THEOD. Rectius ipse, ò Socrates, loqueris. Quare sic efficias oro. SOC. Scis, ò Theodore, quod ex dictis amici tui Protagora in primis admiror? THEO. Quidnam? SOC. Cetera quidem satis mihi placuerunt, dū probat quod cuius videatur id illi existere: principium verò miratus sum orationis, cur de veritate scribere aggressus non suem dicat, vel prodigiosum canem rerum omnium mensuram esse, vel aliud quicquā mirabile ex his quæ sentiunt. quo magnifice satis & prorsus contemptim exorsus esset, ostendens quod nos eū tanquam numen propter sapientiā miremur, cum nihilo plus sapiat, quā rana Gyryna, nedū quā hominum quisquam. aliterne dicemus Theodore? Si. n. cuius verum est quod quisque per sensum opinatur, neque alterius affectum alter melius indicat, neque opinionem alterius discernere alius alio magis quid sit potest, verūne sit an falsa, sed ut saepe iam repetimus, quisque sua solū opinatur, & ea quidem recta omnia atque vera sunt, cur, ò amice Protagoras, ipse adeo sapiens existit, ut aliorum præceptor mercede etiam ampla exhibita dignus admodū sit habitus, nos autē rudiores, eiusque discipuli iudicandi? cum tamen quisque sapientiæ propriæ mensura sit. aut quomodo non dicamus in his Protagoras non nugari? Studium quoque meum obstetrica facultatis ut transeam, quātum risum exhibebimus? Imò & omne differendi officium inane. Nam conatus iste discutiendi refellendique uicissim phantasias & opiniones, cum rectæ sint omnes, nihil erunt aliud, quā manifesta deliramenta, si vera Protagora veritas illa, quā vocat, est. atqui non iocatur illa, sed velut ex adyto libri est locuta.

THEOD. Ò Socrates, amicus cum sim, quemadmodum ipse modo dicebas, nunquam paterer concedente me Protagoram confutari, neque tibi rursus præter meam sententiā repugnare vellem. Age igitur omnia iterum eum Theateto. Et enim apte nimis, diligenterque obsecutus tibi fuisse hætenus visus est. SOC. Si Lacedæmonem profectus Theodore ad palæstram alios quosdā inertes nudato corpore exerceri videres, an non operæ precium duceres spectem tuam nudis membris palam, cum illis conferre? THEO. Quid verò? si me permitterent quemadmodum vos in præsentia permissuros spero, ut ego quidem solum spectem, neque in gymnasium rapiar, vir dura iam cute, illi autem libentius cum iuniori mollioribus luctentur? SOC. Atqui si tibi id, ò Theodore iucundum est, neque mihi etiam est molestum, ut trito proverbio fertur. Aggrediamur itaque rursus sapientem Theatetum. Dic obsecro Theatete primum, quæ modo percurramus: nonne tu quoque miraberis, si subito nihilominus appareas sapiens, quā quilibet hominū, vel deorum? aut nunquid Protagoram illā mensurā, ad deos minus, quā ad homines pertinere putas? THE. Non per Iouē, adeoque quod rogas magnopere miror, dum enim supra exponebamus, quæ ratione quod cuique videtur, id cuique verū est, scite admodum dici videbatur, nunc autem contraria confestim opinio subit. SOC. Iuuenis adhuc es, ò amice, imò etiam puer, & idcirco concione facile persuaderis. Ad hæc enim Protago-

Proverbiū,
Si tibi iucū
dum, mihi
nō molestū.

ras, & quivis alius eius sectator dicit. Ò generosi pueri, atque viri concioni animum adhibete confidentes, deosque in mediū inducite, de quibus ego vtrum sint, an nō sint, neque loquendū, neque scribendum censeo: & quæ multi audientes admitterent, hæc dicite, (quod graue esset, nisi quilibet vir cuiuslibet bruto sapientiā longe præstaret.) Demonstrationem verò necessitatemque ne ullam afferatis, sed verisimili tantum ratione utimini. Quæ si vellet Theodorus, aut quivis alius geometriā in disputationibus geometricis uti, nullius prorsus æstimaretur. Considerate igitur tu simul atque Theodorus, vtrum sermones tantis de rebus ratione probabili tantum confirmatos recipere velit. THE. Iniuste & tu, ò Socrates, et nos reciperemus. Sed iam alia res, quemadmodū inter te & Theodorum cōveniebat consideranda. THEO. Alia certè. SOC. Sic utique cogitemus, sit ne idē scientia, et sensus, an aliud. Ad hæc. n. ois superior sermo vergebat, & huius gratia permulta, atque miranda tetigimus. THE. Sic est omnino. SOC. Constitutebimur quæcūque videndo, vel audiendo sentimus, eadē & scire? Vtputa barbarorū vocem antequā didicerimus, dicemus non audire quando loquuntur? an audire scireque simul? & literarū prorsus ignari cum illarum contextū aspiciamus, nū videre nos eas negabimus? an & scire si modo viderimus, asseremus? THE. Idipsum, ò Socrates, quod in his cernimus & audimus, scire insuper affirmabimus: horū quidem figurā coloreque inspicere & scire similiter, illorum autē acutam vocem & graue audire pariter atque scire. Quæ verò grammatici & interpretes de his tradunt, neque sentire videndo & audiendo, neque etiā scire. SOC. Optime, ò Theatete, neque in his repugnandū tibi, ut magis inde proficias, verum aspice & aliud quod ad hæc accedit, quæ ratione repellere vtarique possit. THE. Quid isthuc? SOC. Hoc sanè: si quis percontetur, fieri ne possit, ut quod quis quandoque scivit, & adhuc memoria tenet fixumque conseruat, id ipsum tamen nesciat. In longū profectus sermonem traho, quæere cupiens vtrum aliquis quod didicit memoria retinēs hand noscat. THE. Qui hoc fieri posset, ò Socrates? Monstrū quod dicit esset. SOC. Ne ipse quoque delirē, aduerte obsecro. Videre, nonne sentire dicitis, visionemque sensumque? THE. Aio. SOC. Qui aliquid videt, nonne idem scit quod & videt, ut præsens sermo proponit? THE. Certè. SOC. Memoriam aliquid vocas? THE. Voco equidem. SOC. Alicuiusne, an nullius? THE. Alicuius certè. SOC. An non earū rerum quas didicit sensitque? THE. Harū profectus. SOC. Quod quis vidit, quandoque meminit? THE. Meminit. SOC. Nunquid cū claudit oculos, etiā reminiscitur? aut cū aliquid huiusmodi facit, protinus obliuiscitur? THE. Absurdū hoc dictū, ò Socrates, esset. Cogitur tamē id fateri quisquis sermonē superiorem seruare velit, aliter autē minime. SOC. Ego quoque per Iouem suspicor, neque dū satis intelligo. THE. Dic oro, quo pacto? SOC. Hoc sanè. qui videt, idē scit quod & videt, ut cōfessus sumus: nam uisionē, sensum, scientiamque idem esse conuenimus. THE. Conuenimus. SOC. Qui verò vidit, atque ideo scit, meminit quod vidit, vel clausis oculis, neque tunc aliquid videt. THE. Sic accidit. SOC. Non videre autē, nescire est, siquidem videre scire erat. THE. Verū. SOC. Cōtingit itaque quod quis quādoque scivit, et dū meminit, id nescire, si non videt. Quod quidem

quidem si fieret, monstrum quoddam fore praediximus. THE. Vera loqueris. SOC. Nonnihil igitur impossibile videtur accidere, si quis scientiam ac sensum idem esse posueris. THE. Sic apparet. SOC. Aliud ergo utrunque fatendum. THE. Videtur. SOC. Quamobrem quid scientia sit a principio iterum perquirendum, ceterum quidnam agimus, o Theaetete? THE. Qua de re percontaris? SOC. Videmur utique mihi ignavi galli instar, antequam uicerimus ad cantandum statim proficientes a disputatione. THE. Qui isthuc. SOC. Contradictoria videmur aduersus nomina concessionem confessi, & circa tale quiddam versati verbarum, in ipsisq; consistere: cumq; non rabulas, sed philosophos nos esse profiteamur, nihil aliud tamen, quam acres illi uiri clam facimus interim. THE. Nondum quid velis intelligo. SOC. Equidem quod in his sentio, explanare conabor. quaesiuimus nunquid qui aliquid didicit ac meminit, nesciat: ostendentesq; eum qui vidit, clausis etia oculis recordari, nec videre tamen, ne seium simul & memorē demonstrauimus, quod nimium impossibile. Atq; ita Protagora fabula prorsus euauit, ac tua simul, qua sensum scientiamq; idem esse canebat. THE. Constat. SOC. Nequaquam ita, ut arbitror, o amice, si pater alterius fabula superesset, sed vehementissime propugnaret. Nunc aut ophanam ipsam insequimur expoliamusq;: neq; iutores quos reliquit Protagoras, e quo rum numero vnus est Theodorus hic, succurrere volunt. Verum nos iustitia gratia illi suffragari aggrediemur. THEOD. Non ego quidem, o Socrates, imo Callias Hipponici filius rerum Protagorae tutor. Nos profecto a nudis sermonibus ad geometriam repente defleximus. Gratia tibi tamen habebimus, si illi opem tuleris. SOC. Scite loqueris, o Theodore. Aduerte igitur qua via succurram, siquis minus vim verborum animaduertit, qua plerumque affirmare quicquam, & negare solemus, absurdiora et superioribus confiteri cogetur. Dicam tibi quemadmodum, ad Theaeteto? THEOD. Vtrisque communiter. Respondeat aut iunior. Nam redargutus minus vituperabitur. SOC. Difficilissimam aut questionem dico, ea vero est hmoi: num fieri potest, ut qui aliquid nouit, quod nescit ignoret? THEOD. Quid respondebimus Theaetete? THE. Impossibile ego quidem puto. SOC. Non utique, si videre, scire esse posueris. quid enim respondeas inuitabili questionem, puto quod dicitur inclusus, si quis te vir intrepidus interrogauerit manu alteru tibi tegens oculu, utrum tecto oculo uestem videas? THE. Non hoc dicam, sed altero. SOC. An non idem simul & vides, & non vides? THE. Ita quodammodo. SOC. Haud equidem, dicit ille iubeo, vel quaesui quo pacto, sed verum quod scis idem & nescias. In praesentia vero quod non vides, videre videris: & supra confessus es, videre quidem scire esse, non videre aut nescire. Collige quid ex his aduersus te concludatur. THE. Contraria plane eorum qua proposueram. SOC. Plura forsitan, o mirifice puer, tibi talia contigissent, si quis a te quaesisset, utrum scire liceat & acute, & obtuse, & cominus quandoque scire, eminus vero nequaquam, & vehementer idem atque remisse, ceteroq; permulta. Quae quidem infidando vir clipeatus, & ad dicendum mercede conductus querens, quando idem scientiam sensumq; ponebas, te in auditum, & factu, ac ceteros sensus ordine iniicisset, studiosoq; &

sedulo nimium redarguisset. atq; te comprehendens non prius te dimisset, quam tu eius exquisitam sapientiam admiratus ab eo vinctus esses: vbi captus atque ligatus tanta te ipse pecunia redemisses, quanta tu et ille statuisseris. Quam igitur rationem, inquit forsitan, pro tutandis opinionibus suis Protagoras assignabit? Nunquid aliud tentandum est? THE. Et maxime quidem. SOC. Et haec utiq; oia qua & nos opem illi ferentes dicimus, & contra, ut arbitror, ibi, despicens nos penitus, atq; ita obiectans: bonus isti Socrates cum interrogasset pueru, verum quis possit quod meminit, idē simul & ignorare, & ille perterritus negauisset, ex eo quod rem ipsam proficere non potuerat, ridiculu me in disputatione monstrauit. res aut, o ignauissime Socrates, ita se habent. Quoties ex meis aliquid quaerendo consideras, si interrogatus respondeat eade qua ego etiam responderē, refellaturq; me quoq; redargutum existimato. Sin alia, ipsum solummodo qui respondit. Principio, putasne aliquem concessurum tibi, memoriam adesse cuius, quando non amplius patitur, earu rerum quas passus fuerit, & ipsam talem passionē esse qualis fuerat dum pateretur? permultu abest. An formidaturu censet admittere quod possit aliquis idem nosse simul & ignorare? Quod si forsitan minus audeat, daturu speras eundem esse dissimilem factum alicui priusquam fiat, dissimilis existenti? magis aut hunc esse aliquem, sed non hos, & eos quidem infinitos effectos, siquidem dissimilitudo fiat, si modo aucupationes verboru vitare inuicē oportuerit? Ceteru, o beate, generosius ea qua dico, aggredere, meq; si potes refelle, quod non proprii cuius nostru sensus fiant: vel etiam si proprii sint, nihil magis quod apparet, illi soli fiat: vel si esse oporteat, nominare liceat, cui apparet. Sues autem & prodigiosos canes dum narras, non ipse solu bestiam imitaris, sed eos qui audiunt, ut idem quoque in mea scripta sibi permittant, persuades. Neq; recte facis. equide veritatem habere se assero, quemadmodu scripsi. mensuram. n. unumquenz nostrum eoru qua sunt, & qua non sunt, esse: sed magno opere hoc ipso aliud ab alio discrepare, quod et huic alia sunt, apparentq;, & illi alia. Sapientia vero & sapientem viru nullo modo existere nego. Imo hunc ipsum sapientem voco, qui illius conditione cui mala videntur, suntq;, permutas, bona apparere et esse sibi facit. Sermonem aut meum, ne verbis duntaxat persequere, veru sic planius iteru quod dico, perdisce, et in memoriam dictu superius reuoca, quod agrotati amara videntur qua gustat, et sunt: bene ualenti contraria sunt, atq; videtur. Sapientiore utiq; horum neutru ex hoc oportet asserere, neque. n. id fieri potest, neq; asserendum agrotantem incipientem esse, quia haec putet, sanum contra sapientem, quia diuersa. Permutandu vero in alterum habitu. Alter enim habitus melior. Similiter in disciplina ab altero habitu in meliorem permutandum. Sed medicus quidem medelis trasmutat sophista sermonibus. Nemo enim efficit, ut qui falso opinatur, vere deinde existimet: quippe cum ea, qua non sunt opinari nemo valeat, nec alia praeter illa qua patitur haec aut semper vera sunt. facere tamen quis pot, ut qui deprauati animi habitu cognata sibi opinatur, sana deinde mente uniuersa quaedam existimet, quae pleriq; ob imperitiu phantasmata vera nominat. Ego aut meliora alijs alia dico, veriora nequaquam. Sapientes pra

Pro Protagora.

Prouerbiu.

terea, o amice Socrates, nullo pacto raras nuncupo, imò secundum corpora, medicos: secundum plantas, agricolas. Aio equidem hos viros plantis suis pro depraui sensibus quoties tale aliquid agrotat, bonos integrosq; & veros sensus inferre: sapientes quoq; & bonos rhetores ciuitatibus bona pro malis videri iusta efficere: quoniam quæ eunq; ciuitati cuiuslibet iusta honestaq; videtur, hæc sunt et illi talia quando sic putat, sed sapiens pro malis his singulis, bona & iudicari & esse efficit. Eadem ratione sophista eos qui erudiuntur, sic erudior potens, sapiens est, dignusq; ampla mercede apud auditores habetur. Atq; ita alij sapientiores alijs sunt, neque vllus tamen falsa putat: & tibi hoc ipsum, velis, nolis, cum rerum mensura sis, admittendum. hic enim sermo in his seruat. Cui si quo modo à principio iterum repugnare potes, repugna oratione congressus. Quod si interrogando tu interrogando perage. Neq; enim hoc fugiendum, sed omnium maxime his qui sanæ mentis sunt, persequendum. Sic tamen id effice, ne interrogando sis iniurius. Absurdum est profecto cum virum, qui virtutem meditari se præcipi proficitur, in sermonibus semper iniuriam esse. Afficere autem iniuria in his est, qui quis non seorsum quidem certâdo exercetur, seorsim vero differendo: & in illo quidem scilicet certamine iocatur, fallitq; pro viribus, in hoc autem disputatione videlicet, serio agit & corrigit disputantem, eos illi duntaxat errores iudicans, quibus ipse & ex ipso & ex præteritis disputationibus abductus est. Si ita feceris, seipsos qui tecum versabuntur, non te, perturbationis defectusq; sui causas esse confitebuntur, teq; protinus seculabuntur & diligenter, seipsos contra odio habebunt, & à seipsis ad philosophiam confugient, ut alij quodammodo effecti, habitum pristinum deponant: si autem contra feceris, quemadmodum alij quoque permulti, contraria etiam tibi contingent, & familiares pro philosophis, studij huius inimicos, cum adoleuerint, reddes. Si igitur mihi parueris, quod & supra dictum est, haud hostiliter contentiosq;, sed placido mitiq; animo assentiens, considerabis quomodo moueri dicamus omnia, & quomodo quod cuiq; videtur, hoc et priuatim, et publice sit, & ex his inquires utrum idem an aliud scientia sit, & sensus: neq; ut modo cæpisti, ex uerborum nominumq; consuetudine differes, quæ multi quocunq; libet, trahentes, uarios dubitationum inijciunt scrupulos. Hæc, o Theodore, in defensionem amici tui tentauit pro viribus, parua quidem à paruis. Si enim ipse uiuere, fortius magnificentiusq; pro seipso pugnaret. THEOD. Iocaris, o Socrates, nam fortiter pro illo certasti. SOC. Rectè loqueris, o amice. Sed mihi dicas. Aduertisti ne quod iam pridem Protagoras nos increpet, quod cum puero disputantes metu puerili aduersus eius scripta depugnemus? cumq; ipse genus hoc urbanitatis rejceret, mediocritate vero in omnibus mire tolleret, serio in eius dictis uersari nos iussit. THEOD. Quidni, o Socrates, amaduertimus? SOC. Quid ergo? iubes nos illi parere. THEOD. Summopere. SOC. Certis hos omnes, excepto te, pueros esse? Quare si illi credimus, me simul ac te oportet interrogando nicissim, & respondendo serio sermonem eius examinare, ne iterum nos incuset, quod ludentes cum pueris, sermonem suum exagitemus. THEOD. Quid prohibet quin Theætetus melius, quam multi barbati uiri seruant te assequatur? SOC.

Non tamen te, o Theodore, melius. Ne igitur censeas oportere me amico tuo defuncto oem operam asferre, te vero nullam: Verum sequere me obsecro paulisper, quoad hoc duntaxat inueniamus, utrum te deceat in figuris geometricis esse mensuram, aut oes aquæ ac tu in astronomia ceterisq; facultatibus, in quibus tu merito præstare uideris, periti sint. THEOD. Difficile est, o Socrates, ut qui tibi assidet, roganti non respondeat. Delirabam profecto paulo ante, cum dicerem te concessurum mihi, ne ad pugnam accingerer, & Lacedæmoniorum more ne compellerer. Nunc ad Scironem potius declinare uideris. nam Lacedæmonij exui, uel abire iubent. Tu autem Antæum imitari uideris. Congredientem namq; non prius dimittis, quam nudatum tecum certare coegeris. SOC. Congrua, o Theodore, morbi mei similitudine reperisti. Robustior tamen illis ego sum. Innumeri nam Hercules & Thesei sortes in dicendi uiri mecum congressi, defatigati sunt, ego tamen nihilo magis desisto, adeo me exercitationis huius ueremur amor inuasit. Neque tu igitur mihi inuideas, quominus mecum exercitatus, te simul ac me iuues. THEOD. Haud uera repugno, ducas quæ lubet. Prorsus hæc quasi fatalem necessitatem quæ tu constituis, conuictio ferenda est. Neque tamen ultra ea, quæ proposuisti, me tibi exhibere possum. SOC. Sat istud erit, sed id mihi obseruare, ne clam tu puerilem loquendi ritum labamur, & ob eam causam, nos aliquis iterum carpat. THEOD. Conabor sanè pro uerbis. SOC. Hoc igitur in primis, quod supra tetigimus, resumamus, utrum rectè, necne sermo ne illius improbauius, quo ille unquam ad sapientiam sibimet sufficere dicit. Nobis porro concessit Protagoras, in eo quod melius, uel deterius inter se plerisque differre, & eos sapientes esse. an non? THEOD. Concessit. SOC. Si enim ipse sua hæc præfens confessus esset, non autem nos in eius fauore concessissemus, nihil opus sit repetendo eadem confirmare. Nunc autem cum uideri fortasse possit, non satis idoneos dogmatum illius assertores non esse, præstat perspicue, ut se res habet concedere. Nam non parum interest, sic an aliter habeat. THEOD. Vera loqueris. SOC. Igitur non ex alienis, sed ex suo duntaxat sermone, quam breuissime consensum accipiamus. THEOD. Qui? SOC. Sic. Quod cuiq; uidetur, id illi cui uidetur esse dixit. THEOD. Dixit certe. SOC. Nunquid igitur et nos, o Protagoras, hominis imò hominum omnium opiniones dicimus, asserimusq; neminem prorsus partim quidem se, quam alios sapienterem putare, partim uero alios sapientiores, quam se. An non in maximis periculis, quoties in castris, aut morbis, aut mari fluctuant, quasi deos habent eos, qui singulis in rebus præstant, seruatoresq; suos putant, nulla alia re ceteris, quam scientia præcellentes? & per oia humana quæretius præceptores ac duces superiorum aliorumq; animantium atque operum, qui communiter æstimantur tam ad docendum quam ad imperandum sufficere? In his oibus quid aliud dicemus, quam quod homines inter se sapientiam & ignorantiam esse putent? THEOD. Nihil aliud. SOC. Nonne sapientiam ueram cogitatione esse ducunt, ignorantiam uero, falsam opinionem? THEOD. Quidni? SOC. Quorsum, o Protagoras, sermone uertemus? Utrum homines uera semper opinari dicemus? An aliquando uera, falsa nonnunquam? Utrinque. n. scquitur, ut non semper uera, sed utraque opinentur. Attende. n. Theodore, uelutne Protagoras aut tu forsitan

forſan ipſe contendere, quòd nemo quiſquam ſit, qui què
quam vel imperitū eſſe, vel falſa opinari putet. THEO.
Incredibile hoc, ò Socrates. SOC. Atqui in hanc neceſſi
tatem ſermo ille declabitur, qui meſuram oīum hoīem
pradicat. THEO. Quo pacto? SOC. Cū tu aliquid
apud te ſtatuis, deinde mihi opinionē tuam declaras, tibi
quidē ſecundum illius ſermonē verū eſſe, nos autē, nōne
ſententiæ tuæ iudices fieri poſſumus, an opinari ſemper te
vera iudicamus? Quin potius innumerī hoīes ſecum quo
tidie pugnant contra quam tu opinantes, putantesq; te
perperam iudicare atq; opinari. THEO. Per ſonē, ò So
crates, quā plurimi ſunt, ut inquit Homerus, qui mi
hi ex hoībus negotia ſuceſſant. SOC. Quid ergo? Vt di
camus, tūc te quidē tibi ipſi vera opinari: per multos alijs
aut falſa? THEO. Ex his q̄ dicta ſunt, neceſſario ſe
qui videtur. SOC. Quid ipſi Protagoræ? An non neceſ
ſarium? Si n. nec ipſe putaret hoīem eſſe meſuram,
neq; et multi ipſi, ut neq; putant, nulli hanc veritatem
eſſe oporteret, quam ipſe ſcripſit. Sin autem ipſe quidem
ceſſit, multitudo aut non conſentit, ſcitō in primis quo
plures ſunt hi quibus nō videtur, quā quibus videtur,
eo magis non eſſe, quā eſſe. THEO. Neceſſe eſt, ſiqui
dem ſecundum opiniones ſingulas, & erit, & nō erit.
SOC. Deinde hoc habet pulchrē. Ille n. circa ſuam opi
nionem diſſentientium ſententiā, qua illum mēiri cre
dunt, quodammodo veram eſſe conſentit, dum vera opi
nari cunctos fatetur. THEO. Abſq; dubio. SOC. An
non ſua eſſe falſam admittit, ſi iudicium illorū, qui fal
ſa illū opinari volunt, verū eſſe fatetur? THEO. Ne
ceſſarium. SOC. Alij autē ſibi ipſis mentiri nequaquā con
cedunt. THEO. Non certe. SOC. Hic verō & hanc
verā opinionem ex his, q̄ ſcripſit, fatetur. THEO. Pa
tet. SOC. Ex oībus igitur, quæ Protagoras edidit, am
bigetur, imò ab illo ipſo maxime cōcedetur. nam ſi eū,
qui contradicit, vera opinari concedat, tunc ſanē & ipſe
Protagoras conſitebitur, neq; canem, neq; quēvis hoīum
eſſe meſuram, aut oīum, aut vnum et quodcunq; non
didicerit. An non ita? THEO. Ita certe. SOC. Cū
ergo ab oībus dubitetur, nulli Protagoræ veritas vera e
rit, nec alijs, neq; et ſibi ipſi. THEO. Longē nimis in
amicū meum, ò Socrates, invehimur. SOC. Quid ſi,
& rectū p̄teruchamur? Veriſimile eſt. n. cū ſenior fuerit, ſa
pientiorē nobis quoq; fuiſſe. Qui ſi repente humeros tenuis
hic emicans nos inuaderet, in multis tam me delirantē,
ut probabile eſt, quā te conſentientē reſelleret, deinde
protinus euaneſceret. Verū tamen vti nobis ipſis talibus
oportet, qualeſcunq; ſumus, & q̄ videtur eadem ſemper
fateri. Et nunc quidem quemlibet conſeſſurum dicamus,
hoc ipſum videlicet aliquid aliud eſſe, propterea quòd a
liis alio ſapientior inſentiorne exiſtat. THEO. Mihi qui
dem videtur. SOC. Nunquid in hoc maxime inſiſtere ſer
monem dicemus, quòd ipſi quoq; conſeſſimus, aſtipulātes
Protagoræ: multa quidem quæ videntur, ea cuiſlibet eſ
ſe, calida, ſicca, dulcia, ceteraq; huiſmodi? Quòd ſi
in quibusdam diſſerre alium ab alio cōſitebitur, circa ſa
lubria, & noxia, aſſeret vtiq; non quālibet mulierculā,
puellamq;, & brutū ad ſeripm curandū per ſalubrium co
gnitionē ſufficere: ſed in hoc ut vſquā maxime diſſerre.
THEO. Idem mihi quoq; videtur. SOC. Præterea, nōne
in ciuilibus etiam, honeſta & turpia, iuſta & iniuſta,

ſanctaq; & impia, quæcunq; ciuitas vnaqueq; exiſtimās
ponit ſibi legitima, eadem re vera vnicuiq; eſſe dicit?
Atq; in his nihil ſapientiorē eſſe priuato priuatum, ciui
tateq; ciuitatē? At verò in eo quòd vilia & inutilia ſi
bi reſpub. ſtatuant, hic ut vſquam conſitebitur conſulto
rem conſultorē, rempublicam republica in veritate inue
nienda diſſerre. Neq; audebit vnaquam hoc admittere, ut
quæcunq; ciuitas aliqua vilia ſibi putans inſituit, eadē
ſemper illi conducant. Sed tibi quidē dico, in ipſis iuſtis
iniuſtisq;, ſanctis item & prophanis præſidium cauſa po
nunt, nihil ſcilicet eorum ſuapte natura ſubſtantiam ali
quā habere, ſed quòd cōter videtur, id tūc cū videtur,
verū eſſe, & quādiu videtur. Et quicunq; non oīno
ſententiā Protagoræ reſerunt, ſic quodammodo philoſo
phantur. Nos verò, ò Theodore, diſputatio eſt diſputatio
maior ſubinde eſt minore emergens, occupat. THEO.
Haud igitur otioſi ſumus, ò Socrates. SOC. Haud vide
mur. Et ſæpe alias, ò beate vir, hoc animaduerti, &
nunc maxime, quòd non ab re quicunq; diutius in philo
ſophia verſantur, vbi ad forū ſe contulerunt, ridiculi
rhetores proſus apparent. THEO. Qua rōne hoc ait?
SOC. Videtur hi, qui in iudicijs, & foro ab ineūte a
tate iactantur, ad eos qui in philoſophia & hmōi ſtudijs
aſſuefacti ſunt collati, ut ſeruis inter liberos educatis eſſe
ſimiles. THEO. Quo pacto? SOC. Ex eo quòd his qui
dē, ut tu dicebas, ſemper otii adest, otioq; tranquillo cō
fabulantur: quæadmodum, & nos in p̄ſentia tertio tam
ſermonem inſtauramus. Sic & illi, ſiquid vltra propo
ſitam q̄ſtionem, quòd magis eos forte delectet, incidit,
quæadmodum in p̄ſentia nobis contingit, nihil curāt, pro
lixiusne an breuius loquantur, modo veritatis compotes
ſiant. Illi autē temporis anguſtijs in loquendo ſollicitatur.
Vrget n. aqua deſluens, neq; licet de his, quæ cupiunt
verba facere: ſed neceſſitatem aduerſarius aſſert, libelli
formulam adducens, extra quam nihil dicendum, quòd
iuramentum calūniæ cauenda vocant. Sermones autē ſem
per de conſeruo contra eū dominū qui in iudicio ſedet, &
manu ſententiā tenet. Certamina quoq; nunquā fruſtrā,
ſed ad rem ſemper, ſæpe et de nece & vita agitur. Vnde
inſenti acresq; ſiunt, ſcientes domino tā verbis adulari,
quā operibus obſequi puſillanimes, & nō rectis animis
prædit hoīes. Nam animi magnitudinem, rectitudinē
& libertatem ſeruitus à pueritia ſuſtulit, cogens obliqua
peruerſaq; patrare facinora, dū discrimina magna for
midineſq; mollibus adhuc incuteret animis, quæ omnia,
cū non poſſent, cū iuſtitia & veritate perferre, confe
ſtim in mendacia mutuasq; iniurias conuerſi, ſtētuntur
vndiq; atq; conſringuntur, adeo, ut nihil amplius ſana
mentis habentes ex adoleſcentibus in viros euadant, fa
cundos ſapientesq;, ut ipſi putant. Atq; hi quidem tales
ſunt, ò Theodore, noſtri autem chori homines vis refera
mus? An diſmittentes potius ad ſermonem propoſitum re
uertamur? ne, ut paulo antē dicebamus, ſermonis liber
tate digreſſioneq; nimium abutamur? THEO. Nullo
modo, ò Socrates, ſed referamus. probē nāq; dicebas quòd
in philoſophorū choro non nos ſermonibus, ſed nobis ſermo
nes ſeruiant, & vnuſquiſque illorum perfici à nobis ſu
ſtinet tum, cū nobis videtur. Nec enim, vel index,
vel ſpectator, quem admodum poëtis illis, cenſor, & do
minus noſter futurus, nobis præſidet. SOC. Dicamus
i iij igitur

De philoſo
phorum otio
& more diſ
putandi.

Nunquam
liberè dicere
oratorē poſ
ſe, ſed vel iu
dicem ſem
per metuen
dam eſſe.

igitur postquam tibi videtur, de his qui egregij sunt. Quid .n. de his qui philosophia studio abutuntur? Illi igitur ab ineunte etate primum quidem viam in forum ignorant, neque iudicium, aut consilium, aut concilium civitatis aliud ubi sit, norunt, leges aut decretaque, vel promulgata, vel scripta, nec vident, nec audiunt. Factiones autem sodalitatesque, quae ad magistratus creandos spectant, et congressus, et coenas, et lasciviora conuivia neque somniant quidem. iam bene ne an male urbs iam olim habuerit, aut quod cui malum, turpisue nota a maioribus suis, seu foeminis, seu iuris sit, magis eos latet, quam maris, ut dici solet, arena. Atque haec omnia etiam nescire se nescit, neque enim vulgaris gloria gratia ab his abstinet, sed reuera corpus duntaxat illius in urbe habitat, atque versatur; mens autem haec omnia parui, imo nullius aestimans, passim volat, ut ait Pindarus, et quae sub terra sunt, et quae supra dimetiens, et arte caelum transcendens, omnem perscrutata naturam rerum omnium quae ad universum pertinent, his autem quae prope sunt solus, nullo modo applicans se. THEOD. Quo pacto id ais, o Socrates? SOC. Quem admodum Thaletem, dum caelum suspiceret intentus sideribus in foueam cadente Thracensis quaedam eius ancilla faceret nimium carpsit, quod quae in caelo sunt, peruidere contenderet: quae vero proxima et ad pedes, non videret. Idem similiter omnibus, qui in philosophia versantur, obijci potest. Latet enim philosophum non modo quid agat eius proximus, sed ferere hominem sit, an brutum. Quid autem homo ipse sit, quae ue actio, aut passio ipsius hominis propria, studiose perquirat. Intelligis, o Theodore, an non? THEOD. Intelligo equidem, et quod dicis, approbo. SOC. Enimvero, o amice, ut in superioribus diximus, si quando vir talis, vel privatim cum aliquo, vel publice in iudicio, sine alibi de his, quae ad pedes, et in conspectu sunt, differere cogitur, visum mouet, non Thracensibus solum, verum etiam ceteris gentibus, quippe cum in foueas ambiguitatesque multas propter harum rerum imperitiam incidat. Vbi absurda quaedam ineptitudo ignaviae notam inurit. Nam cum forte vituperandus aliquis est, nihil habet quod in opprobrium afferat, utpote vitiorum ignarus, quandoquidem singula singulorum mala nunquam animaduertit, ergo tanquam nescius irridetur. In laudandis quoque extollendusque hominibus, quum nihil simulet dissimuletue, sed aperte rideat, delirus esse videtur. Etenim quum tyrannum, aut regem laudari sentit, unum quendam subulcum, aut pastorem ouium, vel bubulcum extolli existimat, quod abunde mulgeat. id tamen interesse censet, quod reges et tyranni insensus et insidiosus animal carent et mulgeant. Agrestes vero et rudes non minus propter otium, quam pastores, illos esse necesse est, sic manibus in urbe circumdatos, ut pastor caula in monte. Cum vero agrorum decem millia iugera, aut plura etiam praedicari audit, quasi magnum quippiam ab illo qui habet, possideatur, exigua quaedam audire se putat, quippe qui universum terrae orbem spectare sit solitus. Quoties praeterea quis generis nobilitatem refert, quod septem avos diuites omnes enumerare valeat, hebetis nihilque magnum propter ignorantiam cogitantis animi laudes huiusmodi censet, quasi ad totius mundi naturam respicere nequeat, et videre quod innumerum unquam nostrum aut atque proami antecesserunt, quorum in numero diuites et inopes,

Proverbia

Thaletis ca
sm.

Ad disputa
tiones foren
ses ineptus
philosophus

reges et serui, Barbarique et Graeci innumerabiles praecessere. Quinetiam quando quis stirpem quingentis et viginti maiorum dinumerat, et in Amphitryonidem Herculem originem refert, indigna memoratu res illi videtur. Quod enim ille iam inde ab Hercule quintus et vigesimus talis est, cum talem fortuna fecerit, etiamsi quinquagesimus ab Hercule sit, ridet, tanquam eos, qui reputare, et abigere insana mentis vanitate non possint. in his omnibus philosophus vir vulgo ridiculus habetur, partim quia superbus contemptorque apparet, partim quia quae palam sunt, ignorat et ambigit. THEOD. Rem ipsam, o Socrates, ut accidit, enarrasti. SOC. At cum is aliquem, o amice, ad supera trahit, et illa paratus hinc decedere, missis litibus in quibus quaeritur in quo ego te, aut tu me laeseris, ad ipsius iustitiae iniustitiaeue speculationem ascendit, quid utraque sint, quo ab alijs omnibus inter se discrepet, vel etiam cotrouersa illa dimissa quaeritur, verum rex beatus sit, qui multum auri possidet, ad contemplationem regni ipsius beatitudinisque humanae atque miseriae, qualia cuiusque sint, et quo pacto humanae naturae conueniat hoc adipisci, illud fugere: quando inquam, oportet de his omnibus rationem reddere pusillanimum illum, et acerrimum iudicium, tunc sane vicissim poenas philosopho pedet. Vt rigorem enim patitur ab excelsa specula caligantibus oculis, utpote qui superne prospicere sit insolitus. Moveret quoque, titubaret, et barbarica profert. Quocirca risum non Thracibus, neque rudi cuiquam mouet, neque enim persentit, sed illis potius omnibus qui libere, et procul a seruilium vi educati sunt. Haec, o Theodore, Viris quoque conditio. Altera quidem hominis illius, qui libertate et otio est educatus, quem philosophum vocas. Qui cum reuera vituperari non debeat, tamen fatuus et ineptus apparet, quoties eum seruilium aggredditur ministeria, quum neque stramentorum sarcinas colligare, neque obsoniorum condimenta conficere, neque adulatoria blandimenta verborum confingere possit. Altera est hominis illius conditio, qui haec expedite celeriterque subministrare potest, sed decenti liberi hominis vestitu commode vti nescit. Sermonis insuper harmonia conuenienti deorum, et hominum beatorum vitam veram canere prorsus ignorat. THEOD. Si ceteris hominibus ea quae dicis, o Socrates, aequae ac mihi persuaderes, pax amplior, et mala pauciora inter homines nascerentur. SOC. At impossibile est, o Theodore, mala penitus extirpari. Nam bono oppositum aliquid esse semper necesse est. Neque illa tamen apud deos locum habere possunt. Naturam vero mortalem, regionemque inferiorem necessario circumeunt. Quare conandum est, ut hinc illuc quam celerrime fugiamus: fuga autem est, ut Deo similes pro viribus efficiamur. Deo similes efficit, cum prudentia, iustitia simul et sanctitas. Ceterum, o vir optime, haud facile id persuaderi potest, quod non illius gratia cuius vulgus existimat, sequenda virtus, et vitium fugiendum: hoc est, ne malus videaris, utque bonus appareas. haec namque anicularum nugae mihi esse videntur. Sed quod verum sit, ita dicamus. Deus nusquam et nullo modo iniustus, sed quam iustissimus, totam videlicet iustitiae complexus potestatem, nihilque illius similis, quam iustissimus homo. Circa hoc vera industria et fortitudo viri, necnon inertia imbecillitasque versatur. Horum sane cognitio vera virtus et sapientia: ignorantia contra, est stultitia

Impossibile est mala penitus extirpari. Mala in partibus.

et improbitas manifesta. Alia vero, qua facultates sapientiaque videntur, in ciuilibus quidem magistratibus molestae sunt, in artibus autem ceteris illiberales. Illi igitur qui aliquid inique patrauit, et prophana vel dicit, vel facit, ei multo turissimum est, si nihil uasfricia possit, nec artibus malis utatur. Exultant enim opprobrio huius generis homines, seque minime abiectos, et inanes homunculos uideri, nec terrae, ut dicitur, podus iners: sed viros tales qui tuto in re. Versari valeant. Ideoque ueritas exprimens est, quod eo magis tales sunt, quales non putant, quo minus putant: iniustitia quippe mulctam ignorant, quam ignorare minime decet. Neque enim est, quam forsitan opinantur, uerbera atque caedes, quae saepe hi patiuntur, qui iniustum nihil egerunt, et iniusti saepe deunt, sed ea potius qua uitari non potest. THEOD. Quam dicitis? SOC. Cum in rerum ordine, o amice, exemplaria duo sint, diuinum quidem beatissimum, quod uero dei experts miserrimum, non uidentes ita rem se habere, stultitia extremaque dementia occupati, latenter huic quidem similes ob actiones iniquas redduntur, illi contra dissimiles. Cuius profecto delicti poenas pendunt, dum uitam illi conuenientem cui similes effecti sunt, ducunt. Enim uero si dixerimus, quod hos quidem, nisi a nequitia cessauerint, uita functos locus ille malorum experts non capiet, istic autem propria uita similitudinem gerent semper una cum malis mali uersantes: respondebunt astuti malitiosaque homines deliramenta quadam sese audire. THEOD. Et maxime quidem, o Socrates. SOC. Noui equidem, o amice. Vnum hoc saltem illis accidit, quod si quando priuatim reddere uicissim, et afferre in medium rationes eorum, quae uituperant necesse sit. Velintque uiriliter disputandi moram perpeti, neque ignaue fugere: tunc demum, quod absurdum est, sua et ipsorum dicta improbabitur, eorumque rhetorica penitus euanescent, ut nihil differre a pueris uideantur. Verum huius iam sine cum propter propositum sint, imponamus. Alioquin materiam uindictae plurima confluens sermone a principio institutum obruet. Resertamur igitur ad priora, si tibi quoque uidentur. THEOD. Tibi quidem ista, o Socrates, nihil molestiora auditu contingunt. Facile nanque qua atate sum hoc assequor. Verum tamen si tibi placet, redeamus illuc unde digressi sumus. SOC. Eo profecto disputando deuenimus, ut diceremus eos qui essentiam omnem in agitatione ponebant, quodue cuique uidentur, hoc eidem existere, in ceteris quidem rebus uehementius hoc asserturos, in iustis autem non minimum: quod omnino quaecumque ciuitas, ut iusta sibi apparetia statuit, haec eatenus illi iusta sunt, quatenus statuta permanent. At uero ne minem fortem adeo futurum, qui idem in bonis uilibusque contendere audeat, quod uidelicet quaecumque uilia sibi apparetia instituit ciuitas, haec eatenus illi conferentia sunt, quatenus talia statuta fuerint, nisi forte quis nomen dixerit: hoc autem ad id quod uolumus scema esset potius nonne? THEOD. Proculdubio. SOC. Ergo non ita ducendum. imo quod tale ciuitas nuncuparit, ad id condendis legibus respicit, ac leges singulas quoad putat et potest, quam maxime sibi uiles condit. Num aliud in legibus ferendis intendit? THEOD. Nihil aliud. SOC. Numquid uoti copos semper efficitur? an saepe ea fallit opinio? THEOD. Saepenumero fallit arbitror. SOC. Hac praeterea ratione quisque magis haec eadem confitebitur, si quis de omni specie per-

contetur in qua uile consistit. Est autem quodammodo et circa futurum ipsi. Nam quoties leges condimus, ut in posterum profuturas condimus, quod quidem futurum rectius uocemus. THEOD. Maxime. SOC. Age non ita, uel Protagoram, uel quemuis alium sectatorem eius interrogemus. Omnium rerum hominem, o Protagoras mensuram asseritis, alborum, grauium, leuium, et uniuscuiusque talium. Nam cum iudiciariam illorum uim in seipso contineat, et qualia patitur, talia iudicet, uera sibi, et qua sunt, iudicat. An non ita? THEOD. Ita plane. SOC. Nunquid et futurorum, o Protagoras dicemus, habet uim iudiciariam? et qualia putat sibi haec fore, talia sibi existimanti contingunt. cum medicina quissiam imperitus in febrim sese incursum putat, atque ita sese calefactu iri: medicus autem repugnat, contraria opinatus: utrius illorum ueram opinionem futuram ducimus? num utriusque? et medico quidem neque calidum, neque febricitantem futuram, sed sibi ipsi uerum? THEOD. Ridiculu quidem id esset. SOC. Quinetiam de uino quod dulce uel austerum futurum sit, agricola, non citharista opinio praevalet. THEOD. Quidni? SOC. Neque de consonante, dissonante uel futuro, gymnasticus melius quam musicus opinatur, quod deinde ipsi gymnastico consonans esse uidebitur. THEOD. Nullo modo. SOC. Quando uero parata mensa offerenda sunt epulae, ac de futura illarum suauitate aliquid praedicendum, nonne coqui opinio potior quam alterius cuiuslibet popinaria imperiti? De eo quod uel est uel fuit suauitatis, non pugnamus, sed de illo potius quod in posterum esse cuique uideri debet: utrum sibi quisque idoneus iudex, an tu potius Protagoras quod circa sermones probabile singulis in iudicio futurum est, rectius quam quiuis rudium prauideres? THEOD. In hoc ipso in primis, o Socrates, praecellere cunctis Protagoras est professus. SOC. O miser, nemo per Ionem illum oblata pecunia sectatus fuisse, nisi familiaribus persuasisset, quod probabile in posterum erit, uidebiturque, neque uatem neque alium quemuis melius quam se uicium praesagire. THEOD. Vera loqueris. SOC. An non legum quoque rationes uilitasque ad futurum spectant? et quilibet absque controuersia fateretur constitutionem reip. ab eo quod uile est, sapius aberrare? THEOD. Valde. SOC. Satis iam aduersus praeproptorem tuum dictum sit, quod fateri cogitur, alium alio sapienterem existere, cumque talem mensuram esse. Me autem cum experts scientia sim, nihil mensuram fieri, cogit, quemadmodum sermo nuper illius urgebat, quod uidelicet seu uelim siue nolim talis essem. THEOD. Ex illo, o Socrates, maxime conuincit illius sermo uidentur, et ex hoc nonnihil, quod aliorum opiniones ualidas efficit: haec uero sermones illius palam reprobant, falsos existimantes. SOC. In multis insuper, o Theodore, deprehendi hoc licet, non omnem omnium opinionem ueram existere. Sed circa praesentem cuique passionem, ex qua sensus, et secundum sensus opiniones nascuntur, difficilius deprehenditur sensus opinionisque ueras non esse. Fortem uero nihil dico. Nam si affectus sunt, conuincit non possunt: et qui illas certas atque scientias esse assererent, forsitan non aberrarent. Et idcirco Theaetetus hic haud ab re inquit sensum et scientiam idem esse. Quamobrem propius accedendum est, quemadmodum Protagoreus sermo praecipit,

Prouerbiū

præcepit, & hanc agit atam essentiam pulsando examinandum, integrumne an collisum sonum reddat: pugna utique de illa non mediocris, nec inter paucos extitit.

THEOD. Permultū sanē abest, ut vilis contentio sit, quæ per Ioniam passim propagata est: siquidem Heracliti studiosi huic sermone summopere suffragantur. SOC. Propterea, o amice Theodore, à primordijs hæc inspicienda sunt, ut illi opponunt. THEOD. Oīno. etenim, o Socrates, de Heracliticis, vel, ut tu ais, Homericis, ac et antiquioribus istis apud Ephesios, eos præsertim qui peritiores videri volunt, non magis, quam apud æstro concitos loqui licet. Planē. n. scripta illorū impetu feruntur. Mora autē expectatiō in sermone, & q̄stionibus, & quies inter respondendum interrogandumq̄, minus illis adest, quàm quod nihil. Imō et minus, quàm nihil: adeo parū viris illis bonitatis in aīo est: sed siquē illorum aliqua de re interrogas, tanquā ex pharetra obscura verba depromentes sagittant. Et si huius rōnem perquiras, altera quadam sed noīe mutato feriunt: nunquā verò cū illorū aliquo quicquam perficies, neq̄ ipsi inuice. Idq̄ nū observantissimē curant, ut nihil stabile, aut in sermone, aut in aīs suis esse permittāt, putātes (ut mihi videtur) id ipsum stabile esse, atq̄ id totis viribus insectantur, & vndiq̄ vehementer expellunt. SOC. Forsitan, o Theodore, hos viros in pugna vidisti, in pace verò nequaquam. Neq̄. n. amici tibi sunt. Verūm talia quadam discipulis suis, ut arbitror, in ocio dicunt, quos similes sibi reddere volunt. THEOD. Quibus discipulis, o beate? Neque. n. inter istos alter alterius sit discipulus, sed sponte nascuntur, vnde cūq̄ contingit eorū quēq̄ furore corripit. Atq̄ alter alterum scire nihil existimat. Ab his itaq̄ rōnem, ut modo dicebam, nullam vnuquam accipies, nec volentibus, nec inuitis. Nos autē oportet tanquam propositione accepta considerare. SOC. Scitē loqueris. sn̄ am siquidē aliam quandam accepimus à prisca pōemate vulgus hominum celantibus, quod origo aliorum oīum Oceanus scilicet atq̄ Tethys sit, quodq̄ fluxus sint oīa, nihilq̄ constet. A recentioribus autē atq̄ ijs sapientioribus rem adeo clarē demonstrantibus, ut vel cerdones eorū sapientiā audiendo perciperēt, desinerentq̄ stultē putare consistere partim res, partim contrā moveri, ab ijs inquam accepimus moveri oīa, quos autores & venerantur. Propemodum autē, o Theodore, oblitus eram quod alij his contraria mōstrant: vniuersi videlicet congruum nomen esse hoc existens immobile, & alia quacūq̄ Melissei Parmenideiq̄ aduersantes his oībus assenerant, quod oīa vnum sunt, idq̄ vnum ipsum in seipso consistit, locum in quo moueatur nullum penitus habens. Quid de his oībus, o amice, dicendum? sensim nanq̄ progressi vrorūq̄ medijs clamēuāsimus. quod si nullo pacto propugnantes abeamus inbelles, pēnas dabimus instar eorum qui in palastris ad lineam ludunt, quando ab vrisq̄ apprehensi in contraria distrahuntur. De his itaq̄ prius agendum videtur, quos primo fluentes scilicet aggressi sumus. Et si quid probabile dicere videbuntur, cum illis vnā, & ipsi nos trahemus alios fugientes. Sin autem qui vniuersum stabile ponūt, veriora protulerint, refugiemus ad eos ab illis, qui et immobilia mouet. At si neutri verisimile aliquid adducere nobis appareant, ridiculi nimirū euademus, putātes nos viles homunculos magnū aliquid sapere, cū nihil nisi

Mo: Heracliticorum i disputando.

prisca illis ac sapientibus viris derogemus. Vide igitur, o Theodore, vtrum præstet necne tantum subire periculū.

THEOD. Nullo modo cōmittendum est, o Socrates, quin vrorūq̄ sensa quid veri, quid falsi habeant, discutiamus. SOC. Discutiendū est iam, postquam & tu id probas. Videtur vtiq̄ mihi disputationis huius principium à motu sumendū, quo scilicet motu moueri oīa dicat. Quod autē dico hmoi est, vtrum speciem vnā motus inducant, an quemadmodum mihi videtur species duas. Neq̄ id tamen mihi soli videri cupio, sed tibi quoq̄, ut pariter ambo quicquid oportuerit patiamur. Dic igitur. Nunquid moueri dicis, quando locum quid ex loco mutat, vel in eodem vertitur? THEOD. Equidē. SOC. Ergo vna hæc species esto. At cū eodē in loco quid permanens senescit, vel nigrum ex albo, vel ex molli durum efficitur, aut alia quadam alteratione mutatur, nōne alteram hanc motus speciem merito nuncupabimus? THEOD. Merito. SOC. Ex his necessarium est geminas species motus existere, alterationem scilicet, motumq̄ localem. THEOD. Probē. SOC. Hac distinctione pmissa, ad eos qui moueri oīa volunt, iam pergamus, & hunc in modum interrogemus. Vtrum quodlibet fatemini vtroq̄ modo moueri, alteratum pariter atq̄ delatum? aut aliquid vtroq̄ modo, aliquid vnicō? THEOD. Equidem quod asseram non habeo, arbutror tamen illos vtroque modo dicturos. SOC. Alioquin, o amice, agitata simul & consistentia sibypsis videbuntur, nec magis moueri oīa, quàm stare oīa licebit asserere. THEOD. Vera loqueris. SOC. Postquam moueri ipsa oportet, absentiam verò motus illi competere, oīa vtiq̄ semper oī motu mouentur. THEOD. Necessario sequitur. SOC. Hoc age ex eorū dictis considera, calor scilicet, vel albedinis, vel cuiuslibet generationem. Nōne diximus eos putare vnumquodq̄ horum ferri simul, cū sensu inter agens, & patiens? & patiens quidem sensibile esse, non sensum, agens autē efficiens esse aliquid, non tamen qualitātē esse? Fortē qualitas extraneum tibi nomen videtur, neq̄ sic in genere dictum percipis, in partibus igitur audi. Agens. n. neq̄ calor, neq̄ albedo, sed calidum potius albumq̄, ceteraq̄ rodē pacto. Recordaris ita nos supra dixisse, nihil secundum se ipsum vnu aliquid esse, neq̄ insuper agens, aut patiens, sed ex vrisq̄ vicissim congregantibus sensus & sensibilia emanantia partim fieri qualia q̄dam, partim verò sentire? THEOD. Memini, ac cur non ita dicant? SOC. Cetera præmittamus, sic ne, an aliter dicant. Id verò cuius gratia disputatur, diligentius exquiramus. Mouentur, ut dicitis, fluuntq̄ oīa. Nōne? THEOD. Certē. SOC. An non vrisq̄ illis quos distinximus motibus, delata simul, & alterata? THEOD. Quidni, si modo perfecte moueri illa necesse sit? SOC. Si igitur ferrētur solū, neq̄ tamē alterarentur, possemus dicere qualia q̄dam fluūt. q̄ feruntur, aut quō dicemus? THEOD. Hoc pacto. SOC. Quoniā verò neq̄ id permanet, ut albū scilicet, quod fluit fluat, sed permutatur, ita ut huius ipsius sit fluxus albedinis, & aliū colōre trāsitus, ne vllō modo permanere dephendi possit, nū possumus aliquādo colōre aliq̄e pronūciare ita, ut rectē denōemus? THEOD. At qui quo pacto, o Socrates, aut in hoc, aut in alio vllō id fieri pot. si quidē dū pronunciamus cōtinuō subterfugit, ut potē quod semper fluit? SOC. Quid porrō de quouis sensu dicendum, ut

Nihil per se ipsum vnum aliquid esse.

ut videndi vel audiendi? nūquid in visione, aut auditu aliquando permisceri? THEOD. Minime omnium, siquidem cuncta mouentur. SOC. Neque igitur videre quicquam potius, quam non videre dicendum, neque alio villo sensu ut magis quam non uti, cum omnia penitus transmutentur. THEOD. Non certe. SOC. Veruntamen sensus ipse scientia est, ut ego Theaeteto diximus. THEOD. Dictum quidem. SOC. Non igitur scientiam magis, quam non scientiam respondebimus quid scientia sit interrogati. THEOD. Sic certe videmini. SOC. Opportune itaque responsum illam emendarem, si demonstrare contenderem quod omnia mouentur, ut recte illa responsio videatur: hoc autem, ut videtur, apparuit, quod si omnia mouentur, responsio qualibet, de quocumque quis respondeat, aequae rectae est, quae id sic se habere, et non sic habere se responderet. Quod si magis fieri dicendum, ne ipsius sermone sistamus. THEOD. Recte loqueris. SOC. Praterquam in hoc, o Theodote, quod ita et non ita dicebatur. oportet autem neque hoc ita dicere. Neque enim amplius ita moueretur, neque rursus non ita. Non enim motus hoc, sed nomen aliud imponendum ab iis qui talia differunt: quoniam nunc ad eorum suppositionem verba non habent, nisi forte dictionem hanc, scilicet non quocumque habere videantur, quae quidem potissimum ipsis congruit infinite prolata. THEOD. Valde conueniens illic haec dictio est. SOC. Iam, o Theodote, quod ad amicum tuum attinet, expeditum: necdum concessimus illi quae libet hominem rerum omnium esse mensuram, nisi sapiens quis existat. Scientiam insuper esse sensum minime concedemus secundum rationem illam quae moueri omnia praedicat, nisi forte Theaetetus hic aliter persuadeat. THEOD. Optime dixisti, o Socrates. His enim peractis me quoque ab his expeditum esse decet, ut inter nos conuenerat. Postquam vero disputatio aduersus Protagoram finem accepit, ne desisti te quae Theodote, antequam tu et Socrates percurratis eos insuper qui stare omnia voluerunt, quemadmodum paulo ante proposuisti. THEOD. Cum sis iuuenis, o Theaetete, seniores iniuriam facere doces, dum pacta transgredi exhortaris. sed accingere tu, ut reliquorum Socrati, si velit rationem reddas. THEAET. Libentissimè tamen ea de quibus loquor audire. THEOD. Equites in campum prouocas, cum Socrate ad disputandum acceris. Interrogas igitur, atque audies. SOC. Videor equidem, o Theodote, in his quae Theaetetus iubet, ipsi minime pariturus. THEOD. Quid obstat quo minus obsequaris? SOC. Et si Melissum atque alios qui unum consistens vniuersum dicunt, vereor ne forte onerosi videamur illos exagitantem, minus tamen, quam vnicum Parmenidem vereor. Parmenides autem, ut Homericis verbis utar, verendus mihi acerque videtur. Collocutus sum olim cum illo sene admodum adhuc adulescens, mihique visus est profundam generosamque omnino sapientiam possidere. formido itaque, ne dicta eius voces nequaquam intelligamus: quod autem verbis subintelligit, multo magis nos lateat: et quod maximum est, cuius gratia disputatio inter nos cepit, quid scientia sit inquirens, in discussum relinquatur, si procacitati verborum indulgeamus: praesertim cum amplissima quaestio illa quam modo induximus, si praeter propositum et quasi digrediendo tractetur, indigna nimium passura sit: et si latius exactiusque perficiatur, scientiae ipsius investigationem impeditura. Neutrū vero decet, sed magis Thea-

eteti factum circa scientiam obstetricia facultate in lucem educere, et diligenter examinare. THE. Si ita videtur, ita agendum est. SOC. Hoc praeterea Theaetete circa supra dicta considera. sensum esse scientiam respondisti, an non? THE. Certè. SOC. Si quis interrogaret, quoniam alba et nigra homo videat, quomodo acuta et graui audiat: oculis ut arbitror et auribus responderes. THE. Equidem. SOC. Vt nobis verbis coloribus, neque exactè curiosoque disquirere, saepenumero generosi animi est, contrarium autem illiberale: nonnunquam tamen necessarium est, quemadmodum in praesentia examinare cogimur, quae ex parte responsio tua minus recta sit. attende quae responsio rectior, utrum quae dicit quo videmus id oculos esse: an quae dicit, per quod videmus. Item quo audimus aures, an per quod audimus. THE. Potius mihi per quae singula sentimus, quam quibus sentimus respondendum videtur, o Socrates. SOC. Absurdum quidem id esset, o puer, si multi nobis sensus quemadmodum lignis equis insiderent, et omnia haec in unam siue ideam, siue animam, seu quocumque vocari decet, minime tenderent, quae per ista tanquam per organa quocumque sensibus subiaceret sentiamus. THE. Mihi quidem hoc potius, quam illo modo videtur. SOC. Idcirco ista tecum diligenter perquiro, ut videamus, utrum vno quodam eodem quod insis nobis, per oculos quidem alba et nigra percipiamus, per alia vero organa alia quaedam: postquam interrogatus, in corpus singula haec referre. Praestat forsitan te ad singula respondere, quam me tui vice gerendo defatigari. Dic itaque, ea per quae sentis calida et secca, leuia atque dulcia, nonne corporis organa singula ponis? an alterius cuiuspiam? THE. Nullius alterius. SOC. Nunquid fateberis quae per aliam potentiam sentis, per aliam sentire non posses? veluti quae per auditum, eadem per visum: et contra quae per visum, eadem per auditum? THE. Quidni fatear? SOC. Si quid ergo de vtriusque cogitas, non vtriusque per aliud organum, neque etiam per aliud de ambobus id sentis. THE. Non certe. SOC. De voce atque calore vtriusque simul, primum quidem id cogitas, quod vtriusque sunt. THE. Cogito. SOC. Itaque quod alterutrum ab alterutro diuersum est, et sibi metum idem. THE. Est istud. SOC. Quodue ambo, duo sunt, vtriusque vero vnum. THE. Id quoque. SOC. Potest insuper vtrum similia inter se, vel dissimilia sint, iudicare. THE. Fortè. SOC. Hac utique omnia per quod potissimum de ipsis existimas? Non per auditum, non per visum, commune circa illa quicquam accipi potest. Hinc praeterea quod dicimus, coniectare licet. Si de vtriusque iudicari posset, falsane sint, an non, posses proculdubio de clarare quo iudicares: idque non visum, non auditum, sed aliud quiddam esse constat. THE. Cur non linguae vis id efficiat? SOC. Scitè loqueris. Illa vero potentia per quod tibi ostendit quod singulis est commune, quodue super singula, quo esse et non esse denominas, quae paulo ante de his percontabamur, qualia organa his omnibus assignabis, per quae id quod sentit in nobis singula sentiat? THE. Essentiam a se ipsum non esse, similitudinemque et dissimilitudinem, nec non idem et alterum, vnum quoque, et alium circa illum numerum vnumqueque. patet enim quod quaeris, per quod potissimum ex corporeis instrumentis ipsa anima par et impar, et quae sequuntur, percipiamus. SOC. Egregie admodum, o Theaetete prosequeris,

Alludit ad equum Troianum.

Hoc in loco Plato videtur cum Parmenide sentire.

queris, atq; hæc ipsa sunt, qua interrogo. THE. Per Ionem, o Socrates quod dicam ignoro, nisi quod nullum hominum proprium organum his ut illis accommodari puto, sed ipsam potius per seipsam animam, cognitionem in omnibus iudicare. SOC. Pulcher es, o Theatete, nec ut aiebat Theodorius, deformis. Nam qui pulchre loquitur, pulcher est atq; bonus. Accedit ad hæc quod ingens mihi beneficii contulisti. Nam prolixa graui disputatione me liberasti, postquam tibi videtur anima quaedam per seipsam animam aduertere, nonnulla per corporis vires apprehendere. Nam hæc mea sententia erat, quam tibi quoque cupiebam persuadere. THE. Mihi certe persuasum est. SOC. Quorum in numero essentiam ponis? Hæc sane maxime ad ora sequitur. THE. Eorum qua ipsa per se anima affectat atq; affequitur. SOC. Nunquid et simile dissimileq; et idem et alterum? THE. Et hæc. SOC. Quid pulchrum et turpe, bonumq; et malum? THE. Horum quoque mihi videtur maxime omnium essentiam inuicem considerare, reputans atq; comparans in seipsa præterita presentiaq; ad futura. SOC. Aduerte et hoc, rei dura duritie per tactum sentiet, et molli simili ratione mollicie. THE. Ita. SOC. Essentia vero, et quæ sunt, mutuaq; contrarietatem, ipsiusq; contrarietatis essentiam ipsa anima per se uoluitans, et inuicem conferens, discernere nititur. THE. O non quidem. SOC. An non statim natis hominibus atq; brutis naturalis quædam facultas adest, qua passiones per corpus manantes in anima sentiunt? Ratiocinatio vero comparatioq; istorum ad essentiam utilitatemq;, vix tandem post longa curricula temporis, frequenti studio et disciplina aduenit quibuscunque cõpetit? THE. Ita prorsus. SOC. Nunc veritatem eo percipere possumus, quo essentiam non percipimus? THE. Minime. SOC. Cuius autem quis veritate caret, huius scientia nullam habet? THE. At quo pacto id fieri posset? SOC. In passionibus igitur scientia nequaquam inest, in ratiocinatione tamen quæ circa illas versatur, inesse videtur. essentia quippe veritatemq; hoc attingere possumus, illis vero nequaquam. THE. Constat. SOC. Nunc idem illud et hoc vocas, cum tanta inter se differentia discrepent? THE. Haud sane deceret. SOC. Quod illi nomen attribuis? ei scilicet quod est videre, audire, odorare, gustare, calefieri, frigesieriq;? Nunc sentire? THE. Id ipsum, quid enim aliud? SOC. Vniuersum igitur hoc sensum vocas? THE. Neesse. SOC. Huic veritatis perceptionem conuenire ne gauiamus, cum essentia non percipiat. THE. Sic est. SOC. Neq; scientia igitur compos erit. THE. Non. SOC. Ex his sequitur, o Theatete, scientiam et sensum nunquam idem fore. THE. Nunquam penitus. SOC. In his perspicue patuit, aliud sensum, aliud scientiam esse. Verum non huius gratia differere cõpimus, ut quid scientia non sit, imò quid sit, inueniremus. Eatenus vero disputando processimus, ut scientiam in sensu nullo modo querendam iudicauerimus, sed in eo nomine potius, quod tunc sortitur anima, cum ipse secundum seipsum circa illa qua sunt, versatur, et agit. THE. Atqui hoc, o Socrates, ut ipse arbitror, opinari vocatur. SOC. Recte arbitraris amice. Et nunc aduerte, deletis ex animo cunctis superioribus, nunquid manus perspicias, postquam hucusq; euectus es. Qui due scientia sit, iterum explica. THE. Opinione quælibet, o Socrates, scientia dicere impossibile est, cum et falsa quædam opinio sit. Apparet autem opinio vera scientia esse,

Anima quædam per se, quædam per corpus comprehendit.

In ista anima est motus.

Sensus non percipit essentiam.

Quando est opinio.

idq; a me nunc responsum puta: quod si aliter disputando deinceps videbitur, aliquid aliud afferre conabimur. SOC. Euge Theatete. sic prompto animo disputare decet, neq; ut cæperas tergiversari. Si enim ita fecerimus, alterum è duobus continget: aut quod affectamus inueniemus, aut certe quod ignoramus minus nos scire putabimus: neque mediocre lucrum id erit. Et nunc quidem quid ais? An cum due sint opinionis species, vera una, et altera falsa, opinionem veram scientiam definis? THE. Definis. hoc enim mihi in presentia videtur. SOC. An de opinione deinceps ab initio pertractandum? THE. Quidnam? SOC. Turbat me nunc et sæpe alias, adeo ut in ambiguitate plurima quo ad me ipsum et quo ad alios verser, explicare non valens qua nam sit hæc in nobis affectio, quomodo pacto adueniat. THE. Qua nam hæc? SOC. Falso scilicet aliquem opinari. de quo nunc et ambigo, verum id mittamus, aut aliter quam supra consideremus. THE. Quidni, o Socrates, si quo modo decere censes? præclare enim tu et Theodorius in superioribus de ocio dicebatis, quod nihil in talibus vergeat. SOC. Opportune admonuisti, forte enim haud ab re erit tanquam vestigium iterato percurrere: præstat namq; parum bene, quam multum non sufficienter determinare. THE. Præstat sane. SOC. Quo igitur, et quid dicimus? falsam plerumq; opinionem esse dicimus, et aliquem nostrum falsa opinari, alium vera, quasi hæc ex natura ita se habeant? THE. Dicimus absque dubio. SOC. Nonne hoc nobis tam circa omnia, quam circa singula cõpetit? nosse videlicet, vel ignorare? nam discere et obliuisci, ut potest istorum media, impensiarum transeo, cum nihil ad propositum nobis conferant. THE. Nihil prorsus, o Socrates, aliud præter nosse, vel ignorare circa unumquodq; relinquatur. SOC. Nonne igitur necessarium est opinantem opinari illa de quibus nouit aliquid, vel non nouit? THE. Necessarium. SOC. Quæmetiam noscentem ignorare idem, vel ignorantem nosse impossibile est?

- Quæ nouit, ea putare quæ nouit.
- Quæ non nouit, ea putare quæ non nouit.
- Quæ nouit, ea putare quæ non nouit.
- Quæ non nouit, ea putare quæ nouit.

THE. Quidni? SOC. Nunc qui falsa opinatur quæ nouit, ea putat non ea esse, sed alia quædam quæ et nouit: et utraq; no scens, utraq; rursus ignorat? THE. At fieri hoc nequit, o Socrates. SOC. An forte quæ non nouit, ea putat alia quæ esse quæ non nouit? et qui neq; Theatetum, neq; Socratem agnouit, cogitare unquam potest Socratem Theatetum, vel contra Theatetum Socratem esse? THE. Nunquam. SOC. Neq; tamen quæ quis nouit, ea quæ non nouit, esse putat: neq; rursus quæ non nouit, ea quæ nouit. monstrum enim esset. Quo pacto igitur falsa quis opinabitur? Præter hæc quidem opinari non licet, quando quidem omnia vel noscimus, vel ignoramus: in his autem nullo modo falsa opinari quis posse videtur. THE. Vera loqueris. SOC. An forte, non ita considerandum quod quærimus, secundum nosse et non nosse procedendo, sed secundum nosse et non esse? THE. Qui isthuc ais? SOC. Ne simplex sit. quoniam qui quæ nusquam sunt, in quacumq; tandem re opinatur, is non potest non falsa opinari, quocumq; tandem cogitet. THE. Decens id quoque, o Socrates. SOC. Quo igitur, quid duc respondebimus Theatete, si quis nos interroget (possibile est autem vnicuique quod dico.) Quisnam hominum ipsum quod non est opinetur? siue de aliquo eorum qua sunt, siue ipsum

Secunda sententia definitur.

Præstat parum bene, quam multum non sufficienter determinare.

Secundum opinantem.

An quisquam opinetur quod non est.

ipsum secundum seipsum? Ad haec utiq; respondebimus: quando scilicet quisquam opinando vera non opinatur. aut quid dicemus? THE. Sic certe. SOC. Num & alibi tale quid accidit? THE. Quid istud? SOC. Ut aliquis videns quidem aliquid, videat aut nihil? THE. Fieri nullo modo potest. SOC. At vero si unum quiddam videt, existentium quiddam videt. an ipse putat unum in his quae non sunt, esse? THE. Minime. SOC. Qui ergo unum aliquid videt existens aliquid videt. THE. Apparet. SOC. Et qui aliquid audit, unum aliquid audit, & existens audit. THE. Profecto. SOC. Item qui aliquid tangit, unum aliquid tangit, & existens insuper si quidem unum THE. Et istud. SOC. Qui aut opinatur, nonne unum aliquid opinatur? THE. Necessarium est. SOC. Et qui unum aliquid, nonne existens aliquid? THE. Assentior. SOC. Qui ergo non existens opinatur, nihil opinatur. THE. Non videtur. SOC. At qui nihil opinatur, nonne non opinatur. THE. Costat. SOC. Impossibile igitur est, quod non est opinari, siue de aliquo eorum quae sunt, siue ipsum secundum seipsum. THE. Impossibile videtur. SOC. Aliud itaq; est opinari falsa, quam ea quae non sunt opinari. THE. Aliud apparet. SOC. Neq; igitur sit, neq; ut paulo ante consideravimus, opinio falsa nobis inest. THE. Non certe. SOC. At in hunc modum hoc forsitan appellamus? THE. Quis? SOC. Alienam quandam opinionem, falsam opinionem esse dicimus, quando quis aliquid eorum quae sunt, aliud quiddam eorum quae et ipsa sunt, prout animi cogitatio mutarit, esse dicit. sic. n. existens aliquid semper, sed pro alio aliud. opinabitur: cuiq; ab eo quod cogitavit aberrat, iure falsa opinari dicitur. THE. Recte nimirum modo dixisse videris, nam quoties aliquis pro pulchro turpe, vel contra pro turpi pulchrum opinatur, toties falsa opinari non ab re iudicatur. SOC. Costemnis me, o Theatete, neq; vereris? THE. Quorsum haec. SOC. Haud. n. puto, videor vbi quod reuera falsum est apprehendisse, interrogatus utrum possit velox tardi, aut leue gravis, vel aliud quiddam contrarium non secundum naturam propriam, verum secundum naturam contrariam sibi ipsi contrarium fieri. Ne igitur id frustra aut temere audeas, dimitto, placetq; tibi, ut ais, falsa opinari, esse idem quod et aliena opinari. THE. Mihi quidem. SOC. Licet ergo, ut ipse putas, alterum quiddam ut alterum, et non ut illud cogitatione ponere. THE. Licet utiq;. SOC. Quando id igitur facit cogitatio, an non necesse est ipsam, aut utraq;, aut alterum cogitare? THE. Necesse est non. SOC. Aut simul, aut seorsim? THE. Et istud. SOC. Ipsum aut cogitare, non idem quod ego, uocas? THE. Quid tu uocas. SOC. Sermonem quem ipsa anima apud se voluit circa illa quae considerat. re tibi, eamq; ut minime peritus, declavo. Hoc. n. mihi videtur, cogitationem scilicet animam nihil aliud agere, quam se cum ipsam differere, interrogando, respondendo, affirmando, atq; negando, postquam vero definit, idemq; siue tardius, seu velocius animaduertens asserit, neq; uagatur, hanc ipsam opinionem ponimus. Quamobrem opinari loqui appello, opinionemq; sermonem, non ad alium, neq; uoce, sed silentio, et ad seipsum. Tu vero quid sentis? THE. Idem. SOC. Quando igitur aliquis alterum, opinatur, alterum tunc ut videtur ad seipsum dicit, alterum esse alterum. THE. Quis dicit? SOC. Recordare obsecro, si quando tecum ipse dixeris, pulchrum omnino non turpe, vel iniustum esse iustum: imo, ut in summa dicam, nunquid persuadere tibi

unquam conatus sis, quod maxime omnium alterum sit alterum, an contra: nec in somnijs unquam ausus fueris tecum dicere, quod paria profus imparia sint, vel aliud quiddam huiusmodi. THE. Nunquam certe. SOC. Num quid alium quempiam siue prudentem, siue insanum, ausurum existimas tecum loquendo ex industria sibi persuadere bonum necessarium equum, vel duo unum esse? THE. Minime per Iouem. SOC. Si tecum loqui opinari est, nemo dum utraq; dicit, opinatur, attingitq; aeo, proferret unquam opinaretq; alterum esse alterum. Mittamus, si placet, verbum hoc alterum, hoc autem est quod volo, neminem opinari turpe esse pulchrum, aut aliud quicquam eiusdem generis. THE. Mitto equidem, o Socrates, mihiq; quod ais, admodum placet. SOC. Quare fieri nequit, ut qui opinatur ambo, alterum esse alterum opinetur. THE. Patet. SOC. At neq; n. qui alterum opinatur quidem, alterum minime, unquam alterum esse alterum opinabitur. THE. Vera narras: nam cogere etiam quod non opinatur attingere. SOC. Neq; igitur qui ambo, neq; qui alterum opinatur, aliena opinari potest. Quapropter qui falsam opinionem aliena opinari definit, nihil efficit. Unde neq; hoc modo, neq; secundum superiora opinionem falsam nobis inesse costat. THE. Non ut videtur. SOC. Verum amen, o Theatete, si hoc non esse apparuerit, multa & absurda confiteri cogemur. THE. Quanam? SOC. Non prius dicam tibi, quam omnino considerare contendero: pueret. n. me nostri in his quae dubitamus, si confiteri quae dico, cogemur: sed si inuenerimus, liberiq; euaserimus, tum demum de alijs loquemur, quibus talia usu veniunt, utpote ipsi ab homini errore penitus alieni. sin aut omnino deficiemus, humiles facti, veluti fluctuantes & nauseam patientes, orationi nos permittemus, ut vel coculcet nos, vel agat quod velis. Itaq; si quem exitum inueniam questionis huius, iam audi. THE. Dic modo. SOC. Haud fatebor recte nos consensisse, quando coeessimus, quae quis nouit, opinari non posse ea quae non nouit, atq; mentiri. Imo fieri quodammodo potest. THE. Nunquid ais, quod ego tunc suspicatus sum, quando id tale esse diximus, quod nonnisi quam ego Socratem noscens eminensq; alium ignotum mihi prospiciens, Socratem mihi notum esse putarim? Contingit enim in hoc quo dicis. SOC. Nonne ab eo iam de pulsi sumus, quod efficiebat, ut quae nocimus cognoscentes minime nosceremus? THE. Prorsus. SOC. Ne igitur sic amplius, sed isto modo ponamus. ac forte quispiam nobis assentietur, forte etiam aduersabitur. Verum ad id attedamus in quo necessarium est sermonem illum qui omnia inuertit, examinare. Vide itaq; an aliquid dicam, potestne qui ante aliquid ignorauit, postea discere? THE. Potest certe. SOC. Nonne aliud deinceps atq; aliud? THE. Quid obstat? SOC. Ponit exempli causa, ceream unam in aetate nostris effigiem, in hoc maiorem, minorem in illo, in hoc purioris cerea, sordidioris duriorisue in alio, in quibusdam mollioris, in nonnullis etiam temperata. THE. Pono. SOC. Donum hoc esse dicamus Musarum matris Memoria, & in hoc quicquid eorum quae aut videmus, aut audimus, aut ipsi excogitamus, meminisse cupimus, insinuantes ipsum sensibus intelligentijsq;, veluti anulus signantes exprimimus, quodq; signatum fuerit, meminimus nos, et sciimus quoad figura permanet: at cum aboletur, vel inscribi nequit, obliuiscimur atq; nescimus. THE. Sic est. SOC.

Tertius modus.

Cogitare quid.

Opinari quid.

Mater Musarum, Memoria.

Qui ergo scit quidem illa, considerat autem quicquam eorum quæ videt vel audit, vide utrum hoc modo falsa opinetur. THE. Quoniam? SOC. Quæ nouit esse putans, nunc quidem quæ nouit, nunc verò quæ non nouit. Hæc utique supra non rectè confessi sumus, impossibilia confitentes. THE. Nunc autem

In notitia sine sensu.

Nosse, quod nouit.

Nosse, quod non nouit.

Non nosse, quod non nouit.

Non nosse, quod nouit.

In sensu solo.

Sentire, quod sentit.

Sentire, quod non sentit.

Non sentire, quod non sentit.

Non sentire, quod sentit.

In utrisque iunctis.

Nosse sentireq; quod nouit & sentit.

Nosse ac sentire, quod nouit & non sentit.

Nosse ac sentire, quod sentit & non nouit.

Nō nosse & non sentire, quod nō nouit et non sentit.

Non nosse & nō sentire, quod non nouit & sentit.

Non nosse & non sentire, quod non sentit & nouit.

Sunt & alia coniugationis, quæ quia ex his facile fieri possunt, omisæ sunt.

quomodo dicit? SOC. In hunc modum de illis à principio distinguendo dicamus: quod isthuc quod quispiam nouit, eiusq; in animo monumentū seruat, non sentit aut, existimare nequit aliud quiddam esse eorū quod etiam nouit, imaginemq; illius seruat, non sentit aut, contraq; quod nouit, putare esse quod non nouit, cuiusue nullam seruat imaginem: & quod non nouit, id insuper quod nō nouit: & quod non nouit, id quod nouit: aut quod sentit, aliquid aliud eorū quæ sentit: siue quod sentit, aliquid quod minime sentit: aut quod non sentit, eorū aliquid quæ non sentit: siue quod non sentit quicquam ex his quæ sentit. Multoq; minus putare potest quod nouit, sentitq;, & seruat illius imaginem secundum sensum, esse aliud quiddam quod etiam nouit, & sentit, & seruat eodem modo: aut quod nouit, & sentit, & retinet, rectè quod nouit, putare: siue quod nouit & sentit, & similiter retinet, id esse quod sentit: seu quod neq; nouit, neq; sentit, id esse quod nec nouit, etiam neq; sentit: Quòdne neq; nouit, neq; sentit, id quod minime nouit: Quòdne neque nouit, neque sentit, id quod minime sentit. Hæc oīa talia sunt, ut nemo in eis falsa vlla rōne opinari valeat. Restat ergo ut in quibusdam hmoi si modo alicubi tale quid accidat. THE. In quibusnam? Videamus, obsecro, an magis ex ipsis intelligā. Nam in presentia haud assequor, ut in quibus nouit aliquis, ea putet esse alia quædam quæ & nouit & sentit, vel quæ non nouit, sentit tamen, vel quæ nouit sentitq;, ea quæ & nouit et sentit. Quare nunc longè magis quam supra deficio. SOC. Age, sic iterum audi. Equidem agnoscens Theodorum, eiusq; simulacrū memoria tenens, Theoretumq; similiter, interdū quidem ipsos video, interdum non video. & tã go quandoq;, alias minime, eodemq; pacto & audio, & alijs sensibus apprehendo: sæpe et sensu vos nullo percipio, sed intra me scio nihilominus atq; memini. THE. Prorsus. SOC. Hoc itaq; primū ex his quæ expositurus sum, animaduerte, quod potest quidem aliquis quæ nouit, nō sentire, potest etiam sentire. THE. Sic est. SOC. Nōne & quæ non nouit, sæpe etiam neq; sentit, & sæpe solūmodo sen-

tit? THE. Esto. SOC. Vide an magis in presentia id iam assequaris. Socrates dū Theodorum Theoretumq; agnoscit, sed neutrū videt, neq; alio sensu illos percipit, nunquam secū ipse Theoretum esse Theodori opinatur. Quid ad hæc? THE. Vera sunt. SOC. Hoc sanè primum erat ex his quæ dicebā. THE. Erat. SOC. Alterū erat hoc, quod dum vnū è vobis agnosco, ignoro alterū, & sentio neutrū, nunquam eum quem cognosco, illum esse quem ignoro, existimo. THE. Probè. SOC. Tertium verò istud: dum neutrū cognosco, neutrumq; sentio, nunquam eum quem ignoro, aliu quendam quem rursus ignoro, esse arbitror. atq; ita demceps oīa supradicta repetita similiter puta: in quibus ego nunquā de te ac Theodoro falsa opinabor, neq; cognoscens neq; ignorās utrosq;, neq; vnum quidē noscens, ignorans alterum. eademq; de sensibus ratio, si modo percipis. THE. Percipio equitè. SOC. Restat itaq; ut falsa in hoc opinemur, quando te Theodorumq; cognoscens, seruansq; in cætera illa effigie utriusq; figuras logo ex tempore, tanquā anulorum vestrorū signacula, neque acutè cernens utrosq;, tento propriū utriusque signum propria visioni attribuendo eius accommodare vestigio ut agnitio fiat: sed aberro, & instar eorum qui cōmutatis calcis errant, cōmuto, & utriusque visionem ad alienum simulacrum transfero, & similia quædā patior ijs quæ in speculis transuerso resultant, cū aspectus dexteram sinistra cōmutat. Atque ita decipior, nasciturq; aliena opinio, & id est quod falsa opinari vocatur. THE. Oīno, ò Socrates, opinionis passio talis est, qualè mirifice figurasti. SOC. Præterea quū utrosq; cognoscens, unū insuper sentio, alterū minime, cognitionem verò alterius non secundum sensum habeo: quod supra ita dixi, nec tunc intellexisti. THE. Non certè. SOC. Hoc tamen dicebam, quod qui agnoscit alterū atq; sentit, & cognitionem secundū sensum ipsius habet, nunquā putabit ipsam esse aliū quendam, quem agnoscit quoque & sentit, cuiusue cognitionem secundū sensum habet. Erātne hoc? THE. Imò. SOC. Prætermissum quodammodo fuit quod modo dicitur, cū in superioribus assereremus falsam opinionē contingere, quoties quispiā utraq; noscēs et uidēs, aut alio quodam sensum percipiens, & utrorūque signacula tenens, non secundū ipsius propriū sensum utrunq; habet, verum instar imperiti sagittary à signo procul aberrat, quod quidem mendacium nuncupatum est. THE. Nec iniuria. SOC. Et quando vni quidē signaculorum adstet sensus, alteri minime, quod verò absentis sensus est presenti adscribit, oīno hæc cogitatio fallitur: & ut summam dicam, circa illa quæ quis nunquā aut nouit, aut sentit, falli mentiriue, & falsam opinionem habere non potest, si quid modò veri nos nunc quidem loquimur. Caterum in quibus noscimus, & sentimus, in ijs ipsis opinio verā vel falsa versatur: quæ cum è cōspectu directōq; nixu propria simulacra colligit, figuratq;, vera est. Cū verò trās uerso atq; obliquo falsa. THE. Nōne præclare hæc, ò Socrates, dicta sunt? SOC. Cum hæc audieris, idē vehemētius asseres. Vera porro opinari pulchrū est, mentiri turpe. THE. Quidni? SOC. Hæc utiq; hinc maximè fieri tradūt. Cū alicuius in aīo cerea effigies illa profunda et multa, lenisq; & probè subacta est, quæ per sensus influūt in hoc insculpta, quod Homerus anima cor vocauit, cerea hanc similitudinem sub intelligens, utpotè pura signacula & fundi

Animæ.

funditus insidentia diuturna fiunt. Ac primo quidem homines sic instituti, dociles sunt et acuti, deinde etiam memores, postremo sensuum simulacra non commutant, unde vera nimirum opinantur. nam cum sint ea perlucida & ampla in regione, velociter distribuunt, diuiduntq; in propriam effigiem singula, quae quidem existentia verag; vocantur, virig; tales sapientes esse dicuntur. an non idem tibi videtur? THE. Mirum in modum. SOC. Quando igitur densum alicuius est cor, quod sapientissimus Poeta laudauit, vel cum lutulentum, nec ex defecata cera, vel molle nimis, vel durum, non recte omnino se habet. Nam mollis nimium cera celeres quidem ad percipiendum efficit, sed eosdem obliuiosos. Dura vero contra, diu memores, sed ineptos tardosq; ad percipiendum: & qui densam & asperam lapideamq; vel terream vel feculentam habent, obscura simulacra continent. obscura quoq; qui duram: profunditas quippe non adest. Obscura praeterea qui molliorem, nam ex confusione facile euanescent: quod si praeter haec, inuicem quoq; congesta sint, ob sedis ipsius angustiam, si quidem exigua sit animula, obscuriora quoq; illis simulacra fiunt. Homines ergo huiusmodi oēs, quales descripsimus, ad opinionem falsam prouidantur redduntur. Nam quā quid vident, aut audiunt, aut cogitant, quia singula singulis mox reddere nequeunt, tardi sunt, prauaricanturq;: nam peruersae videt plurima, audiuntq;, & aliud saepe pro alio cogitando decepti concipiunt: atq; hi falsi mentientes, ignari vocantur. THE. Rectissime oim, o Socrates, loqueris. SOC. Fatendum igitur falsas hominibus opiniones inesse. THE. Valde. SOC. Et veras insuper. THE. Et veras. SOC. Iam utiq; satis constare putandū duas opiniones esse. THE. Magno pere. SOC. Importunus reuera molestusq; admodum, o Theatete, vir garrulus esse videtur. THE. Quorsum hac dicis? SOC. Ruditate meam, ac ut vere dicā, garrulitate meam molestē ferens, nam quod aliud quisquam nomē imponat ei, qui ob ingenij tarditatem sermones sursum deorsum uertit, quā persuaderi nequeat, et tanquā hebes expedire disputationem oīno nullam valeat, & dubitationes euadere? THE. Tu vero quid molestē fers? SOC. Non tantū agre patior, verum & dubitavi quidnam respondeam, si quis ita quaesierit, o Socrates, reperiisti iam opinionē falsam non inter se sensibus, non cogitationibus, sed in sensus & cogitationis congressu consistere? At ego fatebor, utputo, gloriabundus, quasi egregiū quiddam inuenerimus. THE. Mibi quidem videtur, o Socrates, haudquaquam turpe esse quod nunc ostēsum est. SOC. Nunquid igitur, inquiet ille, hominem quem cogitamus duntaxat, videmus verō nequaquam, equum esse nunquam opinabimur, quem in praesentia nec videmus, nec tangimus, verum solūmodo cogitamus, nihilq; aliud circa illum sentimus? Hac equidem, ut arbitror, asserere me fatebor. THE. Et merito. SOC. Tum ille. Undecim quae quis solum cogitat, secundum hanc rationem, nunquam putabit esse duodecim, quae etiam solūmodo cogitat. Quid ad haec? THE. Respondebo: quod videns aliquis aut tangens forsitan undecim, duodecim esse putaret: quae tamen in cogitatione habet, nunquam similiter iudicaret. SOC. Quid porro, inquit, censet aliquem apud sese cogitaturum quinque & septem, non homines inquam, quinque & septem, nec aliud quicquam

eiusmodi, sed ipsa quinque & septem quae diximus ibi in effigie monumenta esse, & falsa in illis opinari posse neminem? THE. Censeo. SOC. Hac inquam, si quis ita considerent secum, ipsi perquirentes quot sunt, nonne illorum aliqui undecim, aliqui duodecim iudicabunt? Nūc oēs duodecim esse illa dicent, atque putabunt? THE. Non per Iouem, verum plerique undecim: & si quis maiori de numero quaerat, magis fallitur. Arbitror enim te magis de omni numero dicere. SOC. Recte sentis. Animaduerte igitur, nūc hoc accidat, hoc est, ut ipsa duodecim quae in effigie sunt, undecim esse quis putet. THE. Videtur. SOC. Nonne hoc ad superiora reuoluitur? qui enim id patitur quod nouit, aliud quiddam quod similiter nouit, esse censet, quod tanquā impossibile supra respicimus. Et ex hoc ipso confiteri quemlibet cogimus, falsam opinionem non esse, ne vnus atq; idem eadem scire simul atq; nescire cogatur. THE. Vera loqueris. SOC. Ex his iam constat, opinionē falsam aliter esse definiendam, quam cogitationis ad sensum permutationem. nam si ita esset, nunquam in ipsis cogitationibus falleremur. Nunc autem vel nulla est opinio falsa: vel si qua est, quae quis nouit, ut ignoret simul, fieri potest. Vtrum potius eligis? THE. Ambiguā, o Socrates, electionem proposuisti. SOC. Ambo quidem admittere, ratio uetare videtur. Verū tamen audendum oīa. Quid si pudorem deponere audeamus? THE. Quo pacto. SOC. Ausi quid ipsum scire sit pronunciare. THE. Cur hoc impudens? SOC. Haud satis aduertisse videris, quod oīs nobis à principio sermo, inuestigatio scientiae fuit, tanquam quid ipsa sit ignoraremus. THE. Teneo. SOC. Nonne impudentis animi est, ut scientiā ignorantes, quid scire sit, ostendant? Verū, o Theatete, iā pridem à puritate disputandi longē vagamur. nullus enim diximus haec, cognoscimus, no cognoscimus, scimus, nescimus quasi aliquid inuicē intelligamus, cuius interim ignoremus scientiā. Ergo et nunc quoq;, si placet, vocabulis istis utamur, ignorare. sc. et intelligere, ut illis uti cōuenit, si quidē scientiae expertes simus. THE. At quo pacto his sublati, o Socrates, disputare ualeres? SOC. Nullo, dū qualis sum, maneo: possem tamen quoquo modo, si cōtentiosus essem. Et nūc si quis talis adesset, abstinere ab his vocabulis profiteretur, et nos ab is quae ipse narro, vehementer deterreret. Postquā verō simplices et ignaui sumus uisne proferre audeā, scire ipsum quale sit? Mibi enim operaprecium esse videtur. THE. Aude per Iouem. Nam his tibi utenti veniam dabimus. SOC. Audisti nūc quid hoc tempore scire dicant esse? THE. Fortē nō tamen in praesentia memini. SOC. Scientiam habere, id est uti uocant. THE. Sic est. SOC. Nos aut paulum permutantes, scientiā possidere dicamus quares fortē, quoniam hoc ab illo diferrat. nihilo forsitan. quod autem uideatur mihi id postquam audieris, mecum examinato. THE. Modo possum. SOC. Haud sanē possidere idem quod habere videtur: ceu si quis emptā veste, illam seruans, & uti arbitrati suo potens, non ferat, habere quidem illā minimē confiteremur, possidere verō. THE. Et recte quidem. SOC. Vide praeterea utrum fieri possit, ut qui scientiam similiter possideat, non habeat: perinde ac si quis syluestres aues, siue columbas, siue quasuis alias uenatus, auarario domi constructo nutriat, quodammodo habere semper illas dicetur, quia possidet. THE. Sanē. SOC.

Qui memores & acuti.

Qui immemores.

Qui veloces, & qui tardi ad percipiendum.

Qui prouidantur ad opinionem falsam.

Qui ignari.

Aliud est scientiā habere, aliud uti & possidere.

Quodammodo Verò non habere, sed potestatem quidem esse, cumq; in columbario eas incluserit, posse quoties velit capere, & habere quamlibet ad votum atq; dimittere. THE. Ita est. SOC. Rursus quemadmodum supra in animis nescio quod figmentum cereum machinati sumus, ita & nunc in qualibet anima auarum quoddam omnis generis auarum fabricemus: quarum alia scorsim ab alijs discretis gregibus peruagentur, alia numero pauca, nonnulla sola passim quocunq; contigerit, Volitent. THE. Fiat, quid tum postea? SOC. Hanc caueam in pueris uacuam esse dicamus, loco Verò auarum scientias intelligamus: & quisquis scientiam nactus, hoc coercuit ambitu; hunc inuenisse didicisseq; rem ipsam cuius scientia est, & hoc ipsum esse scire. THE. Esto. SOC. Deinde rursus quacunq; velit scientiam aucupari, captamq; habere, iterumq; dimittere: hæc inquam, omnia quibus exprimeda nominibus sint, considera, nunquid eisdem quibus antea cum acquisita dantaxat possidebantur, an alijs? Hinc forte clarus me intelliges. Arithmeticae artem uocas? THE. Voco. SOC. Hanc suppone scientiarum omnis paris & imparis aucupium esse. THE. Suppono. SOC. Hac arte arithmetici ipse scientias numerorum quasi mancipia quædam subiectas habet, & alijs tradit. THE. Prorsus. SOC. Eumq; qui tradit, docere dicimus: qui Verò accipit, discere: & eum qui habet ex eo quod in ipsa cauea possidet, scire. THE. Maxime. SOC. Quæ sequuntur, diligenter animaduerte. Qui perfectus arithmeticus est, nonne omnes scit numeros? omnium quippe numerorum in eius animo scientia insunt. THE. Nil obstat. SOC. Nonne hic interdum vel secum ipse interna, vel externa quædam quæ numero constant, dinumerat? THE. Quidni? SOC. Numerare autem nihil aliud posse ponemus, quam considerare quantum quisque in numerus. THE. Nil aliud certe. SOC. Quod ergo scit, tanquam nescius considerare videtur, is que scire omnem numerum confessus sumus. audis ambiguitates huiusmodi? THE. Equidem. SOC. Cum columbarum possessioni & aucupio comparauerimus, duplex aucupium esse dicemus: vnum autem acquisitionem possidendi gratia: alterum postquam acquisiuit possidetq; gratia capiendi manuq; tenendi illa ipsa quæ quis diu possedit. Atque ita quorum iam pridem scientijs discendo præditus est, quæ uel antea nouit, ea iterum discere potest, resumens cuiusq; scientiam, & in lucem eruens quæ latebant. THE. Vera narras. SOC. Propterea paulò antè quæ rebam, quomodo nominibus est utendum, cum de ijs loquimur, ut puta quando arithmeticus numeraturus est, vel lecturus grammaticus. Tunc enim sciens, iterum secum ipse quæ scit, discere tentat. THE. At absurdum est hoc, o Socrates. SOC. An forte dicendum quæ nescit, ea vel numerare, vel legere, cum ipsi iam literarum omnium vel numerorum intelligentiam tradiderimus? THE. Hoc quoq; absurdum. SOC. Vis ergo dicamus nihil curare nos quocunq; nominibus sciendi discendiq; quisq; utatur? Postquam Verò determinauimus, aliud quiddam esse scientiam possidere, aliud habere, quod quis possidet, ne possideat, fieri non posse dicimus. Quapropter nunquàm accidit, ut aliquis quod scit, idem & nesciat. Falsam tamè opinionem circa id ipsum accipi posse. Nam accidere potest ut scientiam unius pro alterius scientia capiamus, quædo aliquis nostrum unam quandam ex internis scientijs aucupans, pro

illo aliam prauolantem deceptus apprehendit. Veluti cum undecim duodecim esse putat, ipsorum undecim scientiam loco scientia ipsorum duodecim, cum utraq; intus maneat, capiens quasi pro columba palumbem. THE. Verisimile id quidem. SOC. Cum Verò quam affectat, apprehendit, tunc expertem esse mendacij, Veraq; nimirum opinari dicendum. Et hoc modo Veram & falsam opinionem existere, nihilq; ex ijs quæ nos supra turbabant, impedimento nobis fore. Fortè mihi assentieris, an quid ages? THE. Assentiar. SOC. Iam discrimen illud euasimus, quo nescire aliqui quæ sciunt, cogebantur, Nā quæ possidemus, ne possideamus non accidit, neq; si fallamur, neq; si Vere iudicemus. Veruntamen aliud quiddam grauius mihi videtur. THE. Quidnam hoc? SOC. Si scientiarum commutatio, falsa fiat opinio. THE. Quis isthuc? Nonne Valde absurdum est, ut qui rei cuiusdam scientiam habet, eam ipsam ignoret, non ignorantia quidem, sed ipsius eiusdem scientia? Deinde rem hanc aliam quandam, & contra illam hanc esse existimet? quàm præter rationem hoc est, quod præsentem scientiam animus cognoscat nihil, ignoret oia? Enimvero secundum hanc rationem nihil prohibet. quin ignorantia præsens, nosse quicquam efficiat, cauitasq; videre, si scientia ignorare quencquam effecerit. THE. Haud rectè forsitan, o Socrates, aues induximus, cum solas in animo scientias poneremus: oportebatq; inscitias quoq; vna cum scientijs in animo conuolantes, inducere, & aucupantem hominem nonnunquam scientiam, sæpe inscitiam circa idem accipientem: cumq; in scientiam incurrit, vera opinantem: cum ignorantiam, falsa. SOC. Difficile est te non laudare Theatete, quod tamen dixisti, iterum animaduerte. Esto enim ut ais. Qui in ignorantiam incidit, falsa, ut ais, opinabitur: nonne? THE. Certè. SOC. Non tamen falsa se opinari putabit. THE. Non certè. SOC. Sed vera potius, & tanquàm sciens afficietur ad illa in quibus errat. THE. Cur non? SOC. Et idcirco scientiam nactum se venando, non inscitiam arbitrabitur. THE. Patet. SOC. Iam longo quodam circuitu in primam rursus dubitationem relapsi sumus, quippe contentiosus redargutor ille subridens, dicet, Vtrū, o boni viri, utranque noscens aliquis scientiam & inscitiam quam nouit, aliam quandam quam etiam nouit, esse censet? aut neutram noscens, quam non nouit, aliam quam nec nouit? aut vnam cognoscentes quidem, alteram minimè, quam nouit eam esse quam non nouit: vel contra quam non nouit, eam esse quam nouit? Vel rursus mihi dicetis, scientiarum et inscitiarum scientias esse, quas qui possidet, in alijs quibusdam ridiculis caueis siue cereis figmentis includens, quatenus possidet, scit, etiam si in præceptu non habeat. Atque ita cogemini in infinitum circa idem reuolui, nihil proficietes. Quid ad hæc, o Theatete? THE. Per Ionem, o Socrates, quid respondendum sit, nescio. SOC. Nonne ratio nos, o Theatete, admonet, non rectè falsam opinionem prius quam scientiam inuestigasse, & indiscussam scientiam reliquisse? impossibile aut est ista cognoscere, antequàm sufficienter scientia definita sit? THE. Necessarium, o Socrates, quod ais in præsentia, asserere. SOC. Quid ergo à principio rursus de scientia differemus? Nondum. n. dicendo defessi sumus. THE. Non certè, siquidem ipse non renuit. SOC. Dic age, quo pacto eam definiens, nobis ipsi minimè aduersabimur? THE. Quemadmodum supra contendimus.

dimus nihil enim aliud habeo. SOC. Quomodo supra.
 THE. Veram opinionem scientiam esse volebam. nam ue
 re opinari procul est ab errore: & qua à vera opinione pro
 ficiscuntur, decora omnia bonaq; sunt. SOC. Qui in trās
 eundo flumine praet sequentibus, cum interrogant quam
 alia sit aqua, ipsa ostendet, inquit. Quod si & nos in
 gressi perquiramus, forte impedimentum ipsum quod qua
 ritur, demonstrabit, manētib; nobis nihil patebit. THE.
 Probe loqueris. eamus iam quaesituri. SOC. An non bre
 uis inuestigationis hoc est? Ars etenim vniuersa argu
 mento nobis est scientiam id minime esse. THE. Qua rati
 one? quaeue haec facultas? SOC. Eorum qui praeter
 rā sapientes sunt, quos oratores & causidicos uocant: hi
 siquidem arte sua persuadent, non docent. inducunt. n.
 auditores, ut quae ipsi cupiunt, opinentur. An tu aliquos
 adeo in docendo vehementes existimas, ut cum latrocinij
 alijsq; iniurijs nulli testes inter fuerint, tamen commissō
 rum scelerum ueritatem ad aquam pauca doceant? THE.
 Nullo modo docere illos, sed persuadere puto. SOC. Persua
 dere autem, nonne idem asseris quod & opinionem indu
 cere. THE. Idem prorsus. SOC. Nonne quando iudices
 iuste persuadentur in his quae solus ille qui uidit, cognos
 cit, alius autem nequaquam, tunc ipsa ex auditu iudi
 cantes, utramq; opinionem nacti absq; scientia, recte iu
 dicant ea in quibus persuasi sunt, si modo bene iudicant?
 THE. Omnino. SOC. Si tamen idem esset, o amice, opinio
 vera iudicijq; & scientia, nunquam iudex ille summus
 absq; scientia recte opinaretur. Nunc autem utrunque
 diuersum quiddam esse uidetur. THE. Quod ab aliquo de
 scientia quondam audiuī, oblitus eram, sed iam remini
 scor. Inquit autem opinionem ueram cum ratione scien
 tiam esse, sine ratione expertem scientia: & quae ratio
 ne carent, sciri non possent: quae uero rationem habent, sci
 ri. SOC. Quam praclare loqueris. Sed haec ipsa quae sciri
 possunt, & quae non, dic quomodo distinguebat, ut ui
 deamus utrum tu & ego similiter acceperimus. THE.
 Inuenturusne sim ignoro, forte uero exponente alio quo
 dam assequer. SOC. Audi igitur pro somnio somnium.
 ego quoque accepisse à quibusdam mihi uideo prima ipsa
 uelut elementa ex quibus homines & alia componuntur,
 rationem non admittere. Nam unumquodq; illorum scē
 dum seipsum nominare licet, appellare uero aliquid aliud
 minime, neque quod est, neque quod non est. Iam enim
 essentiam ipsi uel non essentiam adhiberi contingeret.
 Oportet autem nihil apponere, si quis illud ipsum solū di
 cat. Etenim neq; ipsum, neq; illud, neq; unumquodq; neq;
 solum, neq; istud, neq; cetera talia adhiberi uolunt. Hac
 enim circumcurrentia omnibus adhiberi, et alia quadam
 esse aiunt praeter illud cui sunt adiecta. Oportere autem
 siquo modo posset ipsum dici, rationemq; propriam admit
 teret, seorsum ab alijs omnibus ipsum dici. Nunc autem
 nullum ex primis oratione posse proferri, nihil enim aliud
 ipsi quam nomen adesse, solumq; nomen habere. Quae ue
 ro ex illis composita sunt, quemadmodum ipsa copulantur,
 sic & illorum nomina copulata orationem fieri. Nominū
 quippe copulationem orationis esse substantiam. Quocirca
 elementa sine oratione rationeue, & incognita esse, sensi
 bus tamen percipienda: syllabas autem & cognosci &
 dici posse. & uera opinione comprehendere. Quando er
 go absque ratione opinionem de aliquo ueram aliquis

adipiscitur, uera quidem de illo eius sentire animum fe
 runt, nosse uero nequaquam, Nam cum qui accipere &
 reddere rationem nequit, inscium esse. Cum uero ratio
 nem consequitur, haec omnia cognoscere posse, perfectamq;
 scientiam adipisci. Sic & tu insomnium an aliter audi
 uisti? THE. Sic omnino. SOC. Num tibi id placet? &
 hoc pacto opinionem ueram unā cum ratione scientiam as
 seru? THE. Et maxime quidem. SOC. Siccine Theatete
 nos hodie id comprehendimus, quod olim sapientes quā plu
 rimi inuestigantes, antequam inuenirent consenuerunt?
 THE. Mihi quidem, o Socrates, quod modo dictum est,
 bene dictum esse uidetur. SOC. Et merito, nam quae scie
 tia absq; oratione rectaq; opinione unquam esse poterit?
 Unū tamen ex dictis mihi displicet. THE. Quod istud?
 SOC. Quod sanē magnificentius dici uidebatur, elemen
 ta ignota esse, syllabarum autē genus notum. THE. Nō
 ne recte? SOC. Aduertendū profecto. Nam uelut u
 ades sermonis exempla ipsa habemus, quibus ille usus, haec
 oīa dixit. THE. Quanam? SOC. Literarum elementa
 & syllabas an putas aliō inuenientem, haec dicere illū qui
 dicit quae ipsi narramus? THE. Non ad alia certē, sed ad
 ista duntaxat. SOC. Ea igitur recensentes examinemus.
 imō uero sic nosmetipsos, nonne literas ita didicimus? Re
 spōde ad hoc primū, an non syllaba rōnem definitionē ue
 habent, elementa uero minime? THE. Fortē. SOC. Mi
 hi quoq; omnino uidetur. Si quis ergo ita de prima Socra
 tis syllaba percontetur, o Theatete, dic quid est? Quid po
 tissimum respondebis? THE. Quod s, & o. SOC. Habes
 ergo hāc syllabae rationem. THE. Equidem. SOC. Age,
 dic praeterea ipsius s, rationem. THE. At quo pacto quis
 elementi elementa referre posset? Etenim ipsum s, o So
 crates mutarum literarum sonus quidā est solum lingua
 ueluti sibilante ipsius autē b, neq; uox, neq; sonus, neq; plu
 rimorum elementorum. Quocirca recte admodum absque
 ratione esse dicuntur. è quibus septē illa notissima uocem
 habent, rationem uero nequaquam. SOC. Hoc itaque, o
 amice, circa scientiā recte asseruimus. THE. Videmur.
 SOC. Quid uero cū diximus ignotū elementum, syllabā
 esse notam, nūquid recte? THE. Probabile est. SOC. Syl
 labam uero utrū elementa utraq; esse dicimus? uel etiā
 si plura insint quam duo, oīa esse? An potius ideam unā
 ex ipsis cōpositis genitam? THE. Cuncta dicere mihi ui
 demur. SOC. Aspice igitur circa duo, s, & o, si utraq;
 prima mei nominis syllaba sunt, quisquis ipsam nouit,
 utraq; noscit. THE. Quidni? SOC. Ergo s, & o, co
 gnoscit. THE. Planē. SOC. Quid porro, si utrunque
 ignoret, ambo cognoscet? THE. Et absurdū, & praeter
 rōnem hoc esset. SOC. Veruntamē si necessarium est utraq;
 nosse, quandoquidē ambo quis nouerit, sequitur ut necesse
 sit cū elementa prae nosse, qui syllabā quandoq; sit cogni
 turus, atq; ita uobis pulcher ille sermo effugiēs elabatur.
 THE. Et repente nimīū. neque. n. bene illum custodimus.
 Oportebat fortē syllabam non elementa ponere, sed unā
 quandā ex illis speciem constitutā, quae ideam unā sup
 pus habeat, & ab elementis differat. SOC. Sic prorsus,
 ac fortē hoc modo potius quam illo se habet. Quāobrem
 considerandū est diligenter, neque ita ignaue sermonem
 tam magnū tamq; praclarum prodi decet. THE. Non
 profecto. SOC. Esto igitur syllaba, ut modo dicebamus,
 idea una ex singulis congruentibus elementis, tam in li

De literarū
 elementis, et
 syllabis.

Orationis
 substantia.

teris quam in ceteris omnibus facta. THE. Prorsus. SOC. Nunquid partes illius esse non oportet? THE. Curnam? SOC. Quoniam cuiuscumque partes sunt, totum necesse est partes omnes existere. an totum unum quandam speciem ex partibus, factam uocas, ab omnibus partibus differo tem. THE. Equidem. SOC. Omne vero et totum idemne, an differens utrunque uocas? THE. Quamquam nihil habeo certi, tamen quia prompte respondere iubes, periculum faciens aio differre. SOC. Promptitudo, o Theatete, re-
 Et. Vtrum vero et responsio recta, considerandum. THE. Profecto. SOC. Nonne secundum hunc sermonem totum et omne differunt? THE. Certè. SOC. Quid porro? omnia, et omne, nisi aliquo differunt? Veluti cum dicimus, Unus duo, tria, quattuor, quing, sex, vel bis tria, vel ter duo, aut quattuor ac duo, aut tria duos, et unum, Vtrum in his omnibus idem an aliud dicimus? THE. Idem penitus. SOC. Aliudne quam sex? THE. Nihil aliud. SOC. Nonne in uno quoque loquendi modo omnia sex inuenimus? THE. Ita. SOC. Rursus autem non unum aliquid dicimus, dum dicimus omnia? THE. Necesse est. SOC. Num aliud quam sex? THE. Nihil aliud. SOC. Ergo in his quae numero constant, idem esse omne et omnia dicimus. THE. Sic apparet. SOC. Sic utique de ipsis dicamus: iugeri numerus, et iugerum idem, nonne? THE. Idem. SOC. Et stadij numerus stadij, similiter? THE. Et hoc. SOC. Exercitus quoque ipsius numerus et exercitus ipse, ceteraque huiusmodi tota pacto? Numerus. non omnis existens omne unum quodque illorum est. THE. Sanè. SOC. Singulorum aut numerus, nisi aliud est quam partes? THE. Nequaquam. SOC. Quaecumque igitur partes habet, ex partibus constat. THE. Apparet. SOC. Omnes aut partes totum esse concessum est, si quidem omnis numerus omne est. THE. Ita est. SOC. Totum itaque non constat ex partibus: omne. non esset, quod quidem omnes esset partes. THE. Non uidetur. SOC. Pars id quod est, an est alterius quam totius? THE. Ipsius utique omnis. SOC. Strenue Theatete pugnas, ipsum omne nonne ex eo est omne quod nihil deest? THE. Necesse. SOC. Totum quoque nonne eadem ratione totum, quia nihil abest. Cui vero nihil deest, neque tamen totum est, neque omne ipsum est ex seipsum. THE. Videtur mihi nunc totum et omne nihil differre. SOC. Nonne diximus cuius partes sunt, totum, et omne partes omnes esse? THE. Planè. SOC. Rursus quod paulo antè tentauimus, nonne si syllaba elementa non est, necesse est eam non tanquam partes suas elementa habere? aut si eadem est cum illis, aequè ac illa cognosci posse? THE. Ita certè. SOC. Ne hoc accideret, aliud ipsam quam illa posuimus. THE. Aliud. SOC. Quid vero si elementa syllaba partes non sunt, num alia quaedam referre potes, quae partes quidem syllaba, neque tamen illius elementa sint? THE. Nunquam ego partes uocarem quae elementa non sunt. Reticulum quippe omnis elementis alia querere. SOC. Omnino igitur secundum hanc rationem, o Theatete una quaedam impartibilis idea syllaba esse uidetur. THE. Videtur sanè. SOC. Nunc recordaris amice, nos in superioribus admisisse, quod primorum ex quibus alia componuntur ratio non esset, ex eo quod ipsum secundum seipsum unumquodque simpliciter existeret, neque ipsum esse de illo congrue dici posset, neque hoc, neque ita quasi haec extranea alienaque sint, et haec ipsam causam obstare diximus quo minus describi cognoscitur, possit? THE. Memini. SOC. Est ne alia causa pra-

ter haec, quae unforme, et impartibile aliquid ipsum faciat. Nam ego nullam aliam uideo. THE. Non uidetur. SOC. Nonne in idem cum illo syllaba quoque cooccurrit, quandoquidem species est, nec habet partes, sed idea una est? THE. Maxime. SOC. Si igitur multa elementa syllaba est, et totum quiddam, eiusque partes, ista similiter syllaba et elementa cognosci describi, possunt: quippe cum partes omnes idem quod et totum esse constiterit. THE. Praecipue. SOC. Sin autem unum quiddam, et simplex, aequè syllaba atque elementum definitionis cognitionis est experis. Eadem. non causa talia haec efficiet. THE. Aliter asserere nequeo. SOC. Eius ergo sermonem ne admittamus, qui dixerit syllaba quidem dici et cognosci posse, elementa vero nequaquam. THE. Non certè, si huic rationi credimus. SOC. Quid si quis contraria dixerit, an non potius illa concederes, ex his quorum tibi ipsi in primis literarum rudimentis conscius exististi? THE. Quanam ista? SOC. Quod nihil aliud discere studuisti, quam elementa oculis auribusque discernere, et singula secundum seipsa notare, ne illorum positio vel cum dicerentur, vel cum scriberentur, te turbaret. THE. Vera narras. SOC. Citharista vero artem didicisse, quid aliud est quam unumquodque tonum cuiusque chordae dignoscere? Haec enim elementa musicae quilibet appellaret. THE. Nihil aliud. SOC. Cum ergo elementorum, et syllabarum periti fuerimus, uelimusque ex his ad alia coniecturam facere, asseremus profecto genus elementorum clariorem principalemque intelligentiam continere quam syllabam, ad singulas disciplinas absolute percipiendas. Et si quis notam syllabam, elementum natura ignotum dixerit, utro illum uel inuitum ludere putabimus. THE. Et maxime quidem. SOC. Ceterum alia quoque eiusdem rei demonstrationes meo uidere sint: propositi uero ne propter haec obliuiscamur, quid scilicet de hoc indicandum sit quod dicitur, rationem si cum opinione uera coe at perfecta scientiam esse. THE. Inquirendum omnino. SOC. Dic age, quid λογος nobis hic significet. E' tribus enim unum quiddam significare mihi uidetur. THE. E' quibus? SOC. Primum esse arbitror cogitationem suam uoce per uerba nominatim exprimere, opinionem propriam in uoce perinde ac in speculo et aqua monstrantem. Nonne tale quiddam oratio tibi esse uidetur? THE. Mihi uero. SOC. Eum qui hoc agit, loqui dicimus. Nonne hoc quisque facere potest? ostendere scilicet ocyus aut tardius, quid sibi de singulis uideatur? nisi forte mutus uel surdus natura sit. Atque ita quicumque rectè aliquid opinatur, μετὰ λογος opinari uidentur. Ac nunquam recta opinio sine scientia erit. THE. Vera haec sunt. SOC. Ne igitur facile condemnemus eum, qui scientiam quod nunc diximus affirmavit, quasi nihil dicat. Fortè enim non id uolebat, sed interrogatus quid unum quodque, respondere per elementa interroganti possit. THE. Quale id inquis, o Socrates? SOC. Quemadmodum Hesiodus de curru dicit: Centum ligna currus, quae quidem ego dicere haud possem, neque tu etiam ut opinor. sed satis nobis erit, si interroganti quid est currus, respondere poterimus, rota, axis, tabula, semicirculi, iugum. THE. Omnino quidem. SOC. Ille autem fortè nos existimaret tanquam interrogatos de tuo nomine, respondentesque per syllabam ridendos esse, rectè quidem opinan-

An omne, et totum idem.

An oia et omne, idem.

Genus elementorum clariorem intelligentiam quam syllaba continet.

Gracia de uos rationem orationem, definitionem, significat. unde fuit Gracia hic uoce uocatum.

opinantes dicentesq; quod dicimus, putantes aut grammatice esse, & grammaticè habere ac dicere Theatete notis rationem: hoc aut non esse secundum scientiam loqui, an tequam per elementa cum opinione vera unūquodq; quis determinet, quemadmodum supra dictum est. THE. Dictum proculdubio. SOC. Sic utiq; & de curru nos rectā opinionem habere. Eum verò qui centum illa percurrere potest, ipsius currus essentiā accipiens, rōnem quoq; unā cum vera opinione comprehendisse: loco opinantis, artificiosum & scientia compote circa currus essentiā euasisse, per elementa totum determinantem. THE. Nonne bene tibi videtur, o Socrates? SOC. Si tibi, o amice, videtur ac approbas hunc per elementa circa unūquodq; discursum rationem esse, aut eum qui per syllabas aut manus quiddam sit, esse rationis expertem, volo mihi dicas, quo diligentius consideremus. THE. Approbo, & maxime quidem. SOC. Num ita, ut existimes quemlibet cuiusvis scientem esse, quando unum idemq; nunc unius eiusdemq; nunc alterius esse, ei videatur? Vel quādo unius & eiusdem nunc hoc, nunc illud esse opinatur? THE. Nō per Ionem. SOC. Num memoria excidit, in discendis literis quod tibi & alijs acciderunt hæc sæpe? THE. Solitōne dicis eiusdem syllaba nunc hanc, nunc illam literā opinari? Tandē me literam aliā in syllabam propriam, aliā in alienam referre? SOC. Hæc inquam. THE. Nec oblitus sum, nec eos qui sic affecti sunt, scire arbitror. SOC. Quid verò? Si quis eo in tempore Theatetum scribens th, & e, scribendum putet, scribatq;, & rursus Theodorum scribere volens th, & e, scribendum putet & scribat, nunquid scire illum dicemus primam vestri nominis syllabam? THE. Paulo antiē inter nos conuenit, eum qui sic institutus est, nondum scire. SOC. Quid prohibet hoc idem aliquem circa secundam, tertiamq;, & quartam syllabam pati? THE. Nihil omnino. SOC. Nūquid tunc discursum per elementum habens Theatetum rectā cum opinione scribet, quando ordine suo scribet? THE. Absq; dubio. SOC. Nonne adhuc inscius, sed recte opinatus, ut diximus? THE. Certe. SOC. Et rōnem habens cum opinione rectā? nam discursum per elementū habens, scripsit, quam rōnem esse consensimus. THE. Verum. SOC. Est igitur, o amice, quādā cum rōne opinio rectā, quam scientiam appellare nondum decet. THE. Apparet. SOC. Somnium quoddam, ut videtur, nacti sumus, dum verissimam scientiā rōnem habere cōsideremus. THE. Aut nōdum vituperare debemus, forte .n. quispiam nō ita λόγος definiat, sed reliquam e tribus speciebus eligat, e quibus unā quandam electurum diximus illum, qui scientiam esse opinionem rectā cum ratione asseuerabat. SOC. Opportunē admonuisti. Adhuc enim species una restat: prima quidem erat idolum cogitationis in voce, secunda verò in totum per elementa processus. THE. Tertiam autem quid dicis? SOC. Quod & plurimi faterentur, posse videlicet quandam veluti notā asferre, qua ab alijs oibus id de quo agitur, differat. THE. Quam mihi, cuiusue definitionem talē assignare potes? SOC. Ut ecce de sole, si velis, approbas arbitror, quod luce præcellit oibus quæ circa terram in cælo voluuntur. THE. Omnino. SOC. Accipe cuius gratia hoc est dictum, est autem quod modo referebamus. Si differentiam cuiusq; accipias qua ab alijs est distinctū, definitio-

nem ut quidam tradunt, acceperis: quandiu verò eōe aliquid attigeris, illorum definitionem quorum cōitas est, habebis. THE. Intellego, ac recte hmoi quiddam rōnem vocari existimo. SOC. Qui autem cum rectā opinione differentiam qua quodq; a quocunq; se iungitur accipit, id ipsum deinde sciet, quod prius opinabatur. THE. Consentaneum est. SOC. Nunc demum, o Theatete, cum primum ad hæc quasi quādam adumbrationem proprius accesserim, nihil oīno me in his intelligere animaduerto. Quisq; verò eminens proficiebam, dici mihi aliquid videbatur. THE. Quamobrem? SOC. Dicam si potero. Recte im equidem de te opinionem habens, si tuam præterea definitionem accipio, te cognosco: alioqui duntaxat opinor. THE. Ita est. SOC. Definitio autem differentie tua interpretatio erat. THE. Erat certe. SOC. Quando igitur opinabar solū, nihil eorum quibus es distinctus ab alijs, cogitatione percipiebam. THE. Nihil ut videtur. SOC. Comunia ergo quaedam atēdebam, e quibus nihil tu magis quam alius quinis habes. THE. Necessario sequitur. SOC. Dic age per Ionem, quo pacto tūc potius te quam alium quemlibet opinabar? Pone utiq; ita me cogitantem. Theatetum esse illum, qui & homo est, & nares, & os, & oculos habet, similiterq; reliqua membra. Nū cogitatio ista efficit, ut Theatetum potius quam Theodorum animaduertam, vel vilissimorum hominum extremum quempiam? THE. Quinam? SOC. Si verò non solū habent nares, & oculos cogitē, sed & simū nasum, & prominentes oculos, nihilo magis iterū te quam me ipsum, & alios quicunq; tales sunt, opinabor. THE. Acque sanē. SOC. At verò non prius Theatetū, ut arbitror, opinabor, quam figurā hanc simā, ab alijs quascunq; vidi simis figuris, per aliquod monumentū illius proprium impressam mihi distinguam, aliāq; similiter, e quibus tu consistis. qua quidem me cras etiam si in te incidero, admonebit, & recte de te opinari faciet. THE. Vera loqueris. SOC. Ergo circa differentiam propriam, rectā de unoquoq; versatur opinio. THE. Apparet. SOC. Quid deinde igitur erit, si unā cum rectā opinione definitionē quoq; assumamus? Ridiculum .n. præceptum est, si qua ab alijs differat quicquā, opinari iubet. THE. Quō? SOC. Quibus de quatenus ab alijs differant, recte opinamur, de iisdem quatenus ab alijs differant, recte opinionem assumere iubet. Atq; ita oratio tua erit aut scutica aut pistilli, aut cuiusvis circumuolutioni similis, ad hoc aut præceptum nihil prorsus dicit. Caci namq; præceptum rectius vocetur. Quoniam iubere ut quæ habemus accipiamus, ad ea quæ opinamur, discenda, caci hominis mandatum esse videtur. THE. Dic age quid modo quærebās? SOC. Si dum rationem, o puer, accipere præcipit, nosse præcipit, non autem differentiam opinari, dulcis sanē res esset ratio, & omnium quæ ad scientiam pertinent pulcherrima. nosse enim accipere scientiam est. THE. Est profectō. SOC. Interrogatus itaq; quid scientia sit, respondet eam esse opinionem rectā cum scientia differentia. Rationis enim assumptio secundum illum hoc esset. THE. Videtur. SOC. Omnino fatuum est, scientiam nobis quærentibus, opinionē rectā cum scientia dicere, siue differentia, siue cuiuscunq; alterius scientia sit. Neq; sensus igitur, o Theatete, neq; opinio vera, neq; cum opinione vera assumpta ratio scientia est. THE. Nō, ut videtur.

Differētia ē
ter cognosce
re & optima
ri.

Est quædam
opinio recta
cum ratione,
quæ non est
scientia.

Tres species
rationis.

Quædam de
definitione.

SOCR. Nunquid factus in nobis alius circa scientiam, o amice, restat? an oia iam peperimus? THE. Per Iouem plura quam in me habere, educente te protuli. SOC. Nonne cuncta nobis haec ars obstetricia, Vana, educationeque indigna nata fuisse ostendit? THE. Oio quidem. SOC. Si igitur aliorum deinceps plenum fecundumque te fieri contedes, pregnansque euades, melioribus plenus eris propter presentem discussionem. quod si forte Vacuus sterilisque manes, minus certe molestus familiaribus eris & moderatior & mitior, nequaquam quae nescis scire te putans. Tantum quidem ars mea, nec aliud preterea quicquam potest: nec ea noui quae alij multi, quicunque magni atque mirandi viri, & sunt, & fuerunt. Haec vero obstetricia facultate ego ac mater mea a deo sortiti sumus, illa quidem circa foeminas, ego autem circa adolescentes ingeniosos atque honestos. Sed nunc iam cunctum mihi est in regis porticum: nam Melitus in iudicium me vocauit. Cras summo mane, o Theodore huc redibimus.

IO PLATONIS, VEL, DE FVRORE POETICO.

MARSILII FICINI
ARGVMENT.

PLATO noster, optime Laurenti, furorem in Phaedro, mentis alienationem definit. Alienationis autem duo genera tradit. Vnam ab humanis morbis. Alteram a deo prouentem. Insaniam illam, hanc diuinum furorem nuncupat. Infaua, infra hominis speciem homo deicitur, & ex homine brutum quodammodo redditur. Diuino furore supra hominis naturam erigitur, & in Deum transit. Est autem furor diuinus, illustratio rationalis animae, per quam Deus animam a superioribus delapsam ad inferiora, ab inferioribus ad superiora retrahit. Lapsus animae ab ipso vno rerum omnium principio ad corpora, per quattuor gradus efficitur, per mentem, rationem, opinionem, atque naturam. Nam cum in omni rerum ordine sex gradus existant, quorum summum tenet ipsum vnum: infimum corpus: media vero sint quattuor quae praediximus, necesse est quicquid a primo ad vltimum labitur, quattuor per media cadere. Ipsum vnum rerum omnium terminus, & mensura, infinitatis & multitudinis expers. Mens multitudo quidem, sed stabilis & aeterna. Ratio, multitudo mobilis, sed finita. Opinio, multitudo mobilis infinita, sed substantia punctis; vniuersa. Natura similiter: nisi quod per corporis partem diffunditur. Corpus autem infinita multitudo subiecta motui, et substantia punctis momentisque diuisa. Haec omnia respicit anima nostra, per haec descendit, per haec & ascendit. Vt enim ab ipso vno quod omnium principium est, producitur, unitatem quandam sortita est, quae omnem essentiam eius, vires, actionesque vnit: a qua, et ad quam, ita cetera quae in anima sunt, se habent, sicut a centro, & ad centrum circuli lineae. Vnit vero non modo animae partes inuicem, & ad totam animam, sed animam totam ad ipsum vnum, rerum omnium causam. Vt autem a mente diuina dependet, rerum omnium ideas per mentem actu stabili contemplatur. Vt seipsam respicit, rationes rerum vniuersales cogitat, & a principis ad conclusiones ratione discurrit. Vt corpus respicit, particulares rerum mobilium formas opinione concipit, easque percurrit. Vt materiam attingit, natura velut instrumento vtitur, quo vnit materiam: mouet, & format: unde generationes, augmenta, eorumque contraria proficiuntur. Cernis igitur quod ab vno quod super aeternitatem, in aeternam multitudinem labitur, ab aeternitate in tempus, a tempore in locum atque materiam. Quare sicut per quattuor descendit gradus, per quattuor ascendat necesse est. Furor autem diuinus est qui ad superna conuertit, ut in eius definitione constituit. Quattuor ergo species diuini furoris existunt: primus quidem poeticus furor: alter mysterialis: tertius vaticinium: quartus amatorius affectus. Est autem poeticus a Musis, mysterialis a Dionysio, vaticinium ab Apollo, amator a Venere. Redire quippe ad vnum animus nequit, nisi ut ipse

vnum efficiatur. Multa vero effectus, est lapsus in corpus, in operationes varias distribuitur, respiciensque ad singula. Ex quo partes eius superiores penes obdormiunt, inferiores alijs dominantur: illa torpore, haec perturbatione afficiuntur: totus vero animus discordia & incommunitate repletur. Poetico ergo furore in primis opus est, qui per musicos tonos quae torpent suscitet, per harmoniacam suauitatem quae turbantur, mulceat: per diuersorum denique consonantiam dissonantem pellat discordiam, variasque partes animi temperet. neque satis hoc est. Multitudo enim adhuc in animo restat. Accedit ergo mysterium quod expiationibus sacrisque, & omni deorum cultu omnium partium intentionem, in mentem, qua deus colitur, dirigit. Vnde cum singulae animi partes ad vnam mentem redactae sint, iam totum quoddam vnum ex pluribus factus est animus. Tertio vero adhuc opus est furore, qui mentem ad unitatem ipsam animae caput reducat. Hoc Apollo per vaticinium efficit. Nam cum anima supra mentem in unitatem surgit, futura praesagit. Demum cum anima vnum facta est, vnum inquam quod in ipsa essentia anima inest, restat ut illico in vnum quod est super essentiam, conuertatur. Hoc celestis ipsa Venus per amorem, hoc est, diuinam pulchritudinis desiderium, bonique ardorem explet. Primus itaque furor inconcinna, & dissonantia temperat. secundus temperata, vnum totum ex partibus efficit. tertius vnum totum supra partes. quartus in vnum quod super essentiam & totum est, ducit. Primus bonum equum. i. rationem opinionemque: a malo equo. i. a phantasia confusa & natura, distinguit. Secundus malum equum bono, bonum aurigae. i. menti subicit. Tertius aurigam in caput suum. i. in unitatem mentis apicem dirigit. Postremus caput aurigae, in caput rerum omnium vertit. ubi auriga beatus est, & ad praesepem. i. diuinam pulchritudinem sistens equos, obijcit illis ambrosiam, & super ipsam neclat potandum. i. visionem pulchritudinis, & ex visione letitiam. Haec quattuor furorum opera sunt, de quibus generatim in Phaedro Plato disputat, propriis vero de furore postremo. i. amore, in Symposio: de primo, hoc est furore poetico, in presenti dialogo qui inscribitur: quem in Phaedro ita definit: Poeticus furor est occupatio quadam a Musis, quae sortita lenem & insuperabilem animam, excusat eam atque exagitat per cantilenas aetheraeque poesis, ad genus hominum instruendum. Occupatio significat raptam animam & conuersionem in Musarum numina. Lenem dicit quasi agilem a Musisque formabilem. nisi enim praeparata sit, non occupatur. Insuperabilem, quia postquam rapta est, superat omnia, & a nulla rerum inferiorum inquirari, vel superari potest. Excusat a somno corpora ad vigiliam mentis, ex ignorantiae tenebris ad lucem, ex morte ad vitam, ex obliuione lethaeae ad diuinorum remissionem reuocat, exagitat, simulat, & inflammat ad ea quae contemplatur & praesagit carminibus exprimenda. Post definitionem addit, eum qui sine furore Musarum poeticas ad fores accedit, inanem esse ipsum atque eius poesis, quasi tanti sit poesis, ut absque summo Dei favore comparari nequeat. Eadem in Ione hoc tradit, & vnde sit hic furor, & per quot descendat gradus edocet. Inquit autem in libro quarto de legibus Plato, Deum fortunam, & artem, humana omnia gubernare. Quo sit ut poesis vel Dei donum sit, vel fortunae fors, vel artis opus. Quid istorum potissimum verum sit, Socrates cum Ione rhapsodo perquirat. Rhapsodus autem hoc in libro significat, recitatore interpresque, & cantorem carminum. Interpretabatur Ione Homerum carmina, & coram populo ad lyram canebat, atque ita erat affectus, ut alium poetam nullum praeter Homerum exproberet, etiam si eadem qua Homerus facilitate referret. Homeri autem omnia celeriter explicabat. Vnde sic argumentatus est. Aut casu profert Ione quae scribitur Homerus, aut arte, aut assistu diuino. Non casu, quia non omnia, sed pauca quaedam, & absque continuatione ordinisque interpretaretur. Non arte, quia quisquis artem integram habet, quicquid eidem arti subiectum est, iudicat. Eidem vero studio poetico subiecta sunt Hesiodi aliorumque poemata, cui Homeri, praesertim quae de eis eisdem tractant, quae tamen Ione non percipit, cum Homerum perfecte exponat. Ergo non arte iudicat. Restat ut inspiratione diuina. Ex quo patet quod interpres poetae Ione, & alij multi qui similiter affecti sunt, diuino instinctu alienam poesis interpretantur. Quod si ad percipiendam poesis iam traditam humanum ingenium non sufficit, multo minus ad inuentionem sufficit. Quare nec Homerus, nec alius quicquam reuera poeta absque celesti afflatu poesis consecutus sunt. Quod & alijs modis Socrates hic ostendit. Primo sic, Omnes artes & scientias poetae tradunt, sed oes didicisse humano studio impossibile est, cum vnicam ex parte percipere sit difficilissimum. Non igitur arte humana, sed diuina quadam infusione profertur. Cuius rei argumentum est, quod plerique vates postquam furoris remissus est impetus, qui scripserunt, non statim intelligunt, cum tamen recte de singulis artibus in furore tractauerint, quod singuli illarum opifices legendo didicant. Praeterea sepe videmus rudem hominem, & ineptum subito in

Quid rhae
psodas.

poetas